

BÉCSI NAPLÓ

XXXII. ÉVFOLYAM 1. SZÁM
2011. JANUÁR–FEBRUÁR
MEGJELENIK 2 HAVONTA
ÁRA: 2,– Euro
Erscheinungsort Wien
Österreichische Post AG •
02Z032898 M P. b. b.
VERLAGPOSTAMT 1010 WIEN

VESZÉLYBEN A MAGYAR SZÓLÁSSZABADSÁG?

Gyakran panaszkodunk, hogy nem ismer benünket a világ, nem írnak rólunk. Ha december végén, január elején valaki egy keresőprogramba beütötte a „Hungary” vagy „Ungarn” szót, akkor azt tapasztalta, hogy a világsajtó tele van a Magyarországról szóló hírekkel. 1956-tal és 1989-cel ellentétben most azonban nem a csodálat és az elismerés, hanem az aggodalomba csomagolt bírálat volt a jellemző. Rangos orgánumok és rangos személyiségek verték félre a rangokat, hogy „valami bűzlik Magyarországon,” az Orbán-kormány túlhatalmat, diktatúrát épít, az új médiatörvény megszünteti a sajtószabadságot. A hazai sajtó és az Internet is tele van a médiatörvényt, a kormányfőt, sőt magát az országot elítélő külföldi kommentárokkal. Egyesek ezeket kárörömmel idézik, mások fölháborodnak.

Úgy vélem, hogy a magyar emberek nagy többsége csak kapkodja a fejét a hírozónben, nem tudja, hová tegye a bírálatokat. Tényleg nagy baj van, megyünk vissza új diktatúrába, Orbán Viktor Putyin és Lukasenko lejáratására, szép tervei megghiúsítására? A magyarországi hírközlés teljesen a Fidesz ellenőrzése alá került, a nem tetsző véleményeket magas összegű bírságokkal ellehetlenítük? Avagy a törvény a felelőtlen, szenczióhajhász, gyűlöletet és erőszakot népszerűsítő, alacsony színvonalú, pornográf írások és műsorok olyan korlátozása, amelyhez hasonló törvények és rendelkezések érvényesek az Egyesült Államokban és a legtöbb nyugat-európai országban, tulajdonképpen azokból ollózták össze?

Úgy vélem, hogy a vitatott törvénynek semmi köze a politikai cenzúrához. Nem tudom elképzelni, hogy Magyarországon ma bárki akarná, merné korlátozni a politikai vélemények kimondásának a szabadságát, hogy a törvény alapján a Médiahatalóság megbírsákolná a Népszabadság, a Népszava vagy a különféle internetes fórumoknak a kormányt megoly élesen kritizáló írásait. Ha ezek érveiket trágárságokkal, egyes személyek emberi méltóságát megsértő szavakkal adják elő, akkor a magam részéről helyénvalónak tartom a bírságolást, amit a független bíróság dolga lesz igazolni vagy elvetni. Gyakran nemcsak a szélsőjobboldal internetes orgánumaiban

(„kurucinfo” és társai), de a jelenlegi kormányhoz közel állónak tekintett lapokban és TV-csatornákban is elhangzanak hajmeresztő, tudománytalan, politikai szövetségeseinket támadó, hamis színben föltűntető szövegek. Nyilvánvalóan ezeket sem bírsákolni kell, hanem vitatni, cáfolni. (Jó lesz, ha a törvény alapján az adott orgánum erre köteles lehetőséget adni, még jobb, ha ez törvény nélkül is természetes.) Sokan hisszük, hogy valamit tenni kell a médiában tomboló felelőtlenység, ízlésrombolás és szellemi kűtmérgezés ellen. Évek óta folyt nálunk a vita, hogy szükség van-e külön törvényre a „gyűlöletbeszéd,” a Holokauszt vagy a kommunizmus bűneinek tagadása ellen. Egyes nézetek hirdetőinek szerintem inkább az elmeegőgyintézetben, semmint a börtönben a helye, de a sajtószabadságot ne tévesszük össze semmilyen szabadsággal. Szóval bőven van miről vitatkozni e törvény vagy más, friss törvények kapcsán. Lehet, sőt valószínű, hogy lehetett volna kevesebb vitát kiváltó törvényt hozni, jobban törekedve a pártatlanságra és az egyértelmű fogalmazásokra, de az 1996-os, erre nagyon ügyelő, bonyolult és igen drága törvény csődjé figyelmeztető.

A személyünkkel vagy országunkkal kapcsolatos negatív véleményekre általában akkor is haragszunk, ha belül tudjuk, hogy azok megalapozottak, megérdemelték. Ha pedig a bírálat akár csak részben alaptalan vagy túlzó, akkor éktelen a haragunk, szidjuk a rágalmazót, keressük, ki és hogyan szolgáltatathat elégtételt. Szerintem azonban egyrészt nem indokolt félreverní a harangot, temetni a sajtószabadságot, másrészt ostobaság világméretű összeeskűvést vizionálni, pusztán haraggal fogadni a bírálatot, mert abból jó biztosan nem származik.

Mit is mondott a külföldről érkező bírálatokról egy 1943-as vitában Illyés Gyula? A legfontosabb „szembenézni a kedvezőtlen véleménnyel, vagyis nyugodt férfiasággal megvizsgálni: nem az igazat mondják-e? Nem kitűnő leckealkalmak-e elsősorban hibáink levetéésére? Csak ezután - az esetleges hibák elismerése és lekűdzése után - foghatunk abba, amit ma legtöbben az első tenivalónak mondanának: az ellenséges propagandát ellenpropagandával legyőzni. Természetesen nem ellenségeink ócsárlásával; [...] Nem hanggal kell felkerűlnűnk, hanem valódi – s immár megszaporodott – értékeink felmutatásával.” (Hírűnk

Budapest a Széchenyi Lánchíddal és az Országházzal

a világban. Magyar Csillag, 1943. október)

Az Orbán-kormányhoz számos fontos és biztató kezdeményezés fűződik, de sajnos „a jó hír nem hír,” ezekről a világ nem igen értesűlt. A gazdaság rendbehozatalára tett újszerű, de ígéretes lépéseket már támadták az ellenérdekelte hazai és külföldi cégek, december végétől pedig mindent elhomályosított a világsajtó összűze. Sokan úgy érzik, hogy itt már nem egyes törvényekről folyik a vita, hanem a nemzeti becsűletet kell megvédeni. A viták heveségét csökkenthette volna a nagyobb körűltekintés, főként pedig a jobb kommunikáció, és bizonyosan lehetséges, talán szükséges is változtatni a törvény nemely részén, pl. a felűgyelő hatóság összetételén – amit egyébként az ellenzék kivonulása tett egyszűnűvé. „Tetsetős az őltőny, de a mellény rosszul lett begombolva”, kezdéné Össze Ferenc, ha meghívnanék egy konzűliumra. Orbán miniszterelnök az uniós elnűkség átvételekor tartott nemzetközi sajtóértekezletén nem zárkózott el a módosításoktól.

Az első világháború előtti tíz évben Magyarországot elveszítette az 1848/49-es békés forradalmával és dicsűsűeges szabadságharcával, majd okos kiegyezésével az egűsz civilizált világban hosszú évtizedekre kivívott jó hírt, tekintélyét. Száz évvel ezelőtt a bírálatok fő oka a nemzeti kisebbsűgeinkkel szembeni politikánk volt, de ennek háttere az antant és a Hármasszűvetség, más meg-

közélítésben a szlávok és a germánok kieűleződű viszonya volt. A velűnk szemben fölhozott vádagnak sajnos volt alapja, de a bírálat olyan túlzásokkal volt vegűytve, mint hogy a világban sehol sincs olyan elnyomás, mint Magyarországon. A magyar közvéleműny felhűrdűlt, és még a jószándékű bírálatokra is sértegetésekkel válaszolt, ezzel pedig végképp elidegenítve, sőt feűlmetes ellenfélle téve olyan személyeket, akik késűbb meghatározű szerephez jutottak az 1919-es békekonferencián, vagy írásaik a mai napig alapvetű forrásnak számítanak a magyar kérdések iránt érdeklűdűk számára. Elveszett presztűzsűnk kifejezetten hozzájárűlt a Trianonban reánk rűtt igazságtalan határokhoz, a magyarságot egy harmadának elcsatolásához.

Kívánatos, hogy mind a hazai bírálűk, mind a védelmezűk higggadjanak le. Magyarországon nem lesz tekintélyuralmi rendszer, méltatlan Fehűroroszországot vagy Venezuelát emlegetni. A legfontosabbnak azt tartom, hogy tegűk álláspontunkat világossá: mi a vitatott törvény célja, és mi áll tőlűnk távol? Ne csináljunk az űgybűl presztűzskérdést, legűnk készek a korrekcióra, ha az indokolt. A bírálatokra a legjobb válasz, ha jól működik az ország, ha a gyakorlat, a médiatörvény végrehajtása eloszlatja az aggodalmakat, ha a valóság rácáfol a vádakra.

JESZENSZKY GÉZA

Sógorok és félelmek

A magyar–osztrák viszony margójára: Nincs út visszafelé

Éveken át két téma uralta a nemhivatalos, de annál inkább gyakorlati magyar–osztrák viszonyt: túl sok magyar jár-e Ausztriába dolgozni? És: Tűl sok osztrák jár-e Magyarországra bevásárolni? Amit egykor a politikai-társadalmi rendszerek közötti példamutatásként űnnepeltek, szerencsűre mindennapossá vált. Mindennél jobban illusztrálja ezt, hogy ma már fordítva is fel lehet tenni a két kérdést.

De persze nem a magyarok bécsi bevásárlási orgiái vagy a kelet-ausztriái sűlfithek uralása tipikus a mai kétoldalű kapcsolatokra. Ha nem lenének olyan jók és krízisállűak, nem mertem volna leírni azt, ami most kűvetkezik.

Az első zavar akkor keletkezett, amikor – jóval a magyar rendszerváltás előtt – osztrákok ellepték a határmenti városokat és közsűgeket, mindent felvásárolva, amit csak kapni lehetett. Sokszor szégyelltem magam osztrák állampolgárként, hogy a gyűriekek, soproniaknak, szombathelyieknek nem maradt áru a szombati osztrák „invázió” után.

Rűgen volt, a fiatalabbak már nem is értik, miűrt gondolkodom el, ha Sopronban szászámra találkozom „fogturistával”. Pedig az tényleg más: Magyar fogorvos gazdagodik meg, a város is nyer, és az osztrákoknak is javul az egűszsűgűk.

Az osztrák vállalatok magyarországi felvásárlásai már egy kicsit jobban emlékeztettek a tűke neokolonializmusára. Nem tűrűnk ki túl hosszsan a rendszerváltás utánű dolgokra, elég ha emlékszűnk, hogyan tűntek el a legjobb magyar gyű-

műcslevek – csak azért, mert osztrák vállalatok az importált narancs levét akarták eladni.

Most az Orbán-kormány visszacsapott: az űgynevezett válságadű főleg olyan országok vállalatait sűjtja, amelyek vezetű szerepet vállaltak a privatizáció utánű tűkebefektetésekben. Közűtűk Ausztria az elűkelű második-harmadik helyen áll. Miután Reinhold Mitterlehner osztrák gazdasági miniszter is osztotta a külföldi bírálatokat – fél eurűpa-uniós jogba űtközűnek tartja az adókat, melyek négy szegmens vállalatát sűjtja: pénűzű, kűkereskedelem, energia és távkűzlés. 13 nemzetközi konszern emiatt az Eurűpai Bizottsághoz fordult, kűztűk három osztrák – Baumax, OMV és a Spar. Az élelmiszersűlánc meg is magyarázta, hogy az osztrák kereskedelmi kamara számításai szerint a Spar évenťe 25 millió eurű kűkereskedelmi adót fizet. A magyar versenytársak – mint például a CBA vagy a Coop – franchise-rendszerben műkűdnek, amely minden egűséget kűlűn gazdasági szervezetként kezel, így az adóhatár alatt maradnak.

Január közepén 34 magyar olajat öntűtt a tűzre: nyűlt levűlben a panasztevű külföldi cégek bojkottjára szólítottak fel. Az aláírűk támogatják az Orbán-kormány tűrekvését, „hogy az ext-raprofit haszonra szert tett magyar és kűlhoni nagyvállalkozások fizessenek kűlűnadót”. Tűrűhetetlennek nevezik, hogy „a multinacionális cégek egy része mindent megtesz azért, hogy kivonja magát a kűzteherviselés alűt”.

Folytatás a 3. oldalon

A Dunánál

Ez a sorsunk

Most, 2011-re felkűszűlve űjra nekilendűlve tűlbuzgalommal alkot törvényeket az űj magyar kormány, amik a siker reműnye mellett Prometheusz kűnját idézzik elő, mert a visszavonás ragadozűi májunktat tűpik, agyunkat ostorozzák, megkeserűtik érzűseinket. Fűrasztű állapotok: fűkezű-en hatnak a cselekvűsben, ronťják a lelkesedűst. Alig lendűlűntek neki, ellenzűk buzgűlkodnak ronťasunkon, és kegyetlenűl egűedűl, elhagyatva érzűzűk magunkat.

Mert műnket senki sem ért meg, Ady szavaival, nekűnk senki sem űrűl. Itt, a Dunánál, ahol még Ázsiát is fejűnkre szokás olvasni. Pedig még le-sűzármazottaitkban is hol vannak azok, akik hazát keresve kerekedtek fel s leltűk meg a Duna közűpű-sű szakaszát?

Haj, de keverték lettűnk, vagyunk gűnjűnkben; tűbb mint ezer év alatt sem rendezűdtek gondolataink, érzűlmeink. Mert huzatos is ez a táj, vízzel és szűllel kűszkűdve alig tudnak leűlepedni és megállapodni a legkűlűnbűzűbb áramlatok; összekű-tű kapcsolnak egűedűl műltűnk kűndűlkűzik, ezűrt is kapaszkodunk annyira belűje.

És mégis

Az állandű áramlásban, keveredűsben népek űtvűzeteként állhatunk a világ elű, hiszen sohasem zárűnk ki senkűt; mindenkűt befogadtűnk, igaz, nem egűszer beolvasztűon magunkhoz űeltűk a velűnk egűttű életűket, akik mégsem akartak egű-ívásűak lenni velűnk.

Konglomerátum vagyűnk, az űtvűzűdűs ellenűre félűg kész állapotban. Ezt űszűtűnűsen is tudjuk, ezűrt is tudűnk talán nem kellűképpen kűrűltekintűen

Folytatás a 2. oldalon

Határok nélkül

Karácsonyi vacsora

2010. december 17-én évtértékelő szerkesztőségi ülést tartott a Bécsi Napló. Ezt követően került sor a hagyományos, műsorral bevezetett hagyományos karácsonyi vacsorára. Az estet Ferenczy Klári vezette be. Gondolatmenete ugyan a karácsony körül összpontosult, de az ünnepnapokon túlmenően annyira érintette közösségünket, hogy azok figyelmébe is ajánljuk, akik nem hallhatták szavait (Szerk.)

Azon gondolkodtam, mit is, ami nem üres szólam és nem hangzik giccsesen. Természetesen beszélni kell a szeretetről, az összetartásról és közösségi életünk szépségéről. Ezért hadd vessek fel néhány gondolatot.

Most, amikor az év utolsó napjaiban, így karácsony előtt bevételi rekordokat döntenek az üzletek, amikor a Mariahilfer Straßén és a Shopping City Südben a vásárlás lázában tülekedők herdálják a pénzt az ajándékokra, amikor boldog újévet kívánva és pénzre várva csönget a postás, a szemetes, a kéményséprő, az utcaséprő, visszatekintve azon gondolkodom, vajon melyik karácsony maradt meg leginkább emlékezetemben az évtizedek során?

Kettőre emlékezem igazán: az egyik az 50-es évek elején volt, amikor már államosították mindenünket és kofferek között vártuk a kitelepitést. Egyszer csak csöngetett a Jézuska; a szobában a gyertyafények között egy, egyetlenegy narancs lógott a karácsonyfán. Akkor láttam életemben először narancsot. Miközben a Mennyből az angyalt énekeltük, le nem vettem a szememet róla, és micsoda élmény volt, amikor az édesapám lassan megpucolta, gerezekre szedte és min-

denki kapott egy szeletet. Ez volt az ajándék!

A másik emlékem 1957-ből való, igaz, december 25-én, karácsony első napján történt. Valaki kopogott, és az ajtóban távoli nagybácsink állt, aki akkor szabadult a szibériai fogságból. Azt a sírva-nevető boldogságot! A szüleim előkerítettek egy üveg bort és amikor kifogyott, csodálattal néztük, hogy Zoltán bácsi ollót kért, papírból kis nyelvecskéket vágott és még száz cseppelt kiöntött az üvegből. Azóta is valahányszor félreteszek egy kiürült üveget, mindig eszembe jut, hogy ebből Zoltán bácsi még kihozna száz cseppet.

Egyetlen emlékezetes karácsonyom sem függ össze a pénzzel, az ajándékok mennyiségével, an-nál inkább a hangulat varázsával, a szeretettel, az összetartás és az összetartozás csodálatos érzésével.

Mindig zavarba ejt, ha a karácsonykor a szeretet ünnepéről hallok. Csak karácsonykor szeressük egymást? Közben egész évben kicsinyes, önző érdekek-ből bántjuk, kijátsszuk egymást, intrikálunk, pletykálunk és nem vagyunk tekintettel a másik érzelmeire.

Mennyi gonddal és kellemetlenséggel kell egyesü-leteinkben is megbirkóznunk évről évre! Pedig, ha összefognánk és magyarságunk megőrzése, ápolá-sa német nyelvű környezetben lenne a cél, mennyi-vel könnyebb lenne!

Ezek jutottak eszembe így újév táján. Mégis-mégis milyen szép, hogy minden nehézség ellenére itt ülünk mi, Ausztriában élő magyarok kép-viselői és együtt ünnepe-lünk!

F. K.

TÁMOGATÁSI KÉRELEM

Támogatási akciónk beindítása óta – ide értve az Őrség naptárunk révén átutalt adományokat – a Bécsi Napló 2010/5. számában közzétett 63.604,51 Euro összeg 2011. január 20-ig az alábbi hozzájárulásokkal növekedett:

Adorján István	30,00	Herritz Kasimir	200,00	Németh Nándor, Dr.	30,00
Ágoston József	20,00	Hidegkuti Albert	6,00	Németh Péter, Dipl.Ing.	20,00
Albert Árpád	20,00	Horváth Béla,	15,00	Olvashatatlan aláírás	15,00
Andreewitch Edith	10,00	Horváth Csaba	20,00	Pálffy Kata	10,00
Anonym	20,00	Hunyady Peter, Dr.	20,00	Páll Alexander	15,00
Anonym	15,00	Ilona-Stüberl	50,00	Palotai Tamás, Dr.	10,00
Arany Gertrude	7,00	Ilosvay Johanna	15,00	Papp Gábor, Dr.	30,00
Arányi-Aschner Georg	20,00	Imrek Erik	10,00	Passl Maja	30,00
Aumüller Péter, Dr.	10,00	János Árpád & Veronica	20,00	Pathy Lajos, Dr.	20,00
Aved Levente, Dr.	70,00	Juhász Árpád	20,00	Patka Etele	20,00
Balikó László	15,00	Juszkó István	30,00	Perlaký Mária	12,00
Balog Pál	15,00	Kaitán Róbert	100,00	Piroska Miklós	10,00
Barki Éva, Dr.	10,00	Kaiser József, Dr.	30,00	Pogány Géza	50,00
Barki Éva, Dr.	10,00	Kaltenegger Éva	50,00	Pongrácz Vilmos	40,00
Bede Sándor	10,00	Kántás István	100,00	Price Ilona Katalin	20,00
Behring Beatrix	10,00	Kecskés Illés	25,00	Prikler Pál, Dipl.Ing.	25,00
Bencsis Miklós, Dr.	30,00	Kemenesi Ferenc	35,00	Pusztay Csaba, Mag.	20,00
Béres György	20,00	Keresztes Árpád, Dr.	20,00	Ráduly Ferenc, Dr.	50,00
Bezzegh Ferenc, Dipl.Ing.	20,00	Kertész György	50,00	Rudán Péter, Dr.	100,00
Birtalan Iván, Prof. Dr.	50,00	Király László, Dr.	10,00	Sándor István, Dr.	20,00
Bódi Ferenc, Dr.h.c.	20,00	Kiss Elvira	20,00	Scheibler Ede	10,00
Bogyi-Nagy Margit, Dr.	10,00	Kocsis Béla	50,00	Scherer Eugen, Dr.	10,00
Borsodi Ferenc	10,00	Koczó Endre, Dr.	20,49	Schindler Tibor, Dr.	28,00
Catomio István, Dr.	20,00	Kökuti Etelka, Dr.	20,00	Serényi, v., István	10,00
Csebits Ignaz	30,00	Köves Zsuzsa, Dipl.Geol.	100,00	Simonfay Erika, Linz	10,00
Csernay Árpád, Dr.	30,00	Kollar Julius	5,00	Skultéj István, Dr.	10,00
Csongvai Mária	20,00	Koller Ildikó	20,00	Stipkovich Walter, Dkfm. Dr.	20,00
Csorba Lehel	100,00	Körner Erich, Mag.	20,00	Szabados Péter, Dr.	50,00
Csordás Ádám, U.Prof.,Dr.	100,00	Kosa Károly	20,00	Szabó Attila u. Margit	20,00
Csörsz Juliana	10,00	Kotsis Péter, Mag.	30,00	Szabó Lajos, Dr.	5,00
Czifra János	20,00	Kottan Susanna	20,00	Szakács István	20,00
Czingraber Aladár	50,00	Kranl-Medgyesi	29,00	Szakály János, Dipl.Ing.	15,00
Demeter Györgyi O.	10,00	Krause Walter, Dr.	10,00	Szalai Judita, Dr.	30,00
Dénes Sándor	30,00	Kriston Ferenc	65,00	Szalay László, Dipl.Ing.	10,00
Dereky Pál, Dr.	20,00	Kulmann Ernst, R.rat	15,00	Szendey Béla, Dr.	30,00
Dézsý János, Univ.Prof.Dr.	10,00	Lauringer Péter	10,00	Szentkereszt György, Dr.	100,00
Dombi Csaba	20,00	Lauringer Wilhelm	30,00	Szeremley Edith	25,00
Esterházy Monika	25,00	Leonetti Ilona	20,00	Szimák József, Prim. Dr.	20,00
Fábián László	10,00	Lietz Magdalena	30,00	Szokody v. Tibor	10,00
Fáy Susanne	20,00	Lomoschitz Karl Horst, Dr.	10,00	Tarcsay Éva	20,00
Ferencz János-Róbert	20,00	Machnik Erzsébet	10,00	Teleky Béla, Dr.	50,00
Földes György &		Madaras Károly, Ing.	10,00	Tichy Gertrud	30,00
Mag. Galambos Zsuzsanna	20,00	Martiny József	20,00	Timaffy Enikő	30,00
Forgó László, Dkm.	100,00	Marton Georgeta Maria	50,00	Tornay Tibor	10,00
Gábor Vince & Edith	10,00	Martos Péter	50,00	Tschohey Tamás, Ing.	20,00
Gergely Hugó, Prof.	100,00	Miletits György	20,00	Turanitz Károly	30,00
Gersenyi Enikő	30,00	Miller-Aichholz, Isabella	50,00	Udvári Katalin	20,00
Gombár Rozália	20,00	Mocsáry Szilvia	10,00	Ulrich Miklós	7,00
Gössl Irén, Dr.	30,00	Muszka László	10,00	Umlauff Julius, Dr.	5,00
Guthy László	10,00	Nagy Albert, Dipl.Ing.	10,00	Vadász Gáriel	15,00
Guzi Lajos	10,00	Nagy Zsigmond	20,00	Vadon Mária	50,00
György Béla, Dipl.Ing.	30,00	Nagy-Kiszelly	10,00	Vass Károly, Dr.	20,00
Györi Vilmos, Dr.	40,00	Németh Balázs, Dr.	10,00	Virág Imre, Mag	50,00
Hajas Katalin, Dr.	20,00	Németh Karl, Dipl.-Vw. & Jol.	50,00	Zachar Tünde	20,00
Halmágyi Ákos	15,00	Németh Nándor, Dipl.Ing.	20,00	összesen:	4.499,49

A támogatások eddig befolyt teljes összege 68.104,51 Euro.

Hálás köszönet mindazoknak, akik támogatásukkal lehetővé teszik a Bécsi Magyar Otthon fenntartását, mely a legkülönbözőbb rendezvények, társas összejövetelek mellett a „Bécsi Magyar Iskolának” is otthont ad.

Deák Ernő elnök,	Kraetschmer-Kornis Katalin főtitkár,	Kántás János pénztáros
További támogatások az alábbi bankfolyószámlára utalhatók át: P.S.K., A1010 Wien, Georg Coch-Paltz 1, Bankleitzahl/Bankirányítószám 60000, Zentralverband Ungarischer Vereine und Organisationen in Österreich, kontószám 7255731. IBAN 00007255731 + 00060000 BIC OPSKATWW		

Folytatás az 1. oldalról

nekilendülni, és megértés helyett elmarasztalásban van részünk. Itt-ott, esetenként sikerül szemfény-vesztően kivívni a világ bámulatát, amit a világ számlájára mintegy morális elkötelezettségnek vé-lünk elkönyvelni; legalábbis növelve elvárásainkat, míg elhalkul a biztató szó és végzetes gyász-ban szorongunk.

Aztán mégis, amikor kissé lélegzethez jutunk, máris éledni kezdünk, s azon törjük a fejünket, lehetne mindez másként is, sőt, másként is kell lennie. Ránk jön egyfajta elhivatottság érzete, míg-nem újra síkra lépünk, feledve vagy legalábbis háttérbe szorítva vereségeinkből származó gatlá-sainkat s csupa ésszerűség helyett érzelmi tülen-géstől indítatva cselekszünk.

Igen, mert nekünk végül is az újrakezdés cso-dája osztályrészünk. Úgy kerekedünk fel, hogy egyszer, valamikor, talán most, sikerül. Ezért gör-getjük felfelé a sziklát, azaz úszunk az ár ellen. Mint most is. Csakhogy ne lanyhuljunk el ideje-korán, amúgy sem bőséges az erőnk, a nehézsé-

gek közepette ne aludjon ki bennünk a szenvedély. Mindamellet nem árt tanulni, okulni is: ne légvárak építésében, hanem tényleges, ésszerűen kidolgozott tervek megvalósításában éljük ki ér-zelmeinket.

Együtt a szomszédokkal

József Attila programként fogalmazta meg kö-zös dolgaink rendezését. Erre most bőségesen van lehetőség, többek között a Duna-stratégia meghir-detésével. A magyar EU-elnökség kísérleti labo-ratóriumként mindazonáltal összefogást, együtt-működést feltételező „közös hadsereg” mé-re-tezett feladat. Ebben lehet tudatosítani egyúvé tar-tozásunkat a Duna mentén, s érlelni azon elhatá-rozást, hogy nem egymás nélkül, netán egymás ellen, hanem egymással, egymásért rendezzük múltunkat, alakítsuk jelenünket, építsük jövőnket. Mert lényegében ez a rendeltetésünk, sorsunk. Mert csupán nekünk magyaroknak határokon innen és túl, hanem valamennyi népnek, itt a Dunánál. Mindezt mindennapi szintre lebontva kell élnünk, cselekednünk.

PANNONICUS

Örömteli fordulat

Örömtelen jubileum címmel egy évvel ezelőtt beszámoltunk az Oberwart/felsőőri katolikus plé-bánián kitört áldatlan állapotokról. A plébános és a magyar katolikusok között kialakult feszültség kenyértörést okozott, aminek közvetlen eredményeként a plébános nem volt hajlandó folyósítani a magyar misék orgonistájának fizetését, a magyaroknak nem engedélyezte a misék utáni kávézást a találkozó központban, az új évvel pedig megszüntette a magyar miséket éppenséggel a fő egyházi ünnepeken.

Legutóbbi, 2010/6. számunkban viszont már örvendetes változásokról számolhattunk be, akik Zsifkovics Aegidius új megyéspüspök személyéhez kötődnek. Neki köszönhetően ismét korábbi helyükön, a plébánia találkozó központjában került sor a hagyományos betlehemes játékok bemu-tatására. Jelzés és példaértékű, hogy a püspök eleget tett magyar hívei meghívásának és december 11-én részt vett Nyakarácsony éccakáján. Nem csak elment, hanem üdvözölte is a jelenlévőket, éspedig magyarul:

Kedves ünneplő magyar Testvérek!

Örömmel jöttem hozzátok, mint az egyházmegye püspöke. Szeretettel köszöntöm a házigazdát, Dr. Seifner Erich plébános urat, Keresztfalvi Péter alsóőri plébános urat, a református egyház lelkipásztorát Gúthy Lászlót, Pál László püspöki vikáriust és minden kedves vendéget.

Köszönöm, hogy idén is előadjátok a hagyományos karácsonyi műsort itt a Kontaktzentrum-ban. Ez is mutatja, hogy a problémákat meg lehet párbeszéd-del oldani. Ezt tettük és tesszük.

Püspökként és a horvát népcsoport fiaként megértem elvárásotokat és igyekszem a ti szép nyel-veket még jobban megtanulni, hogy minél jobban megértsétek titeket.

Kérlek, ápoljátok anyanyelveteke-t és a szép hagyományokat, szokásokat!

Kívánok számotokra áldott Karácsonyt és Isten áldotta boldog Új Évet!

Amiről a csillagok beszélnek

Az alsóőri Magyar Színjátszó Egyesület gyermek- és ifjúsági csoportja 2010. december 19-én a községi koc-sma dísztermében magyar nyelvű színelőadást rende-zett Amiről a csillagok beszélnek címmel. A karácso-ny-i mesejáték szereplői közül kiemelkedő volt Szabó Joachim játéka, aki Heródest alakította, de nagyszerű-ek voltak a napkeleti bölcsek és a szolgálk is. Több olyan gyermek is megszólalt a színpadon, akinek idegen nyelv a magyar. A kiváló előadás sikere elsősorban Major Zsolt-nak köszönhető, aki Zalaegerszegről járt át Alsóőrrre a gyerekeket betanítani.

R. É.

ADJ' ISTEN, MAGYAROK!

Az Osztrák Rádió-Televízió (ORF) 2009 tavaszától a korábbi négy adás helyett évente hatszor, pontosabban minden páratlan hónapban sugároz 25 perces műsort a 2-es tv-csatornán, vasárnap 13.05 órától 13.30-ig. A legközelebbi adás március 13-án lesz.

Figyelem!

Az 1963-ban megszűnt Innsbrucki Magyar Reálgimnáziumnak az 1960/61. tanévben érettsé-gizett diákjai „2011. június 2-5. között „50 éves“ érettségi találkozót terveznek Innsbruckban. Erre meghívják az 1961/62. és 1962/63. tanévben végzett diáktársaikat is. Szívélyesen látnák körükben azokat a volt diáktársaikat, akik Kammer, Wiesenhof, ill. Iselsberg után nem követ-ték osztályaikat Innsbruckba.

Mivel a címlisták hiányosak, a meghívók mielőbbi kiküldése érdekében kérjük minél előbb azoknak a nevét és címét, akik a jelzett időben az Innsbrucki Magyar Gimnázium tanulói voltak. Jelentkezési lehetőség: Bécsi Napló, Postfach 358, A-1010 Wien, tel.: 0043 1/532 60 48; mail: becsi-naplo@aon.at

Diák társi üdvözlettel:
Deák Ernő, Hammerle-Tuczay Edit, Horányi Tamás

Debreceni Nyári Egyetem 2011-ben

A magyar és az európai történelem és kultúra közös öröksége a magyar iskolák tananyagában

Az 1927 óta nagy sikerrel működő Debreceni Nyári Egyetem küldetésének tekinti a magyar nyelv és kultúra szakszerű és minőségi oktatását külföldiek és külföldön élő magyarok számára, olyan Grundtvig felnőtt tanulói műhelyre tervez pályázatot benyújtani, amely a fenti probléma megoldásához kíván hozzájárulni. Nevezetesen: szeretne fórumot nyújtani olyan, az Európai Unió tagállamaiban működő hétvégi és teljes jogállású magyar tanítási nyelvű iskolák vezetőinek és tanárainak, akik egyetértenek azzal, hogy a magyar és az európai történelem és kultúra közös örökségének bevonása a meglévő tananyagba fontos segítséget jelenthet egy újfajta iden-titás kialakításához.

A 2011 őszére tervezett egyhetes felnőtt tanulói műhely célja, hogy lehetőséget teremtsen az Európai Unió területén működő magyar iskolák tanítóinak és tanárainak korszerű tananyag kereteinek kidolgozására és a vonatkozó módszertani kérdések megvitatására. A műhely programja előadásokból, szövegfeldolgozásokból, mikrotanítási projektekből és egyéb foglalkozásokból tevődik össze.

A programban részt vevő országok:

az Európai Unió 27 tagállama, az EU-hoz társult ország (Törökország), a 3 EFTA-ország (Izland, Liechtenstein, Norvégia), Horvátország és Svájc.

A résztvevők tervezett létszáma kb. 20 fő, időtartama 7 nap. Mail: debrecen@nyariegyetem.hu

Sajtószabadság Magyarországon

(Munkatársunktól) Magyarország újra politikai vitáktól hangos. Noha a parlamenti ellenzék erejéből az áprilisi választások óta mindössze egy, néhány ezer főt megmozgató demonstrációra futotta nemrégiben Budapesten, a Kossuth téren, az utóbbi néhány hónapban alapvetően megváltozott a politikai helyzet Magyarországon. Az ellenzék megtalálta az Orbán-kormány gyenge pontját: a külpolitikát, és kíméletlenül rávetette magát a gyengélkedő magyar diplomáciára. Talán az 1956-os magyar forradalom leverése óta nem tekintettek Magyarországra, illetve a kormányra olyan kritikusan szerte a nyilvánlagban, mint manapság.

Múlt évben még csak az alkotmánybíróság nem túl ízléses megzabolázása borzolta a kedélyeket. Az alkotmánybíróság jogkörének szűkítése szorosan kapcsolódott a magyarországi multinacionális cégek megadóztatásához és a szocialisták által a törvényesség határát súroló módon létrehozott magánnyugdíj-pénztári rendszer reformjához (a magánnyugdíj-pénztári befizetéseknek az állami kasszába történő irányításához). Ha az alkotmánybíróság megvétőzhatta volna valamelyik kormányzati lépést, akkor a kormány könnyen rákényszerülhetett volna a lakossági megszorításokra, amit viszont a miniszterelnök mindenképpen szeretne elkerülni. Miközben Orbán Viktor szívósan védte a multinacionális cégekre kivetett külön adók gondolatát, a médiatörvény életbe lépését mérsekkelt tiltakozás közepette készíthette elő a kormány.

Amikor ez év elején életbe lépett a média-rendszer új szabályozása, az váratlanul heves, főként külföldi tiltakozást váltott ki a nemzetközi közvéleményből. A magyarországi média helyzetét ma is alapvetően meghatározza az a sajnálatos tény, hogy az 1980-as évek végén lezajlott ún. rendszerváltozás a humán szférában leginkább a korábbi, kádárista elit pozícióinak megszilárdulásával járt együtt. Miközben Cseh-szlovákiában felszalták a tudományos akadémiát, addig Magyarországon Kosáry Domokos (1990-1996-ig a Magyar Tudományos Akadémia elnöke) kizárta ennek lehetőségét. Ahelyett, hogy korlátozták volna az egykori kommunista elnyomó hatalom vezető rétegének politikai jogait, az ún. spontán privatizáció következtében nemzetközi kapcsolatrendszerrel rendelkező, a multinacionális érdekeknek a nemzeti érdekekkel szemben mindig elsőbbséget adó, ideológiájában baloldali, gazdasági-társadalmi lépéseiben azonban inkább a „Gründereit” időszakát idéző „elit” kezébe került az irányítás.

Így cserélhették le Magyarországon az egykori „Tudományos Szocializmus” tanszékek tábláikat „Politológia Tanszék”-re, anélkül, hogy személyi állományukban a legkisebb változásnak kellett volna bekövetkezni. A sajtó területén (is) ígért nagytakarítás a 90-es évek elején elmaradt, ennek következményeit hosszútávon kell Magyarországnak elszenvedni. A magyarországi médiába oly mértékig beépültek egykori marxista, maoista elemek, hogy ezeket már

szinte lehetetlen volt hagyományos eszközökkel a sajtószabadság irányába szorítani. Aczél György (a Kádár-korszakban a kulturális élet irányítója) útmutatásának megfelelően ezek az elemek nagyjából a Szabad Demokraták Szövetségében tömörülve mindent elkövettek az Antall-Boross, majd az Orbán-kormányhoz mozgósterének szűkítésére, szalonképtelenné tételére. Ezek a baloldali pártmunkás újságírók most szabadságért kiáltanak, miközben valójában a Kádár-rendszerből átmentett sajtómónopóliumukat siratják.

Ha a második Orbán-kormányt ért bírálókat áttekintjük, hamar rá kell jönnünk, hogy nincs sok új a Nap alatt. Először is az antiszemitizmus. Újra és újra megfogalmazódik, még a médiatörvény kapcsán az a vélekedés, hogy Magyarországon nő az intolerancia, üldözik a zsidóságot. Legújabbban Schiff Andrást nyilatkoztatta a Frankfurter Allgemeine Sonntagszeitungnak a médiatörvény kapcsán, hogy „nagyon kevés bátor hang hallatszik ma Magyarországon, ott erős apátia uralkodik. A másik oldal, a szélsőjobb viszont nagyon hangos és agresszív, elsősorban a névtelen internetes blogokon keresztül.” Az újságíró felidézte Schiffnek a The Washington Post-ban közzétett olvasói levelét. „Ezt követően sok magyar engem gyalázó leveleket írt a szerkesztőségnek, s amikor ezeket a lap nem közölte le, nyomban téma lett a nemzetközi zsidó összeküvés” – nyilatkozott a zongoraművész, majd rámutatott – „abszolút nem kívánatos személy lettem Magyarországon. Nem hiszem, hogy valaha is újra fel fogok lépni Magyarországon, vagy akárcsak beutazom az országba. Elvégre nem vagyok hős.”

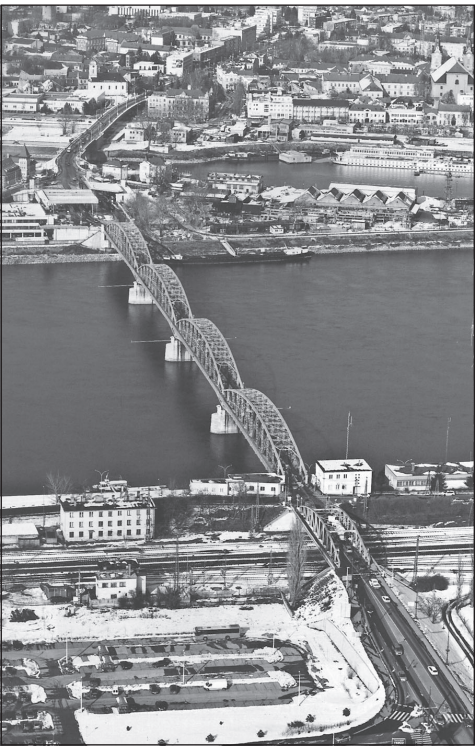
Szőrnyű antiszemitizmus – sóhajthatnak fel a német olvasók. Azt, hogy a bírálatok java nem a művész származására, hanem politikai véleményére vonatkozóan fogalmazódott meg, talán felesleges is említeni. A Fidesz-ben, amelyet Ausztriában – teljesen alaptalanul – szélsőjobboldali-konzervatív, időnként populista pártként állítanak be, sokféle politikai irányzat talált otthonra. Ebben a nagy néppártban, amelyben a liberálisoktól (pl. Balog Zoltán társadalmi felzárkózásért felelős államtitkár) kezdve egészen a konzervatívokig (pl. Semjén Zsolt miniszterelnök-helyettes) húzódó politikai spektrumból találhatók politikusok, csak egy irányzatnak nem volt soha helye: az antiszemitizmusnak. Antiszemita politikusok Magyarországon rendre a jobboldali kormányok idején, vagy jobboldali demonstrációknál feltűnő, politikai megrendelésre fellépő jelenségek, legalább annyira marginálisak, mint Németországban. Ne felejtjük el, a budapesti metróban még senkit sem vertek össze azért, mert nem magyar állampolgár. Magyarországon nem része a politikai közbeszédnek az antiszemitizmus és nem is lehet vele jelentős tömegtámogatásra szert tenni.

Antiszemitizmus mellett gyakran felmerül a nacionalizmus (minden magyar magyar állampolgár), illetve a totalitarizmus (horthyizmus,

Pusztá-Putyin stb.) vádja is. A magyar állampolgárság könnyített megszerzésével kapcsolatban megjegyzendő, hogy számos európai állam, köztük az EU tagjai is alkalmaztak hasonló jogszabályokat, mégsem szabadult el semmiféle fékevesztett nacionalizmus. Horthy és a Fidesz világképe semmilyen ponton sem érintkezik. A párt vezető politikusainak jelentős része kritikusan tekint a két világháború közötti időszakra, nem beszélve arról, hogy a historizáló szemléletmód egyikükre sem jellemző. Itt keveredik a múlt felületes és torz ismerete (a Horthy-rendszer nem volt totalitáriánus rendszer) és az SZDSZ-es értelmiség átmentett politikai marketingjének káros hatása azzal az Európában kevésbé megszokott, demokratikus jogállamokban csak ritkán előforduló helyzettel, hogy a kormánypártoknak kényelmen, 2/3-os többségük van a magyar parlamentben.

Fel kell tennünk a kérdést: élhet-e alkotmányos felhatalmazásával a Fidesz-kormány Magyarországon, vagy ölbe tett kézzel kell néznie, míg a Gyurcsány-kormány maradvéka összeszedi magát a vereséget követően, és ismét magához ragadja a kezdeményezést? A médiaszabályozás változásával együtt kellett a korábbi áldatlan állapotokra is választ adni: a pazarlásra, az irányítás zavaraira, a túlságosan elbulvárosodott struktúrára stb. Legújabb hírek szerint az Európai Bizottság nem tartja kielégítőnek a magyarországi médiatörvényt, noha annak pontjai több európai ország szabályozásában is felbukkannak. Magyarország most fizeti meg annak az ellenállásnak az árát, amelyet a Világbankkal, majd a multinacionális cégekkel szemben folytatott. A magyar kormány manapság kevésbé harcias, mint néhány héttel ezelőtt, Orbán Viktor immár maga sem zárta ki bizonyos feltételek teljesülése esetén a médiatörvény módosítását.

Bármilyen – egyébként vitatott – kifogásokat is fogalmazott meg Neelie Kroes, a digitális médiáért felelős EU biztos Strassburgban, a vitákon és a jogszabályokon túl, érdemes arra is kitérni, vajon az adott keretek között korlátozák-e Magyarországon a sajtószabadságot? Az utóbbi hetek ennek az ellenkezőjéről tanúskodnak, a kormány szerint a szabályozás, az ellenzék szerint a hősies és bátor tiltakozás következtében. Szalai Annamária, a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság elnöke valóban Fideszes szakpolitikus volt, és kétségkívül élvezte Orbán Viktor bizalmát is. Kevesebb szó esik a négy közmédiiumot – a Magyar Televíziót, a Duna Televíziót, a Magyar Rádiót és a Magyar Távirati Irodát – felügyelő, a vezetők kiválasztásában és a vagyongazdálkodásban fontos szerepet játszó Közzszolgálati Közalapítvány kuratóriumáról, amelynek elnöke, Balogh László, MDF-es, illetve KDNP-s politika múlttal rendelkezik. A Közzszolgálati Közalapítványnak egyébként ellenzéki tagjai is vannak, bár az MSZP elégedetlen volt a közalapítvány tagjainak összetételével. Az eddig bejelentett lépések, így például az MTV és a Duna Televízió

Komárom az Erzsébet-híddal

két-két csatornájának profilírozása helyes lépésnek tűnnek, az ördög persze itt is a részletekben rejlik, összességében azonban a jövőben a nézőszám radikális visszaesésével lehet számolni.

A média-csata mellett, annak tragikus európai hatásait is figyelembe véve, néhány szót szólnunk kell azokról a folyamatokról, amelyek a Fidesz-en belül zajlanak. Már a nagy győzelmet követően világossá vált, hogy az érdekkonfliktusok jelentős része a párton belülre fog transzformálódni, így felértékelődhetnek a párton belüli döntéshozók és döntési mechanizmusok. A 10 milliárdos állami támogatásból épülő debreceni stadion, a szegedi lézerközpont ügye, az oktatáspolitikai bizonytalanságai, (Hoffmann Rózsa oktatási államtitkár és Pokorni Zoltán Oktatási, tudományos és kutatási bizottság elnöke ellentétei) mind–mind ennek a jelenségnek a többé-kevésbé látható nyomai.

A magyarországi kormánypárt belső döntési mechanizmusai ugyanakkor kevésbé váltak világossá a megfigyelők előtt. Így csak a jövőben értékelhető a Fidesz személyzeti politikája, amelyet korábban sok bírálat ért. Nagy kérdés, hogy a jelenlegi kormánypártok ellent tudnak-e állni az MDF-esedésnek, annak, hogy a győzelmet követően számos politikai és gazdasági kalandor, illetve megélhetési politikus a jobboldalhoz dörgölözve próbál anyagi előnyökhöz jutni. Az Állami Számvevőszék újonnan kinevezett vezetője szigorú ellenőrzést ígért, ami rá is fér a mai Magyarország politikai szereplőire. Ha van olyan terület, amiből elégtelenre vizsgázott a Fidesz az utóbbi hónapokban, akkor az a kommunikáció. Az egyetlen reményt keltő tény, hogy még van lehetőség javítani. Feltéve, ha sikerül meggyőzni a nemzetközi közvéleményt arról, hogy Magyarországon sajtószabadság van. Ez valóban szép kommunikációs feladat, két hónap múlva látni fogjuk, sikerült-e?

Sógorok és félelmek

A magyar–osztrák viszony margójára: Nincs út visszafelé

Még egyre jó lesz kitérni, mivel ott félreértésről van szó. „Osztrák bankok pumpálták a devizahiteleket”, írta január közepén az index nevű honlap. Más lapok semlegesebb, igazságosabb címet adtak az MTI-hírigynökség jelentésének. Az Osztrák Nemzeti Bank adatairól szóló szövegből kiderült, hogy osztrák bankok a legnagyobb arányban adtak devizahiteleket Kelet- és Közép-Európában. Mint ismeretes, legalább 300.000 magyar állampolgár áll a fizetőképzetlenség szélén, miután a krízis eredményeként a svájci frankban felvett hitelük örületesen megrágt. Erről azonban nem az osztrák bankok tehetnek. Ők csak igénybe vették azt a sok milliárd frankot, amelyet az Európai Központi Bank a gazdasági válság csúcán, 2008-ban elkezdett pumpálni a piacra.

A „sógori” magyar-osztrák viszonyt ezt a félreértést sem fogja huzamosabb ideig megcsínyleni. És fordított félelmet sem: sok osztrák a párt-politikailag diktált idegenellenesség benyomása alatt még mindig fél a „magyar inváziótól”. Pedig ez sem a rendszerváltás után, sem azóta nem következett be. Nyugodtan ki lehet jelenteni: májusban sem fog bekövetkezni, amikor Ausztria és Németország – az Európai Unióban utolsósorban – leéptik az eddig fenntartott korláto-

zásokat az EU-hoz 2004-ben csatlakozott országok állampolgárai ellen. Kovács Géza, a Foglalkoztatási Hivatal főosztályvezetője szerint aki akart, az a különböző kétoldalú egyezmények alapján már eddig is tudott munkát vállalni. És ha valaki egyéves munkaviszonnyal rendelkezett, az úgynevezett „tizenkét hónapos szabály” értelmében szabadon vállalhatott munkát. Így sok Ausztriába ingázó munkavállaló megkapta ezt a „zöld kártyát” – és mégis minden nap vagy héten hazatért Magyarországra.

A „keleti invázió” a félelmekkel ellentétben nagyon hasznos volt Nyugat-Európának. Egy 2009-es jelentésből kiderült: az Európai Unió keleti tagállamaiból a nyugatiakra irányuló migráció évi közel 50 milliárd euróval, vagyis a közösség GDP-jének mintegy 0,8 százalékával bővíti az EU gazdaságát. Bár a válság lelassította a munkaerő áramlását, a fellendüléssel várhatóan az is újjáéled a jelentés szerint.

Akkor tehát: Hajrá magyarok! Ne csak síelni vagy vásárolni jöjjetek Ausztriába! Az osztrákok csak attól félnek, amit nem ismernek. Majustól ez is el fog múlni.

Létezik olyan esemény vagy folyamat, amely veszélyeztetheti a magyar–osztrák kapcsolatokat? Csak egy képzelhető el, az a magyar bel-

politika. Ami a külföldre ható általános politikát illeti, Konrád György író ezzel kapcsolatosan a Népszabadságban foglalt állást. Őt nagyon jól ismerik Ausztriában. Szerinte „nagy hasonlóság van az 1989-ben megdőlt államszocializmus és az új jobboldal között annyiban, hogy előbbiek és utóbbiak is etatisták; amit lehet, visszaállamosítani és központosítani akarnak, és az állam révén szép pozíciót és könnyű hozzáférést remélnek a költségvetéshez. Később jöhet az új privatizáció a politikailag megfelelő nemzeti elit javára.”

Ehhez nagyon nehéz hozzátenni bármit is. Legfeljebb annyit, osztrákok, ne várjatok az új privatizációra, hanem építsétek a kapcsolatokat – a mindenkori kormánytól függetlenül!

MARTOS PÉTER

S. Csoma János

*biztos hogy bátor aki bátor?
nem tudhatod mi van mögötte
miféle kényszer minő szükség
amely a gyávák elé lökte
s ha ott meg is állt meddig állja
első emberek nagy magányát?
aki elől? van aki hátul?
vajon ki nyeri el a pálmát?*

NEMZETKÖZI SAJTÓSZEMLE

Összeállította: Fetes Kata

The Economist (GB)

Ország születik

Utoljára 1993-ban történt Afrikában hasonló esemény. Ekkor szakadt ki Eritrea Etiópiából. A Dél-Szudán függetlenné válásáról szóló, egy hétig tartó népszavazáson a részvétel meghaladta a 80 százalékot. Ennek eredményeként január végére várhatóan megszületik Afrika 54. állama.

A déli főváros, Juba tíz helyszínéről származó beszámoló szerint ott, csaknem 30 ezren szavaztak, közel 96 százalékuk a függetlenségre, 3 százalék az ország egyben maradására, 1 százalék érvénytelen volt. Ez a leadott 3,2 millió szavazatnak csak egy kis része, de a megfigyelők biztosra veszik, hogy a keresztények lakta Dél elszakad a muzulmán Északtól.

Omar Bashir szudáni elnök Dél-Szudánban tett látogatásakor kijelentette, elfogadja a szavazás eredményét. Az olajban gazdag határtartomány Abyei jövőjéről párhuzamosan zajló referendum eredménye azonban bizonytalan, mert még az is kérdéses, hogy kik jogosultak az ügyben véleményt nyilvánítani.

Salva Kiir dél-szudáni elnök optimista. Szerinte Dél-Szudán felemelkedésének zálogai: a művelhető mezőgazdasági területek, jelenleg csak 5% van használatban, az olaj mellett pedig gyémántot, aranyat és más ásványkincseket rejt a föld. Ezeket csak ki kell bányászni. Jelenleg a kőolaj adja a bevételek 98 százalékát. A függés csökkentése érdekében befektetésekre lenne szükség.

Az ENSZ humanitárius ügyeket koordináló irodája (OCHA) adatai szerint október óta 92 ezren érkeztek haza a népszavazásra. Legtöbbjük azonban nem jutott el szülőföldjére, hanem csak egy közeli nagyvárosig, élelem, víz és egyéb alapellátások nélkül.

A jelenlévő humanitárius szervezetek ideiglenesnek szánt táborokat létesítenek az újonnan érkezetteknek a nagyvárosok szélén. Az ENSZ szerveinek azzal is meg kell birkóznuk, hogy az általuk nyújtott segítség ne tűnjön politikai állásfoglalásnak. A százezer dél-szudáni a jubai kormányzat felhívására érkezett haza.

A kettéválás ellenére a két fél egy ideig egymásra utalt marad. Dél-Szudánban van az olajkészletek háromnegyede, a szállítás azonban egyelőre csak az Észak-Szudánon átmenő vezetéseken keresztül lehetséges. Amíg nem épülnek más irányba új vezetékek, mindkét államnak érdeke az együttműködés.

New York Times (USA)

USA és Izrael együtt fejlesztett ki szupervírust

A Stuxnet nevű számítógépes vírust az amerikai és az izraeli titkosszolgálat, valószínűleg brit és német segítséggel fejlesztette ki, hogy megakadályozza Iránt az atombomba készítésben.

Titkosszolgálati és katonai szakértők szerint: Izrael tesztelte a vírus hatékonyságát. A tesztelést a szigorúan őrzött Dimona komplexumban, a Negev sivatagban hajtották végre. Itt folyik egyébként a Közel-Kelet egyetlen, igaz el nem ismert atombomba programja is. A Stuxnet miatt állítólag az iráni nukleáris centrifugák ötöde állt le 2010 novemberében. A vírustámadás Tel-Aviv és Washington szerint, az iráni nukleáris programot több évvel visszavetette.

A Stuxnet vírus két területen működött. Az egyik része tönkretette az urándúsításhoz szükséges centrifugákat. A másik pedig rögzítette a nukleáris létesítményben a normál üzemelés módjait. A vírustámadás alatt ezeket az adatokat továbbította. Ezért az irániak egy ideig nem is észlelték a problémákat. A Stuxnet a német Siemens által gyártott ellenőrző berendezéseket támadta meg.

Irán 2011. januárjában Isztambulban ül tárgyalóasztalhoz az Egyesült Államokkal, Franciaországgal, Kínával, Nagy-Britanniával, Németországgal és Oroszországgal.

Libération (FR)

„Felhőborító”

A 93 éves nyugalmazott diplomta, Stéphane Hessel lázad a társadalmi igazságtalanságok ellen. 30 oldalas pamfletjében emeli fel szavát Nicolas Sarkozy politikájára, és az illegális bevándorlók kiutasítása ellen.

A 2010. október végén megjelent broszúra sikerét bizonyítja, hogy 2 hónap alatt 800 ezer példány kelt el belőle. Hessel a néhai antifasiszta ellenálló, buzdít a politika és a pénzörke szegényekkel szembeni érzetlensége ellen. Sőt, Izrael 2009-es gázai háborúja miatt felszólít a zsidó állam termékeinek nemzetközi bojkottjára.

Stéphane Hessel 1917. okt. 20-án Berlinben született, de családjá 1924-ben Párizsba emigrál. Sartre-nál tanult, majd csatlakozott de Gaulles „France libre”

mozgalmához. Az ellenállás egy akciója folyamán 1944-ben a Gestapo letartóztatja, de megmenekül a buchenwaldi koncentrációs táborból. A háború után az Egyesült Nemzetek szolgálatában részt vesz az Emberi Jogok Egyetemes Cartájának kidolgozásában. Később több fővárosban nagykövetként képviselte Franciaországot.

A rezignációban élő fiatal olvasóihoz címezve írja: „Kíváncsom mindenkinek, hogy legyen oka a felháborodásra. A düh érték. Csak aki valami miatt felháborodik, mint én annak idején a náciizmus ellen, csak az lesz erős és elkötelezett.”

A könyvecske eladási rekordot döntött, megelőzte a Goncourt-díjas Michel Houellebecq legújabb regényét is. A szerző, Stéphane Hessel, 93 éves korában „bestseller”-t alkotott, melyet már több nyelvre lefordítanak.

The Wall Street Journal (USA)

A világ 2050-ben

A PricewaterhouseCoopers (PwC) nemzetközi gazdasági tanácsadó cég tanulmánya szerint megváltoznak a gazdasági erőviszonyok az évszázad közepére.

A bruttó hazai termék (GDP) tekintve Kína megelőzi majd a jelenleg világelső Amerikai Egyesült Államokat, mely így a második helyre szorul. India a harmadik helyre kerül, ahonnan Japán a hatodik helyre esik vissza. Brazília lesz a negyedik és Oroszország áll majd az ötödik helyen.

Az évszázad közepére Nyugat-Európa térségéből Németország a nyolcadik, Nagy-Britannia a kilencedik helyet foglalja majd el a ranglistán.

A feltörekvő országok hetes csoportja, az E7 (Brazília, India, Indonézia, Kína, Mexikó, Oroszország és Törökország) összesített bruttó hazai terméke 60%-kal nagyobb lesz 2050-ben, mint (Egyesült Államok, Franciaország, Japán, Kanada, Nagy-Britannia, Németország és Olaszország) a hét legfejlettebb ipari országot alkotta G7-csoporté. Az évszázad közepére gyorsan átalakulnak a gazdasági erőviszonyok. Ez a változás döntően befolyásolja a világgazdaság későbbi fejlődését is.

A G7-csoport kormányainak meg kell oldaniuk a versenyképteleen váló ágazatok összeomlásából fakadó munkanélküliség problémáját, és ösztönözniük kell a gazdasági szerkezet átalakítását. Mozgásterüket szűkítik az államháztartás feszültségei. Közben a feltörekvő országokban kifejlődő új óriásvállalatokkal egyre szorosabb verseny alakul ki a piacokért és a nyersanyagforrásokért.

A nemzetközi gazdasági tanácsadó cég tanulmánya szerint 2050-re Kína bruttó hazai terméke a jelenlegi 14%-ról, 45%-ra emelkedik, Indiáé pedig 28%-ra. Közben Németországban csak 3%-os emelkedés várható.

A világgazdasági növekedés motorja Ázsia és Latin-Amerika lesz.

KURIER (AT)

Futurisztikus sífelvonó

Hivatalosan is átadták a Gaislachkoglbahn-t, Sölden új csodafelvonóját. 38 millió euróból épített ultramodern liftet.

A szuperlift mottója: „12 perc alatt 3000 méterre!” A felvonó december 4. óta már szállít sielőket, de a hivatalos átadó ünnepségre csak január 15-én került sor.

Az új kétszakaszos kabinos felvonóval, a söldeni síterep három 3000 méteres csúcsa közül az egyikre, a Gaislachkogl csúcsra lehet feljutni.

Az első 1370-ről 2170 méterre szállít 3600 sielőt óránként, ami egy drótköteles kabinos felvonó esetében világrekordnak számít. A második szakaszon 2170 méterről 3000-re pedig egy 3 drótköteles kabinos felvonó működik. Ez esetben két drótkötél tartja a kabinokat, egy pedig húzza. A három állomásépület is megújult, futurisztikus formát kapott. A középpálmás épületének völgy felé néző falába beépítettek egy 190 négyzetméteres üvegbetétet, ahonnan csodálatos kilátás nyílik a Stubai-Alpok hegyeire.

A felújításra az előző felvonó kis kapacitása miatt került sor.

32 éves tapasztalattal rendelkező magyar anyanyelvű pszichológus, osztrák betegbiztosítással rendelkezők számára érvényes orvosi átutalás estén évi 2-3 ingyenes konzultációt ad. Dr. Jávorszky Károly, klinikai pszichológus, Landhaugasse 4/23, A-1010 Wien Telefon: 0043 1 533 47 40 ++

ÚJ CD A HU-RA-TÓL

HELTAI GÁSPÁR: FABULÁK

megrendelhető a szerkesztőségénél

Magyarország és térségének helyzete 2011-ben

Gazdasági és politikai előrejelzések

A The Economist angol heti folyóirat decemberi külön számában az idén 83 országnak jelezte a várható gazdasági és a főbb politikai történéseket 2011-re. – A politikailag és gazdaságilag újra kétpólusúvá fejlődő világunkban – Amerika és Kína – a 2008 júniusában kezdődött globális recesszió Kínában már 2009 első felében véget ért és ismét gyors fejlődés folytatódott. Amerika esetében a recesszió oka pénzügyi krízis volt és az ebből való talpraállás általában lassú és így a teljes gazdasági felépülést 2014-re jelzik. Addig az amerikai gazdasági élet az össz hazai termelés és szolgáltatás, a GDP 2,5 %-os évi növekedésével fog vánszorogni, ami túl lassú ahhoz, hogy a munkanélküliség arányában (9,6-tól 10 %) javulást hozzon. Ez természetesen nem kis bizonytalanságot jelent majd az egész világ közgazdaságában.

Európában az eurózóna adósságkrízise már 2010-ben két rendkívüli mentőakciót tett szükségessé. 2010 márciusában – nagy viták után – Görögországot mentették ki 146 milliárd dollárral (=110 milliárd euró) és hoztak létre egy 995,4 milliárd dolláros (=750 milliárd euró) segélyalapot az egész eurózóna számára. – 2010. november 28-án Írországnak dobtak egy 112,8 milliárd dolláros (=85 milliárd euró) mentőövet és bejelentették az Európai Stabilitási Mechanizmus tervét, mely adóssági krízisek megoldására lesz majd hivatott, de csak 2013 után. – 2010. december elején Írország, mint első eurózónához tartozó állam, máris az euró segélyalaphoz folyamodott további segítségért. – Portugália és Spanyolország adósságáhlázata is kritikus. – Így érthető, hogy ilyen 2010-es helyzete után, 2011-ben is veszélyeztetettnek látszik az eurózóna pénzügyi és politikai stabilitása és Magyarország soha kritikusabb időszakban nem vehette volna át az elsőként felölsségteljes tisztségét, mint 2011. január 1-jén. Mindennek tetejébe egy általánosan elfogadott EU-alkotmány hiányában még cselekvési mozgástere is bizonyos mértékig beszűkül.

Magyarországon 2010 legnagyobb eseménye természetesen a tavaszi választás volt, mely a volt kommunista államgépezetből származó utódpart a MSZP előrelátható és várva várt csúfos vereségével végződött. A Fidesz-KDNP nemzeti, néppárti, jobbközép koalíciója egyedül több mint 2/3-os többségre tett szert a parlamentben, ami nemcsak óriási lehetőséggel, de példátlan felelősséggel is jár. Az ellenzék 3, egymással szövetségre képtelen és abban nem is érdekelt kis párt képviseli: a MSZP, a Jobbik és az LMP. Az SZDSZ és MDF az 5 %-os parlamenti küszöböt el sem érve kiesett és gyakorlatilag megszűntnek mondható. Az október 3-i helyhatósági választások tovább erősítették a győztes Fidesz-KDNP helyzetét és 20 év után megszabadították a fővárost Demszky Gábor szakszerűtlen, felelőtlen, korrupt és csődbevit irányításától, aminek utolsó 4 évét Dávid Ibolyának köszönhetjük. Budapest eladósodását csak a törlesztés részleteinek pontos befizetésében és a kamatok bekasszírozásában érdekelt hitelminősítők tartották 'kiválónak' –

Előrejelzések. Magyarország térségében 2011-ben a következő gazdasági és politikai fejlemények várhatók: **Magyarország** – Lakossága változatlanul 9,9 millió. A gazdaság aktivitását legjobban tükröző GDP kissé a 2010-es 127 milliárd dollár felett lesz, ha a 2,5 %-os növekedés valóban bekövetkezik. Az egy főre eső GDP 12 910 dollár lesz, ugyancsak kissé több mint 2010-ben. Infláció: 3 %, alacsonyabb, mint a 2010-es 4,2 %. – A kormány 2/3-os többséggel nehezség nélkül kapja majd meg a parlamenti jóváhagyást a gazdaság növekedését célzó programjához: az állami kiadások csökkentéséhez és a takarékos pénzügyi politikához. – EU-elnöki szerepében várható, hogy a legfontosabb tennivalók között tűzi napirendre a vízgazdálkodás biztonságának ügyét.

A készülő új alkotmánnyal kapcsolatban számos javaslatról olvashattunk, vagy hallottunk már, de a magyar belpolitikai stabilitás szempontjából igen fontos alábbi 3 javaslatról még nem: 1) Az államelnökök közvetlenül a nép válassza és ne a parlament; 2) Az államelnöke nagyobb hatáskörrel rendelkezzen: meneszttesse a miniszterelnököket és írthasson ki előrehozott választást. Ha Sólyom Lászlónak erre módja lett volna 2006-ban, akkor 3 és fél évvel hamarabb szabadulhattunk volna meg Gyurcsánytól és a MSZP - SZDSZ koalíciójának diktatúrájától. (1958-ban De Gaulle francia tábornok és államférfi ilyen új alkotmánnyal vetett véget az 1945-58 közötti időszak gyakori kormányváltásainak és teremtette meg a maig is fennálló kormány stabilitást Franciaországban. 3) Az önkormányzati választások a parlamenti választások között legyenek. Ez alkalmat adna a választóknak a hatalmon levő kormány politikájának minden 2. évben történő megmérettetésére.

Ausztria – Lakossága változatlan, 8,4 millió. Elvárt GDP 376 milliárd USD, ami 5,5 %-kal kevesebb (=22 milliárd USD) mint amit 2010-re jósoltak. Egy főre jutó GDP: 44 520 USD, 5,8 %-kal kevesebb, mint a 2010-re

várt érték. – Infláció: 1,8 %, ami 1 %-kal több mint tavaly. – A politikai helyzet stabil: a Szociáldemokrata Párt és az Osztrák Néppárt nagy koalíciója jól működik, bár lesznek súrlódások a 2011-es költségvetés, valamint az egészség- és oktatásüggyel kapcsolatban. A status quo-n változás nem várható.

Szlovákia – Lakossága 100 ezerrel kevesebb, mint 2010-ben: 5,4 millió. A GDP 85 milliárd USD, ami 3,3 %-os növekedést jelent. Az egy főre eső GDP 4,7 %-kal csökken: 15 500 USD. Az infláció gyakorlatilag nem változik: 2,2 % lesz, 2,3 % volt. – A 4 pártból álló jobbközép koalíció kevésbé lesz stabil, mert az ország legnagyobb pártja ellenzékbe szorult. A költségvetési deficit lesz a kormány fő problémája.

Ukrajna – Lakossága 45,3 millió: egy év alatt 200 ezerrel, utolsó két évben 500 ezerrel lett kevesebb! Várható GDP: 165 milliárd USD, ami 3,9 %-os növekedést jelent. Az egy főre eső GDP 3 630 USD, ami 35 %-os növekedésnek felel meg. A 11,6 %-os infláció csaknem ugyanaz, mint a tavalyi 12,2 %. – Az oroszbarát Viktor Janukovics elnök megválasztása bizonyos stabilitást hozott az országnak egy viharos és zavaros évtized után, néhány újonnan elért demokratikus vívmány elvesztése árán.

Románia – Lakossága az elmúlt évben nem csökkent: 21,4 millió. Várható GDP: 166 milliárd USD, ami 2,7 %-os növekedésnek felel meg. Az egy főre eső GDP elvárás 7 740 USD, ami 10,8 %-os csökkenést jelent. Infláció: 5 % lesz, 1,7 %-kal több, mint tavaly. – Az IMF 26 milliárd dollár (=20 milliárd euró) segélye a gazdasági összeomlástól mentette meg az országot. Az ezt követő takarékosági megszorítások népszerűtlenné és labilissá tették a kormány helyzetét.

Szerbia – Lakossága 2010-ig évente 200 ezerrel fogyott. Ha ez 2011-ben is folytatódik, akkor 7,2 millió lesz. GDP: 46,3 USD, ami 3,8 %-os növekedést jelent. Az egy főre jutó GDP 5,8 %-kal nő: 6 241 USD. Az infláció 2010-ben 6 % volt, a munkanélküliség pedig igen magas: 19,2 %. Kereskedelmi deficitje 2010-ben 7 712 milliárd dollárra csökkent. (Utóbbi 3 adatra vonatkozó 2011-es előrejelzés nem áll rendelkezésre.)

Horvátország – Lakossága ugyanaz: 4,5 millió. GDP 57 milliárd USD – 2 %-ot javult. Az egy főre eső GDP elvárás: 12 670 USD, 11 %-kal kevesebb, mint tavaly. Várható infláció: 2,4 %- tavaly 2,6 % volt. – A jobbközép kormánynak be kell fejeznie az EU-csatlakozás tárgyalásait. Az EU-tagság legkorábban 2012-ben lehetséges, feltéve, hogy – egyebek mellett – a hajógyárak privatizációja is megtörténik még 2011-ben.

Szlovénia – Lakossága 200 ezerrel fogyott: 2,0 millió! GDP: 47 milliárd USD, ami 3,3 %-os növekedés. Az egy főre eső GDP 23 550 USD – ami 7,6 %-os visszaesés. Infláció: 2,4 %- tavaly 1,7 % volt.

Összehasonlítások.

A GDP ÉRTÉKÉNEK JAVULÁSÁT TEKINTVE a térség államainak valószínű sorrendje: 1) Ukrajna, 3,9 %. 2) Szerbia, 3,8 %. 3) Szlovákia, 3,3 %. 4) Románia, 2,7 %. 5) Magyarország, 2,5 %. 6) Szlovénia, 2,1 %. 7) Horvátország, 2,0 %. 8) Ausztria, 0,9 %. – tehát minden államban lesz fejlődés. Ukrajna első helye érthető: mivel mélypontról indult el, nagyobb arányú fejlődésnek nézhet elébe. Ausztriában, a legnagyobb GDP-je miatt, minden további javulás csak kis értékű lehet.

AZ EGY FŐRE ESŐ GDP NAGYSÁGÁBAN, ami nagyjából az élet színvonalat is tükrözi, a várható sorrend a következő: 1) Ausztria, 44 520 USD. 2) Szlovénia, 23 550 USD. 3) Szlovákia, 15 540 USD. 4) Magyarország, 12 910 USD. 5) Horvátország, 12 670 USD. 6) Románia, 7 740 USD. 7) Szerbia, 6 241 USD. 8) Ukrajna, 3 630 USD. – Az első 3 állam sorrendje ugyanaz, mint tavaly volt. Magyarország épphogy megelőzte Horvátországot, ami után nagy a lemaradás és Ukrajna helyzete változatlanul a legrosszabb. (A szovjet nyomor hagyatéka volna ez?) Érdekes, hogy az első 5 állam mind az Osztrák-Magyar Monarchiának volt a része.

INFLÁCIÓ TEKINTETÉBEN a következő sorrend várható: 1) Ausztria, 1,8 %, 2) Szlovákia, 2,2 %, 3-4) Szlovénia és Horvátország, 2,4 %. 5) Magyarország, 3 %, 6) Románia, 6 %, 7) Ukrajna, még mindig 10 % felett, 11,6 %. (A szerbiai infláció értéke nem volt elérhető.) Az első 5 helyen ismét az Osztrák-Magyar Monarchia volt részei szerepelnek.

A kormányok stabilitása kb. ilyen sorrendben sorolható: 1) Magyarország – a kormányzó Fidesz-KDNP (68,3 %) és a Jobbik (12,2 %) együtt 80,5 %-os jobboldali többséget képvisel a parlamentben, amire még egyetlen európai parlamentben sem volt példa. Magyarországon még az elmúlt 100 évben sem volt ilyen nemzeti egység, mint ma, amit az elmúlt 8 év ex-kommunista és bal-liberális politikájával való nemzeti szembenállás hozott létre. 2) Ausztria, 3) Szlovénia, 4-5-6) Szlovákia, Szerbia és Horvátország, 7) Ukrajna, 8) Románia. – Románia a sorrendben azért az utolsó, mert a kormány bukása is lehetséges, de az utódja sem lehet majd stabilabb a 2012-es választásokig.

A térségben gazdaságilag változatlanul Ukrajna helyzete a legnehezebb, de a javulás jelei már ott is mutatkoznak.

DR. TAPAY MIKLÓS

BERNHARD DENSCHER*

Városok kulturális versengése

A városok versenye olyan ősi, mint maga a város intézménye. A globalizáció következtében ez a konkurencia érezhetően növekedett. Sok közösség szükségszerű átalakulása ipari városból szolgáltatási központtá erősítette ezt az általános trendet. A városi menedzsmentnek a legmagasabb prioritása ebben az, hogy üzemek odatelepítésére, kvalifikált munkaerők odavonzására, mint turizmus desztináció és bevásárló cél attaktív legyen. Gazdaságilag sikeres városok a befektetés és fogyasztás központjai.

Hogy a város a szükséges tőkét magához tudja szívni, egész sorozat minőségre van szüksége, amit megfelelő módon kell közvetítenie. Charles Landry következőképpen fogalmazta meg figyelemreméltó könyvében a „The Creative City” városok márkák és „glamour, stylend and fizz”-re van szükségük. Ez azt jelenti, hogy attraktív üzleti negyedek, valamint lenyűgöző kulturális sport és gazdasági eventek szükségeltetnek. A 20. század második felében vált egyre fontosabbá az a stratégia, hogy a város profilját művészi aktivitásokkal javítsák. Ebben a témakörben játszott és játszik Nagy Britannia előfutár szerepet. Válságba kerültek korábban, mint másutt a megfelelő struktúrák az iparosodás származási országában. A korábbi gyártási színhelyeken egy múzeumosításhoz vezetett a szó nemes értelmében az ipar leépítése. A brit UNESCO világörökségi listáján ma hét ipari műemlék és ipari táj található.

Ebben az összefüggésben jó példát mutat Liverpool. A korábbi hajózási központ virágzási idejében a világ egyik legfontosabb kikötővárosa volt, viszont az 50-es évektől gyors gazdasági hanyatlást ért meg. A 90-es évektől sikerült a felelősöknek új munkahelyeket teremteni, főként a szolgáltatási szektorban kreatív területű kezdeményezéseken keresztül. Liverpool dokkja, amely 2004 óta szerepel a világörökség listáján, majdnem teljesen épen megmaradt, így ma különböző kulturális intézményeknek ad otthont. Egy modern város múzeumot építenek, ami ma a legnagyobb újraépítése egy brit nemzeti múzeumnak a legutolsó száz évben.

Az észak spanyolországi Bilbaóban más utat választottak. A hajdani acélváros a 70-es és a 80-as években súlyos recessziótól szenvedett. Itt nem létezett ipari örökség, mint pl. Liverpoolban, amit értékesíteni lehetett volna. A helyi tradíció mindenestre kevés kulturális tőkét szolgáltatott.

A tervezőasztalon készült a szó nemes értelmében a „baszk országai autonóm közösség” legnagyobb városának revitalizációja. A tervezett cél az volt, hogy Bil

Bécs, új híd, új épületek a Duna-toronyral

baóból legalább egy közép nagyságú regionális központ váljon. Itt is arról volt szó, hogy egy ipari régióból virágzó szolgáltatásra orientált gazdasági terület legyen. Tisztában voltak azzal, hogy különböző közlekedéstechnikai intézkedéseken túl még egy nemzetközileg észlelhető vonzó központra van szükség. E különleges attrakció keresésének keretében merült fel a modern művészeteknek szentelt múzeum ötlete – így jött létre a Guggenheim Múzeum Bilbaóban. A projekt döntő sikerében nemcsak a jó hírű neveknek volt jelentősége, hanem legfőképpen Frank O. Gehry építészete jeleskedett. A szencziációs múzeumépülettel egy perfekt márkajelzést talált Bilbaó. Evente kerekben egymillió ember látogatja a múzeumot és ennek hatvan százaléka külföldről érkezik. A jelek továbbra is expanziós irányba mutatnak a Guggenheim Foundation-nál: New Yorkban, Velencében, Bilbaóban, valamint Berlinben vannak kirendeltségek, ezenkívül terveznek múzeumokat Ázsiában és Latin-Amerikában is. A Guggenheim Múzeum Abu Dhabiban, melyet Peter O. Gehry tervezett, pillanatnyilag még kivitelezés alatt áll, és együtt fog megnyílni 2013-ban a párizsi Louvre egyik lerakójával.

De nemcsak az inflációs bevetése a művészetnek vezetett ilyen eljárásoknak alapvető megvitatásához, hanem a csodatevő „jelzőépítészetbe” vetett hit válsá

ga és egy bizonyos mértékű kijózanodás. Mégis nagyon sok példa van arra, ahol megpróbálták jóval több pénzzel, mint ötlettel elérni egy városrész vagy akár egy egész város hírnévjavítását, egy kiemelkedő kulturális építménnyel. Inkább több konzervatív reprezentációs kulturális iniciatíváról van szó, mivel a pénzadók privát projektfejlesztők. Érdekes jelenség, hogy például új operaházakat építettek az utóbbi években úgy Koppenhágában, mint Oslóban. Ezek a költséges presztizs projektek főképpen egy visszatekintő művészeti irányvonalat képviselnek.

Az előbb említett kulturális elkötelezettséghez érdekes kreatív ellentétben áll Salford városa Manchester-nél. Az első terv szerint egy új operaház építésével kívánták emelni a régió hírnevét. De már röviddel utána egy másik ötlet váltotta fel az első gondolatokat, melynek több köze volt a hely történetéhez és az itt élő lakossághoz. Salford város tulajdonában van az angol festő Lawrence S. Lowry művészi hagyatéka. Harminc évig élt Salfordban. Az észak-angliai ipar valóságának ábrázolásával váltak művei közismertté. Egy demográfiai vizsgálat kimutatta, hogy a 15 éven aluli gyermekek száma ebben a régióban egyike a legmagasabbnak Európában. Ebből a két összetevőből fejlesztette ki koncepcióját Salford. Már nem operaház

ról volt szó, hanem egy kultúrközpontról, mely a „The Lowry” nevet kapta. Ebben a 2000-ben megnyitott házban helyet kapott egy múzeum L. S. Lowry műveivel, egy tanulmányi központ életéről és műveiről, egy kreatív központ gyerekeknek és egy 1700 férőhelyes csarnok különböző performanszoknak, valamint bárók és kávézók.

A visszhang igazat ad a tervezőknek: a kultúrközpontnak évente 800.000 látogatója van és képes saját költségeit nyolcvanöt százalékból kigazdálkodni. Sok várospolitikai felelős felfigyelt erre a sikeres történetre. Mint szociális és gazdasági [betegségek..] egyetemes gyógyszerére tekintenek, túl sokszor a „kulturúra”. A kíváncsalm egyre jobban nő az új évezred elején a kiéleződő globális versenyben, a könnyen kivitelezhető receptek iránt. Amikor az amerikai városkutató Richard Florida 2002-ben a „The Rise of the Creative Class” című könyvét kiadta, sokan azt hitték, hogy analíziseiben megtalálták csodaszerét a pozitív városfejlesztésnek. Florida elmélete szerint ott tud tökéletesen gazdaságilag és szociálisan egy régió fejlődni, ahol sok kreatív ember, mint pl. képzőművészek vagy muzikusok élnek. Sok város felszólítva érezte magát, hogy ennek a témának különös figyelmet szenteljen és többek között saját támogatási programokat indítottak a kreatív gazdaság részére.

Időközben egyes helyeken heves kritika formálódott a városi közgazdászok stratégiai ellen. Egyetlen város sem követte úgy Richard Florida ötleteit, mint Hamburg, ahol az ő ötletei szabályozták a politikai orientálódást, és ennek megfelelően heves ellenállásba ütközött a koncepció kivitelezése. Azok, akikről tulajdonképpen szó volt, művészek [Kunst-schaffende] nem kooperáltak. Főként felléptek ezzel a stratégiával együtt járó kommerszé tétel és egész városrészek sokak számára fájdalmas dzsentifikálódása ellen.

Sok vita és vizsgálat tárgyá, hogy milyen nagy lehet a haszna vagy kára a szencziációs építési projekteknek vagy nagydimenziójú rendezvényeknek a városok fejlődése számára. De egy biztos, hogy ha más városoknak egyszerű koncepcióit átvesszük, anélkül, hogy tekintettel lennének saját helyi különlegességeikre, akkor nagyon könnyen megsemmisülhet egy fényűző kulturális projekt.

*)
Bernhard Denschert, Mag. Dr., történész, Bécs város kultúrhivatalának vezetője.
Németből fordította: Rumpler Katalin

„Minden embernek veleszületett joga van az élethez”

„A Magyar Köztársaságban minden embernek veleszületett joga van az élethez és az emberi méltósághoz, amelyektől senkit nem lehet önkényesen megfosztani.”
(A Magyar Köztársaság Alkotmánya, 54.§ (1))

A népességfogyás megállítására több elképzelés is felmerült az elmúlt években. Emlékeztetőül néhány: lakosság betelepítése – nemzetközi bevándorlás, családalapítás - gyermekvállalási kedv ösztönzése, abortuszszabályozás szigorítása, nyugdíjkorhatár és az aktív kor kitolása, honosítás-visszahonosítás. Sorra születtek a törvényi tényállás megállapítások, jogszabályalkotások, szabályozások. Csak egy terület maradt el, pedig a megoldás kézenfekvő lehetne. A mai napig nincs törvényileg szabályozva a családon belüli erőszak, annak ellenére, hogy hetente egy gyermek, havonta pedig egy nő hal bele a családon belül történő bántalmazásba.

A családon belüli bántalmazásból történő elhalálozás megakadályozásához eddig nem volt politikai akarat. A demográfiai helyzetről elemzést készítettek, és részletes tervet dolgoztak ki a népességcsökkenés megállításáért. Az eddig elkészült elemzéseket összesítve - 16 milliárd euró, azaz 4320 milliárd forint. (Forrás: Női Érdekvérvényesítő Szövetség) Elengedhetetlen, hogy a nemzetközi egyezményeket Magyarországon is betartsák, az EU-s normákat itthon is elfogadják. A családon belüli erőszak, nem magyar sajátosság az Európai Unió 27 tagországában a párkapcsolati, családon belüli férfierőszak éves költsége - egészségügyi, jogi és egyéb költségeket összesítve - 16 milliárd euró, azaz 4320 milliárd forint. (Forrás: Női Érdekvérvényesítő Szövetség) Elengedhetetlen, hogy a nemzetközi egyezményeket Magyarországon is betartsák, az EU-s normákat itthon is elfogadják.

Családon belüli erőszak körébe sorolható, ha harmadik személy erőszakot követ el a család egy tagja ellen csupán a családban betöltött szerepe miatt. Beletartozhat: verekedés, szidalmazás, életveszélyes fenyegetés, a partner-partner közötti illetve idősebb családtag és gyermek bántalmazása. Meghatározó eleme, hogy a bántalmazott és a bántalmazó mindig ismerik egymást, családi vagy intim viszony köti-kötötte össze őket. Az ENSZ meghatározása szerint: A nők elleni erőszak bármely olyan, nemük miatt erőszakos tett, mely testi, szexuális vagy lelki sérülést okoz nőknek, beleértve fenyegetést, kényszerítést és a szabadságtól való önkényes megfosztást, történjen az a közelben vagy a magánszférában. (Deklaráció a Nők Elleni Erőszak Megszüntetéséről, 1933) Az 1960-as, évek óta, a családon belüli erőszakos cselekményeket “nők elleni erőszaknak” nevezték el, utalva arra, hogy az áldozatok döntő többsége nő, míg az erőszak gyakorlója az esetek legnagyobb részében a férfi. A téma még ma is tabunak számít, az erőszakot elszennvedő és az alkalmaszó is igyekszik titkolni az esetet, külső környezet nem segíti a erőszak feltárását. A társadalom nagy része családi problémának tekinti, mely nem rá tartozik. A hatóság (rendőrség) gyakran maga is elutasító szemléletű ezekben az ügyekben.

Az erőszak formái: fizikai-, szexuális-, érzelmi-, lelki-. Módszere: fizikai-, lelki-, szexuális erőszak. Gyakorisága: rendszeres, eseti. Nagysága: tettelegesség, becsületsértés, könnyű-testi sértés, emberölés. Az erőszak kiterjedhet nem személyre irányuló erőszakformáktól kezdve: tárgyak összetörése, rugdosása, háziállatok kínzása, egészen a legsúlyosabb fizikai sértésekig: erőszakos közöszlés, emberölés. Leleki -, érzelmi erőszak-cselekmények lehetnek, különböző fenyegetések (verés kilátásba helyezése, emberöléssel vagy gyermek életének kioltásával kapcsolatos fenyegetések). Zsarolás, függő viszony kialakítása (munkalehetőség korlátozása, baráti-családi kapcsolatok megszakításának kiterőszakolása). Ellenőrzés és elnyomott személy felett, információk eltitkolása. Bántalmazó személyiségjegyei: mások problémáira közömbösek, korlátolt gondolkodásúak, az állatokkal és a gyermekekkel szemben

gyakran kegyetlenek, hiperérzékenyek, féltékenyek, bűnösséget ébresztenek áldozatukban, bagatellizálják az erőszakot, tárgyasíjtják a nőket - férfiakat, erőszakosak, durvák a szexben, gyakran fenyegetnek erőszak alkalmazásával, áldozatként tüntetik fel magukat öngazolásként, gyűlöletet keltenek áldozatukkal szemben, emberi kapcsolat megvonással zsarolnak, megvalósíthatatlan elvárásaik vannak, beszédük durva - bántó, hisztériás kitörések jellemzik őket. Magyarországon bár több nő, mint férfi hal meg a partnerkapcsolatokon belül elkövetett gyilkosságok áldozataként, a családon belüli erőszak áldozatainak többsége férfi. 1997 és 2002 közötti hazai rendőrségi és ügyészségi adatok szerint évente átlag 27 férfi hal meg női elkövetők kezétől, míg 49 nő lesz férfi által elkövetett emberölés áldozata a partnerkapcsolatokon belül. A gyermek áldozatok kétharmada fiú. Miért tűrik a nők a családon belüli erőszakot? Számítalan oka lehet annak, hogy a nők nem lépnek ki egy erőszakos kapcsolatból.

Indokok: A gyerekek: “A gyerekeknek szükségük van apára. Egy erőszakos apa is jobb a semminél.” Házasztársi eskü: “Megfogadtam, hogy a felesége maradok, míg a halál el nem választ.”

Szereltem: “Szeretem. Amikor nem durva, boldog vagyok. Ha vele maradok, talán a szerelmem megváltoztatja.”

Valóság lagadása: “Nem is igazi erőszak, amit velem csinál, más nőknek sokkal rosszabb.”

Szégvényérzet: “Jobb, ha nem tud erről senki. Nem bírnám elviselni, ha kiderülne, miket csinál velem.”

Büntudat: “Biztosan én tehetek róla. Valamit nem csinálók jól. Megérdemlem, hogy így bánik velem.”

Önbecsülés hiánya: “Úgysem találnék nála jobbat. Azt mondja, hogy csúnya vagyok, és ráadásul rossz anyá és feleség.”

Félelem: “Megfenyegetett, hogy ha elhagyom, utána jön, és megöl engem is, meg a gyerekeket is.”

Beletörődés: “Úgysem tudok változtatni a helyzetemen. Ő az erősebb. Senki sem segíthet rajtam.”

Felelősségérzet, társadalmi nyomás: “A családnak mindenképpen együtt kell maradnia. A család összetartása a nők dolga.

„A hű cseh” (Richard Prázák 1931–2010) arcképéhez)

Brnoban működött több évtizeden keresztül irodalmunk, történelmünk legjobb cseh ismerőjeként, népszerűsítőjeként. Miután a prágai Károly Egyetemen elvégezte a cseh–magyar szakot, Eötvös József munkásságáról írván szakdolgozatát, tudományos pályafutása kezdetén olyan témát választott, amely többéves levél- és kéziratári munkát igényelt. A sokat vitatott kalapos király, II. József türelmi rendelete ugyanis hatalmas energiákat szabadított föl, lehetővé tette a protestánsok az eddigieknél jóval szabadabb vallásgyakorlatát. Ennek eredményeképpen az addig földalatti egyházként tevékenykedő cseh és morva „testvérek” magyar – Sárospatakon és Debrecenben végzett – református lelkészeket hívtak meg hitéletük újjászervezésére, egyházszervezetük kiépítésére. A vallási türelem és szeretet jegyében épülő cseh-magyar kölcsönösség szép példáit mutatván föl. Ezzel párhuzamosan kezdett Pra•ák foglalkozni a felvilágosodás korának cseh és magyar tudományos érintkezéseivel és párhuzamaival, a cseh és a magyar nyelvújítás analógiáival. Monográfiára való anyagot bányászott elő az egykorú forrásokból, és sikerült nyilvánvalóvá tennie, hogy a cseh–magyar érintkezések, a kölcsönös érdeklődés egymás történelme iránt, a történeti kapcsolatok tudatosodása mindkét fél tudományosságának hasznára vált. Széchenyi Ferenc nem pusztán meglátogatta Prágát, hanem könyvbeszerzései révén megismerkedett a cseh tudományos körökkel, s a létesítendő Nemzeti Múzeum számára is fontosnak bizonyultak a csehországi beszerzések.

Richard Pra•ák azonban nem pusztán egyetlen korszakra, a szűkebb szakmát érdeklő tudományos területre korlátozta munkálkodását. Maga ugyan a történész szakmában jeleskedett, és Magyarország történetét egyfelől a kezdetektől szinte a legújabb időkig adta elő Brno egyetemén, másfelől viszont ezt Közép-Európa-stúdiumnak tudta csak láttatni, Magyarország történetét a szomszédos országokéval párhuzamban, érintkezésében. Így egyszerre volt „anyagközelben”, a középkori dinasztikus és egyéb kapcsolatok részleteit szem előtt tartva, valamint tekintette ezt a történelmet tágabb horizontból, elismervén/elismertetvén azt, hogy Magyarország története a közép-európai változások és alakulások részese, kezdeményezője, elsenvedője és szervezője. Olyan történést lehetett Pra•ákban megismerni, akit egybként érdekeltek a cseh–magyar kulturális/irodalmi kapcsolatok, továbbá a magyar kultúra hatástörténete: érdeklődése részint a magyar költők cseh jelenlétére terjedt

ki, részint a kulturális kölcsönösségre, például arra, hogy csehországi képzőművészek, színészek, zenészek miként vettek részt a magyar művelődés formálódásában. A csehországi születésű író, fordító, színész, aki Pesten tevékenykedett, Franz Xaver Girzik Szent Istvánról írt szívesen fogadott drámát, ezt magyarra Katona József ültette át. Maga, Pra•ák végigkutatta, végigolvasta szinte a teljes magyar irodalmat. Könyvnyi terjedelmű értekezésben dolgozta föl a magyar korona országának legendáit és krónikáit, megjelentette Kazinczy Ferenc Fogságom naplója című művét, amely többek között tartalmazza Kazinczy Brno-i (spielbergi) fogságának históriáját, füzeti nyi írást adott ki Kossuth Lajosról, az 1848/49-es magyar forradalom és szabadságharc cseh visszhangjáról. 2001-ben tanulmánykötetét tarthatták kézben a magyar olvasók: Cseh–magyar történelmi kapcsolatok a címe a krónikáit, megjelentette munkálkodásához tartozik, hogy az általa írt utószó kíséretében jelent meg kötetnyi cseh válogatás Arany János, Vörösmarty Mihály, Juhász Gyula, Petőfi Sándor műveiből, közvetítette többek között Szabó Magda, Jókai Mór, Bródy Sándor, Déry Tibor egy-egy művét a cseh olvasóknak. Egy szóval cseh hungarológusnak lehet meghatározni személyiségét, aki az önállóvá lett Csehország első magyarországi nagyköveteként dolgozott a két ország közeledésén, kapcsolatainak gyümölcscsöszöbbé válásán. Sokrétű tevékenység, nem szűnő hit abban, hogy a kultúra révén az egyéredkü országok viszonya még jobbá tehető: talán így lehetne megfogalmazni magatartásának lényegét. Megértés és megértetés vezette egész életén át. Utolsó műve az egyszemélyes Magyarország története (adatokban). Cseh szemzőgből közreadott teljes Magyarország-történet, valamint szinte teljes cseh-magyar kapcsolattörténet. A műben jól érzékelhető Pra•ák Magyarorszag- és magyar művelődés-szeretete. Belefoglalja több évtizedes barátságát, szakmai kapcsolatait magyar történészekkel, irodalomtörténészekkel, akiknek vendégszeretetéét élvezte, akik élvezték az ő vendégszeretetéét. „Hű cseh”-ünk volt, művei révén az marad a továbbiakban is, míg lesz érdeklődés (és kell, hogy legyen érdeklődés) az iránt, ahogyan szomszédaink, a velünk egy történelmet elviselő szemlélték és szemlélnék minket, és ahogy mi szemléljük őket. Richard Pra•ák „magyar útja” egy nemzetközi hírnév vált professzor élettörténete, tanúságtétel amellett, hogy egy másik (nyelvű) művelődéssel való bensőséges megismerkedés gazdagít, teljesebbé teszi az életet.

FRIED ISTVÁN

Magyar leány – aragóniai királyné

Ha Barcelonában töltünk pár napot s meg akarjuk kicsit ismerni a környéket is, béreljük autót. Másfél órai autózás után ritka magyar emléket találhatunk.

Az E 90-es (vagy A 2) autópályán eljutunk Montblancig. Ott térünk jobbra egy kisebb útra s figyeljük a táblákat. Vallbona de les Monges a célpontunk. Híres kegyhely ez a hegyoldalra épült kedves kis város. Központi épülete a Real Monastero de Santa Maria de Vallbona, a Szűz Máriának felajánlott nagy templom és rendház, ami a 12. század óta a cisztercita nővéreké.

A meglepetés csak most éri a magyar turistát. Ha a nagy katedrálisban a főoltár jobb oldalához ér, ott szarkofagot talál, valószínűleg magyar szalagokkal s talán friss virággal díszítve. A táblán azt olvashatjuk, hogy itt nyugszik Violant d’ Hongria. Árpádházi Jolán, Aragónia-Katalónia királynéja. Barcelonában és környékén élnek magyarok, valószínűleg ők gondozzák néha a sírt.

Jolán hercegnő II. András (1176–1235) lánya az esztergomi királyi várban született 1219-ben. Édesanyja francia főnemesi családból származott s ő olyan nevelést adott Jolánnak, amiben sok francia behatás is volt. Mondhatjuk, hogy európai kultúrán nevelkedett. Édesanyját 14 éves korában elvesztette.

Ekkoriban a keresztény hercegnők sorsáról, férjhezmenetéről IX. Gergely pápa döntött, aki hercegnők gyámjának nevezte ki magát. Szándékai politikai és dinasztikus célúak voltak. Szinte sakkbábuként irányította a lánykákat számukra teljesen idegen országokba. Ha például magyar hercegnőt Katalóniában adunk férjhez, akkor a magyar-aragóniai szövetség magában foglalja a Földközi-tenger nyugati medencéjét és a délkelet-európai térséget. Ez

pedig ellenpólusa lehet a Német-római Birodalomnak – gondolta valószínűleg a pápa. Férjnek I. Jakab aragóniai királyt választotta. Kis problémát jelentett, hogy Jakab nős volt. Válni nem lehetett. A pápa kitalálta, hogy a házasság közeli vérrokonok, tehát a házasság eleve érvénytelen. Így ez az akadály elhárult. A feleség kolostorba vonult.

1233-ban Jolán csak 14 éves. Delegáció érkezik Barcelonából s tárgyal II. Andrással. Örül az apa, hogy 14 éves lányát „elviszik” Spanyolországba? Vagy ez kitüntetésnek számít? Mindenesetre megindult az egyezkedés, ami alatt a király háromszor is kiküldi Aragóniába Bertalan pécsi püspököt a részletek megbeszélésére. Végül 1234-ben megkötötték Jakab és Jolán eljegyzését, de csak képviselők útján. A jegyések az esküvőig nem is látták egymást.

Jolán és több száz fős kísérete 1235 őszén érkezett Barcelonába, az aragóniai udvar székhelyére. Útközben hozták a hírt, hogy édesapja meghalt, így ő végképp árva lett. A kíséretben Bertalan pécsi püspök is részt vett. Ő eskette meg a párt decemberben a barcelonai katedrálisban. A 16 éves kis Jolán egy év múlva, 1236-ban megszűli első lányát, akit szintén Jolánra keresztelnek, s aki később Kasztília királynéja lett. A mi Jolánunk, mint hű feleség rendszerint elkísérte férjét a hódító háborúkba, több gyermekét katonai sátorban szülte. Aztán megindult a gyermekáldás, még 9 gyereket szült 1251-ig. Tovább nem bírta szervezete és 32 éves korában meghalt.

Végrendeletében azt kérte, hogy a Santa Maria de Vallbona nagytemplomban temessék el. A főoltártól balra nyugszik Sancha nevű lánya.

Ennyit láthatunk tehát egy kirándulás alkalmával Vallbonában. De ha Valenciában nyaralunk s véletlenül pont egy nagybőjt idején, ak-

Tavaly tavasz óta a szlovákiai média Svätopluk nevétől hangos. Szobrárt az országgyűlési választások előtt a pozsonyi várban az ország legfelsőbb méltóságai – a köztársasági elnök, a miniszterelnök, a parlament elnöke és az egyházak képviselői – jelenlétében leplezték le. Talapzatára az „ő-szlovákok királya” felirat került.

A választások után Richard Sulík a parlament elnöke, hivatala átvételekor kijelentette, hogy első dolga a szobor eltávolítása lesz. Tudvalevő, hogy ez nem történt meg. A szobor a helyén maradt és rajta – a bizottság által javasolt – „kozmetikai” átalakításokat hajtottak végre. Nevezetesen a Hlinka Gárda jelvényére hasonlító jelképet kellett kicserélni, talapzatára pedig VIII. János pápa „Industrie tue” bullájából a következő szöveg került szlovák és latin nyelven: „Szeretett Svätopluk fiamnak, a dicső uralkodónak. Lelkesültséged tudomására hozzuk, hogy ismerjük tenmagadat és a te néped odaadását és vágyait.”

Matúš Kucera történész – a középkor szakértője [sic!] – tollából könyv jelent meg a Matica Slovenská gondozásában *Kráľ Svätopluk* (Svätopluk király) címmel. Erről a könyvről Vladimír Turčan archeológus a Sme c. napilap 2010.11.22-én megjelent recenziójában azt írja, hogy politikai megrendelésre készült. A könyvet lapozva az ember úgy érzi, mintha a fent említett „királyi szoborállítás” helyességét, illetve mindenáron Svätopluk királyi mivoltát akarná megerősíteni. „Ehhez a szoborhoz adom hozzá történelmi gondolkodásomat és értekezésemet” – írja. Matúš Kucerának, mint történésznek a tényeket illene respektálnia és arra keresni a választ, hogy Svätopluk „királyt” hol, mikor, milyen koronával koronázták meg, mióta és meddig uralkodott mint király stb.? Ami a koronázást illeti, a szerző az állítja, hogy: „Svätopluk a koronát az övétől kapta a bajor püspökség ceremóniája nélkül”. A koronázás tényét így magyarázza: „Azt, hogy Svätopluk a fején valamilyen koronát viselt azok az arab utazók említik, akik gyakran jártak országában három napos vásárookra. Fel is jegyezték a város nevét, ahol a vásárokat tartották, de az írás annyira deformált, hogy a történészeknek máig nem sikerült megfejteniük”. A szerző maga oldja meg a dilemmát, mert azt írja: „Jómagam nem látok más várost, csak Nyitrát Svätopluk birodalmának központját, vagy Bratislavát”. Máshol ezt olvashatjuk: „A Nagy-Morva Birodalom kétharmadát Svátópuk alkotta, de annak központját hagyjuk a morvákra”. Tudni kell azt is, hogy a középkorban királynak (rexnek), csak a keresztény királyokat nevezték az egyháztól kapott koronával történő megkoronázásuk után. És a királyi koronázásnak szertartása volt, melynek része a szent olajjal való felkenés is.

A szerző a mitológia világába vezet az olvasót. A Nagy-Morva Birodalmat, melynek földrajzi fekvése nem volt ismeretes, (Malá Ceskoslov. encykloдие, 5.kötet, 954.o.), az őszlovákok államává kreálja, majd alább, lehetségesnek tartja, hogy Svätopluk nemcsak a szlovákok, hanem a morvák királya is volt. Amit úgy is lehet értelmezni, hogy a szlovákok tulajdonképpen a morvából szlovákká átképzett Svätopluk utódai. A szerző a történelmi dokumentumok hiányát a következőképpen indokolja: „Nem lehet sokat tudni Svätopluk Szlovákiájáról, mert írástudói nem voltak, a külföldieket pedig nem érdekelte ez az ország.” Ennek ellenére azt állítja, hogy Svätopluk legyőzte a dunai hajóhadat is. A szerző fantáziája odáig terjed, hogy tudni véli, Svätopluk bölényekre (azokra esetleg, de nem valószínű) és vadszamarakra is vadászott. Ismert tény, hogy a számár sivatagi eredetű állat (ismert volt a núbiai és szómáliai vadszamar) és az egyetlen nagyemlős, amelyet az afrikai kontinensen háziasítottak. Európában vadon soha nem volt fellelhető.

kor 60 kilométerre Barcelona irányában találjuk Castello de la Plana várost a tengerparton. Minden nagybőjtben átélhetjük a Magdalena Festivitást. Ez az ünnep 9 napig tart és minden évben választanak egy helybeli fiatal lányt, aki az ünnepség királynője lesz s szép palástot visel. A paláston a magyar Kossuth címer van. Az ünnep fénypontja Jakab király és Jolán szobra-

Kiemelt rendezvények – 2010 ősz

Az Ausztriai Magyar Egyesületek és Szervezetek Központi Szövetsége szeptember 21-én a Legnagyobb Magyar szülőházában, majd a Collegium Hungaricummal közös rendezvényen emlékezett meg Széchenyi István halálának 150. évfordulójáról. November 29-én kiállításal egybekötött tudományos tanácskozással rendezett – szintén a magyar kulturális intézettel közösen – a Magyar Nemesi Testőrgárda alapításának 250. évfordulójára a a gárda volt szálláshelyén, a Trautson palotában. A kiállítás anyagát a Petőfi Irodalmi Múzeum bocsátotta rendelkezésre és rendezte el. A tudományos tanácskozást Claudia Bandion-Ortner igazságügyi miniszter, a kiállítást Szűcs Géza kulturális államtitkár nyitotta meg.

A szerző a történelmi tények és a hiteles forrásmunkák idézése helyett legendákat teremt. Szlovák népi és nemzeti tradícióra hivatkozva próbál, történelmet gyártani. Abban azonban igaza van, hogy ”Szlovákiában ez idáig nem jelent meg történelmi munka Svätoplukról és az igazat a történészek fogják megállapítani.” Sajnos a feltételezések, legendák és csúsztatások miatt (pl. a Nagy-Morva Birodalomban használt nyelv azonos volt a mostani szlovák nyelvvel) véleményem szerint ez a könyv sem tekinthető komoly történelmi munkának, bár Szlovákiában nagyra tartott történész tollából kerekedett ki. Feltehető a kérdés milyen történelmi öntudatot formál az ilyen mű? Nézzük a fellelhető történelmi tényeket: Svätoplukot sem a Pallas Nagylexikona (1897), sem a francia Nagy Larousse Enciklopédiája (1975) külön címszóban nem említi. A Révai Nagy Lexikona (1925) morva hercegnek, a Malá Ceskoslovenská Encyklopédie (1987) pedig a Nagy-Morva Birodalom hercegének titulálja. Svätopluk I. Mojmir fiaként, a frank birodalom hűbères **morva uralkodója** volt, és Forcheimben (Bajorország) hűséget esküdött II. Német Lajos keleti frank császárnak és adófizetésre kötelezte magát. A történelemnek nincsen tudomása „Morva királyságról”, még kevésbé arról, hogy ennek a nem létező morva királyságnak ”szlovák” uralkodója lett volna. Amikor Német Lajos frank császár elcsapta a hűtlenné vált I. Mojmir, helyére nem Svätoplukot, hanem nagybátyját Rastislavot nevezte ki morva fejedelemmek. Rastislav nagyratörő ember volt. Életcéljául tűzte ki, hogy kiszakítsa a morvákat és az őket uraló szláv törzseket a Frank birodalom hűbéri viszonyából és önálló szláv államot létesítsen. (Az ő idejére esik Cirill és Metód a szláv liturgiát szorgalmazó „hittérítése”). A Frank birodalom és Rastislav között kirobbant háborúskodások során Karlman (Carloman), Német Lajos fia, a mellőzött Svätopluk segítségével törbe csalta nagybátyját Rastislavot, akit aztán Német Lajos megvakíttatott és kolostorba zárattott. Helyére 871-ben Svätoplukot nevezte ki morva fejedelemmek, aki – mint már említettük – Forcheimben hűséget esküdött Német Lajos császárnak.

Egyébként Svätopluk árulása Metódot is börtönbe juttatta. Csak VIII. János pápa közbenjárására szabadult, s mivel ebben a térségben a szláv liturgia helyett a latin rítusú liturgiát kezdték előnyben részesíteni, Metódot szerémségi, tehát a délszlávok érsekének nevezte ki. Matúš Kucera könyvében azt írja, hogy: „Svätopluknak nem volt köze Metód és tanítványainak kiűzéséhez, ezt csak tanulatlan történelmesek állítják.” A dolog pikantériája, hogy Kucera is egyike ezeknek, mert a diktatúra időszakában a Szocialista Akadémia brosúrájában még azt állította, hogy „mindez Svätopluk király beleegyezésével és támogatásával történt”, ahogy ezt Vladimír Turčan archeológus is a fent idézett cikkben írja. Micsoda palfordulást! Mi lehet az oka? Talán a politikai klíma változása? A Nagy-Morva Birodalom és Svätopluk személye már a múltban is különböző történelmi és politikai interpretációk alanya volt. Az igazság az, hogy a köztudatban a közép-európai szlávoknak a IX. és X. század homályába borult időszakáról nagyon kevés dokumentált történelmi adat létezik. Ez a homály teszi lehetővé különböző mítoszok és legendák kreálását, annak érdekében, hogy valamiféle történelmi hátteret kanyarítson a XVIII. századtól kezdve a Magyar Királyságban nemzetté érő szlovákság múltja megé.

A pozsonyi vár udvarán tehát olyan személynek állítottak szobrot, akinek sem királyi mivolta, sem a szlovák történelemben játszott személyes szerepe korabeli dokumentumokkal nem bizonyítható.

DR. FÓTHY JÁNOS

nak megkoszorúzása. 2009-ben a XXI. Nemzetközi Fesztiválzenekarok Találkozója volt az ünnepek alatt, s több fiatal magyar zenekar is résztvett ezen.

Spanyolországban magyar születésű királynői sírt és Kossuth címet látni az ő emlékével kapcsolatban: szép élmény.

DR. BORKA LÁSZLÓ (Oslo)

SZERBIAI (MAGYAR) MOZAIK

Az év végén nyilvánosságra hozott becslések szerint évente 3 ezer magyarral él kevesebb Szerbiában. Tehát naponta 11 személlyel fogy a közösség száma. Más demográfiai adatok is sokkolóan hatnak: míg 2002-ben 2817 magyar kisgyermek született, 2009-ben már csak 2 164. A 2 millió fős Vajdaságban csak minden tizedik világra jövő magyar, de minden ötödik elhalálozó délvidéki (250–280 ezer fős) kisebbség soraiból kerül ki. Egy magyar kismama átlagosan mindösszesen 1,27 kisgyermeket hoz a világra. Hogy a népesség stagnáljon, ahhoz legalább 2,1 csecsemőnek kellene egy-egy Juddtól, Mártától vagy Annától születnie.

Magyarország az öngyilkosok számában világvezető állam, százezer lakosra 21 öngyilkos jut. Ezzel szemben a Vajdaságban 2009-ben ez az arány 40,35 volt... Az elmúlt tíz évben közel 30 ezerrel kevesebb magyar él Szerbiában, s akkor a kivándorlók számáról nem szólnak az adatsorok. Pontos információkat az idén, 2011-ben esedékes népszámlálástól várhatunk. Már amennyiben megtartják, hiszen áprilisról azért halasztották decemberre, mert az államnak nincs pénze a kivitelezésére.

A VAJDASÁGIAGNAK LE KELLET SZÁMOLNIUK azzal az ábránddal is, hogy Szerbiában ők élnek a legjobban. Egeresi Sándor, a Tartományi Képviselőház elnöke évértékelőjében elmondta, hogy – bár a tartomány megkapja a költségvetésből, az alkotmányban szavatolt hét százalékot, a vajdasági bruttó társadalmi össztermék (GDP) az állami átlag alatt marad, 2010-ben az ipari termelésünk az 1990-es termelés felét sem érte el. Noha a tartomány már majdnem egészében átvette a neki járó hatásköröket, az anyagi nehézségek miatt ezek érvényesítése várat még magára.

Magyarország segítségére azonban számíthat a délvidéki magyarországi, legalábbis erre tett ígéretet a november végén Szerbiában vendégeskedő Orbán Viktor miniszterelnök úr. Magyarország a Magyar Nemzeti Tanács (MNT) és a könnyített magyar állampolgársági intézményrendszerre által karolná fel a szerbiai magyarokat. Máskülönben ez utóbbi támaszra igen nagy az érdeklődés: a szabadkai magyar konzulátusra pár hét alatt több ezer időpont foglalás érkezett , s mintegy 80 ezren tervezik kérni a magyar állampolgárságot. Késértséget csak az okozhat, hogy majdhogynem lehetetlen a kétnyelvű anyakönyvi kivonatok beszerzése. A köztársasági szervek ugyanis 2010 januárjában olyan okiratokat nyomtattak, melyeken a magyar megnevezések hiányoznak, csupán egy kicsiny rubrika szól emellett, hogy bizony ez kétnyelvű anyakönyvi kivonat lenne. Korhecz Tamás, az MNT elnöke alkotmányos

törvénysértésről beszélt, s vélhetőleg keresetet nyújt be a közigazgatási és önkormányzati szervek mulasztása miatt. Mint Orbán a Magyar Szó napilapnak elmondta, reméli a magyar uniós elnökség ideje alatt megkezdődhetnek a balkáni országgal a csatlakozási tárgyalások. A későbbiekben négy szemkört tárgyalta Boris Tadic szerb elnökkel és találkozott Mirko Cvetkovic kormányfővel. Szerbiai látogatására elkísérte Fellegi Tamás nemzeti fejlesztési miniszter, Matolcsy György nemzetgazdasági miniszter és Fazekas Sándor vidékfejlesztési miniszter is.

Szinte pontosan Orbánék látogatásával egy időben nevezték ki Magyarország új belgrádi nagykövetét, Nikowitz Oszkárt. Nikowitz „genetikailag vajdasági-nak” tekinti önmagát, hiszen szülei a Bácskában laktak meg a napvilágot. A nagykövet Úr az 1944/45-ös délvidéki vérengzésről is szólt, s fontosnak tartja, hogy az akkori bűncselekmények kivizsgálására alakuló magyar–szerb vegyes történešzbizottság mihamarabb összeüljön. Állítása szerint Tadic ígéretet tett arra, hogy a bizottság munkájának megindulásakor kész elismerni hazája felelősségét a több ezer főt követelő merényletekért. Evvel Szerbia a magyarság számára is törlesztené kegyeleti adósságát, mint ahogy 2010 novemberében ezt megtette Vukovárnál, a horvát és bosnyák áldozatokkal szemben.

AZ IDÉN MEGALKULÁSÁNAK/ELSZAKADÁSÁNAK 3. ÉVFORDULÓJÁT ÜNNEPLŐ Koszovóban decemberben parlamenti választásokat tartottak. A Koszovót irányító kormánykoalíció legnagyobb tagja, a Koszovói Demokrata Párt (PDK) nyerte meg a megmértetést. Az eredmények szerint a miniszterelnök, Hashim Thaci pártja a voksok 33,5 százalékát szerezte meg a vele versengő többi 28 párt előtt. Legnagyobb ellenfele egykori koalíciós partnere, a Koszovói Demokratikus Liga (LDK) a második helyen végzett a maga 23,6 százalékával. Az új országgyűlés harmadik ereje viszonylag új politikai alakulat, a 12,2 százalékot elnyerő Koszovói Önrendelkezés Pártja, mely élesen elítél minden kompromisszumot Szerbiával és szeretné elérni Koszovó és Albánia egyesítését. A koszovói szerbség nagyobb része (Belgrád tiltása ellenére) részt vett a választásokon. Csupán pár nappal a voksolások után Thacit emberi szervekkel való kereskedešsel vádolta meg Dick Marty, az Európai Tanács külföldmegbízottja. Jelentése szerint a koszovói elnök volt a főnöke annak a csoportnak, amely 1999 után fegyverkereskedéssel, kábítószercsempészettel, emberrablással és szervkereskedéssel is foglalkozott. Legalább háromszáz ember

veseit és egyéb felhasználható szerveit külföldre adták el.

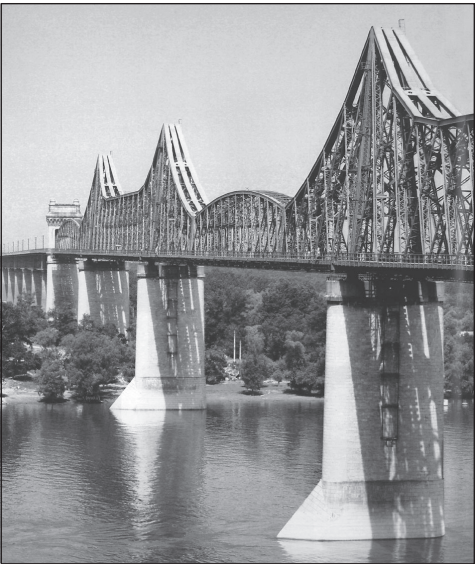
ELKESERÍTŐ GAZDASÁGI ADATOK láttak napvilágot. Az állami intézmények már több mint egy éve nem fizetik a kommunális költségeket. Tadic szerint az állam azért nem fizet, mert nincs rá pénze. Különben is kimerítette az államkasszát a november 3-i kirajzeví földrengés. Közben a dinár mélyrepülésbe kezdett. A nemzeti valuta január 4-én volt a legerősebb, akkor 96,2558 dinár volt egy euró, a leggyengébb pedig november 4-én volt, amikor egy euró 107,8442 dinárt ért. A térségben Szerbiában a legmagasabb a pénzromlás mértéke, az infláció 11,5 %-os volt. A rohamtempóban elfogadott 2011-es költségvetés, ennek ellenére, jövőre csak 4,5%-os inflációval, 120 milliárd dináros hiánnyal és 3%-os GDP növekedéssel számol. A kormány bevételeit a déligyümölcsökre kivett adóval, az infláció szintjétől lényegesen kisebb nyugdíjemeléssel, az alapélelmiszerekre kirótt nagyobb terhekkel növelné. S bár felvetette annak lehetőségét, hogy az állami költségviselők fizetését is emelné Belgrád, erről végül lete, hisz kiderült: Tadic elnök például már így is 1420 eurót vihet haza havonta, míg az átlagfizetés Szerbiában 330 euró körül mozog. Az állam eladná a Szerbiai Telekom közvállalatot is. Német, osztrák, francia és mexikói cégek is érdeklődtek a közvállalat iránt.

Művelődési események

Az év vége a díjazások ideje. Kiosztották például a néhai miniszterelnökökről, Zoran Djindjiról elnevezett díjakat. A három legjobb vajdasági tudós közül 2 magyar volt. Díjat vehetett át Pósa Mihály, aki az idei év legkiválóbb eredményeket felmutató fiatal kutatójának bizonyult, emellett a nagybecskerei Hickó Nóra, filozófiai témakörben készített diplomamunkájáért, és az Újvidéki Egyetem messze legeredményesebb hallgatója, a zentai származású Damjan Vucurovic.

A szerbiai parlament a legmagasabb állami kitüntetésre javasolta a magyarkanszai származású, Franciaországban alkotó Nagy József táncművészt a kultúrában kifejtett kiemelkedő tevékenységéért és a szerbiai kultúra népszerűsítéséért a világban. Ugyanakkor a szabadkai Kosztolányi színház Indiában vendég szerepelhet a Brecht-The Hardcore Machine című darabjával.

Újvidéken megrendezték a 12. Jazz Fesztivált amerikai, brit, cseh, magyar és szerb zenekarok fellépésével. Nemzetközi színházi fesztiválnak adott otthont novemberben Szabadka; a rendezvényen, amelyet a helyi Kosztolányi Dezső színház szervezett, számos

Cernavoda, Anghel-Salighny vasúti híd (Románia)

ország színházi társulata fellépet. Ugyanitt rendezték meg decemberben az eszesség versenyét is. Ez az első hivatalos verseny, melyet a Doris nevű játékkal játszottak. A Dorist 2009-ben a Games folyóirat az év játékának választotta. Szabadkán jelen volt a játék kiagyalója is, az újvidéki Zdravko Zivkovic.

Az újvidéki Szerb Nemzeti Színházban színre vitték Don Quijote történetét. A balettelőadás különlegessége, hogy ifj. Harangozó Gyula koreográfus állította színpadra. Ugyanitt a La Traviata operában az újvidéki születésű, Grazban tanuló Mókus Attila énekelt Giorgio Germont szerepét.

Zentán az Etna irodalmi folyóirat által nemzetközi írói-költői találkozót rendeztek. Am hiába a számos művelődési esemény, a szövegértésben, a matematika világában és a természettudományokban a szerbiai diákok igencsak csehuél állnak. A PISA-felmérés 74 ország közül a 43. helyre sorolta Szerbiát.

Támogatás híján a Szabadkai Rádió magyar műsorainak egy részét bizonytalan ideig biztosan nem hallgathatják a vajdasági emberek. Meglehet ez történik majd a Vajdasági Rádióval is, ahol a főszerkesztő kis-korúsítaná az öt nemzeti szerkesztőséget. Határozata alapján az informatív műsorok 3/4-ben a tartományi hírekből kellene ezután válogatnia a magyar szerkesztőségnek is, tehát a magyarországi, a kárpát-medencei és a nagyvilág hírei szinte kivesznének a délvidéki rádióadásokból.

Kocsis ÁRPÁD, Kishegyess-Újvidék

Furcsa képet mutat magáról Szlovákia az új év elején is. Első megközelítésben jó hír, hogy az országot nem Fico, Slota és Meciar kormányozza. Meglepően instabil és határozatlan azonban Iveta Radicová kormánya. Nem csak a magyar ügyeket illetően, de a gazdaságpolitika, az igazságszolgáltatás, a Fico-féle torzulások eltávolítása vonatkozásában is.

Annak ellenére, hogy Szlovákia az euróövezet tagja, közel 8 százalékra „sikeredett” az államháztartás hiánya 2010-ben. A kormány ezt az adókulcs emelésével és komoly megszorító intézkedésekkel próbálja meg orvosolni; független elemzők szerint egy átlagháztartásra ez évi 550–600 euró többletterhet fog róni. Fejlettebb országokban ez elviselhető növekmény, Szlovákiában azonban, ahol a havi átlagkereset alig haladja meg a hetszáz eurót, ez komoly terhet jelent. Így már most látható, hogy a romló szociális helyzet lesz 2011 egyik fő témája a belpolitikában.

Nem megnyugtató a helyzet az igazságszolgáltatás vonatkozásában sem. Szlovákiában nyugati diplomataknak bizonyos érzékenyebb bírósági tárgyalásokra, hogy első kézből legyen információjuk azok lezajlásáról. Illetékességi háború folyik az igazságügyi miniszter és a Legfelsőbb Bíróság elnöke között, a kormánykoalíció pedig hónapok óta nem képes arra, hogy a parlamentben megválassza az új főügyészt. A szlovák médiában jelentős teret kapott annak az összefüggésnek a taglalása, mely szerint alvilági kapcsolatokkal gyanúsítható, furcsa vállalkozók igyekeztek befolyásolni a főügyészválasztást, amelynek során hat kormánypárti képviselő átszavazott Fico jelöltjére, s csupán egy szavazat hiányzott ahhoz, hogy megbukjon Iveta Radicová kormánya. Ebben a dicstelen folyamatban a szlovák média a Most-Híd nevű vegyes párt négy képviselőjét is meggyanúsította diverzióval – ami azért érzékeny számunkra, mert a tavaly júniusi parlamenti választásokon magyar szavazatokkal képviselői mandátumhoz jutottak közüliekre vetült ilyen árnyék. S még egy fontos, magyar vonatkozású téma, amelynek szimbolikus jelentősége van: bár Malina Hedvigától, a négy és fél évvel ezelőtt megvert magyar diáklánytól a kormány egyik tagja magánemberként bocsánatot kért, a kormány álláspontját nem tudta befolyásolni, s így ma is folytatódik az eljárás a lány ellen. Az az eljárás, amelyben az állam azt állítja, hogy a lány hazudott, önmagát verte meg ama céllal, hogy lejárassa Szlovákiát és Robert Fico kormányát. A Radicová-kormány tehát még arra sem volt képes, hogy ezt a hihetetlenül bigott eljárást leállítsa.

TÖRÉSVONALAK

Fontos kérdés, milyen a társadalom állapota 2011 elején. Eme téren hasznos támpontot jelenthet a novemberi helyhatósági választások elemzése – főleg magyar szempontból. Országos szinten tovább erősödött a nemzeti-populista irányzat – s ez nem jó hír. A kormánykoalíció pártjainak visszaszorulása pedig az ígéreteiktől való látványos elfordulásra adott állampolgári válasz lehet.

Magyar viszonylatban jó hír viszont a Magyar Koalíció Pártja viszonylagos sikere. Ez elsősorban a párt helyi struktúráinak munkáját, s a jelöltek elvszerűségét dicséri. Főleg a peremvidékeken voltak olyan jelöltek, akik a párt helyi szervezeteinek jóváhagyásával indultak függetlenként – s lettek sikeresek. Az MKP valós eredménye tehát jobb, mint azt a hivatalos statisztikák mutatják.

Érthetetlen, hogy Magyarországon is néhányan két szlovákiai magyar párt küzdelméről beszélnek. Ez félrevezető és káros a felvidéki magyar közösség szempontjából. Túl azon, hogy a Most-Híd párt hivatalosan is szlovák–magyar vegyes pártnak definiálja magát, a leegyszerűsítés főleg a szlovákiai magyar választókat téveszti meg. A Most-Híd párt mögött ugyanis létrejötté óta furcsa háttér érzékelhető, a nyilvánvaló szlovák nemzeti érdekek mellett szlovákiai magyar gazdasági lobbýérdekek és teljesen egyértelmű magyarországi (volt) szabad demokrata-liberális befolyás is. Az egyik ilyen manipulációs tér az, hogy kihaszalnják a szlovák és a magyar nyelv által kínált elválasztó falakat. Szlovák közegben szlovák–magyar vegyes pártnak mondják magukat, magyar közegben vagy a magyar sajtóban magyar pártként aposztrofálják magukat, tudván, hogy magyar szavazatok nélkül nincs esélyük a sikerre. Ez több, mint pusztán politikai taktika: miután a felvidéki magyarság a legveszélyeztetettebb külföldi magyar közösség, ez a játék lényegében a nemzeti politikai potenciál meggyöngyítését célozza.

Nem helyénvaló ama értékelés sem, amely azt hangoztatja, hogy helyi szinten helyes és életképes az – úgymond – magyar kétpártrendszer. Erősödött a helyi magyar képviselet – mondta az egyik sűrűn idézett riportalany, aki annyi energiát sem fektetett a kérdés tanulmányozásába, hogy megnézzze, kiket és hol tüntet fel a Most-Híd saját polgármesterek és kép-

viselőnek. Eme párt ugyanis – majdnem mindenki támogatását felvállalta, aki támogatásért jelentkezett nála. A szlovák sajtó szerint is megválasztott polgármesterek között jelentős számú a szlovák nemzeti-ségű és a helyi praktikák által a múltban megkarcolt jelölt. Félreértés ne essék, nincs kifogásunk amiatt, ha valahol, magyarulta régióban szlovák jelölt is bekerül a helyi testületekbe. De ne menjen a magyar jelöltek kárára, s ne magyar szavazók félrevezetésével történjék. Az pedig már végleg rejtély, mi jögon állítja ezekről bárki, hogy ők majd a magyar érdekképviselet helyi bástyái lesznek. Nem szabad megkezdni azt a fájdalmas kérdést sem, hány helyen ütöttek ki egymást az úgymond kétpártrendszeri jelöltek. Komárom ez ügyben csak a jéghegy csúcsa, a veszteségek nem elhanyagolhatóak.

Tény, hogy a választások azt mutatják, megtört a Most lendülete és új erőre kapott az MKP. Ez utóbbi viszonylagos sikere elsősorban a párt mélystruktúráinak köszönhető, az ő kínálatukra adott pozitív állampolgári válasz. Persze, azért óvatosan kell bánni minden értékeléssel: mint ahogy júniusban a valós helyzet jobb volt annál, mint ahogy kinézett, most ellenkezőleg, bonyolultabb annál, mint amit a leegyszerűsítő első értékelések sugallnak. Úgy tűnik azonban, elmondható, hogy a szlovákiai magyar közösség igénye egy erős, jól szervezett magyar párt. A vegyes párt pedig egyre nehezebben fogja tudni kezelni a két tényezőt: a gazdaságit és a nemzetit; egyre kevésbé lesznek titkolhatóak a gazdasági, lobbii- és szlovák–magyar egyensúlybeli problémák.

A Most-Híd meggyöngyülése tovább csökkenti majd kormánybeli politikai súlyát. Nem lesz 10 százalékos kisebbségi nyelvhasználati küszöb, s nem lesz igazi áttörés a nyelvhasználat egyéb vonatkozásaiban sem. Maradtak a büntetések – bár a felső határük csökkent –, s ami elgondolkodtató, hogy most magyar szavazatok segítségével erősítették meg a magyar nyelv használatáért kirohátó büntéseket. Szinte hihetetlen, de igaz: Fico és Slota kiabált, de nem büntettek a nyelvhasználatért, valószínűleg félték a magyar és a nemzetközi reakcióktól. Radicová kormánya viszont mosolyogva büntet, s eddig csak a magyar nyelv használatát büntette. Az

angol, német, francia nyelv használata nem jelent problémát napjaink Szlovákiájában, csak a magyar. Marad az állami szimbólumokról szóló törvény, az iskolában a gyerekeink továbbra is olvashatják a tantermek falain a szlovák alkotmány preambulumát, amely úgy kezdődik: „Mi, a szlovák nemzet...” . A DAC szurkolóit is rendszeresen megbüntetik majd ugyanez törvény értelmében a piros-fehérről szimbólumok használata miatt, s már látható, hogy féloldalas megoldás születik majd az állampolgársági törvény esetében is.

Nincs tehát sajnos áttörés Szlovákiában, a kép továbbra is vegyes. Magyar szempontból pedig nem jó hír, hogy állandósultak a politikai ellentétek, amelyek családtagokat, kollégákat, barátokat állítanak szembe egymással. Mi az együttműködés gátja? A teljesen eltérő filozófia, amelynek alapján ezek a pártok működnek. Amíg a Most-Híd mindenképpen a szlovák elvárásoknak kíván megfelelni, az MKP továbbra is a magyarság megőrzését, identitásának és esélyeinek fejlesztését tartja meghatározónak.

Lássunk tehát végezetül néhány példát. Füleken a helyi vezetők által kialakított, a nép által nem kívánt MKP-Most koalíció jött létre. Az eredmény: a magyar többségű Füleeknek szlovák polgármestere van. A komáromi fiasók okai összetettebbek. Legyen figyelmeztető minden komáromi, de főleg a lelépő polgármester számára, amit a magat szlováknak való, de magyarul is – nem hibátlanul - beszélő új polgármester mondott: Komárom legnagyobb bajának azt tartja, hogy a városi képviselő-testületben állandósult a lobbik harca az anyagi javakért, s teljesen kiveszett onnan a város szellemiségéről, jövőjéről folytatott gondolkodás.

A választási kampány – szerintem – legjellegzetesebb mondatai: „azért fontosak a helyhatósági választások, mert ott a közpénzek egy részének elosztásáról döntenek” – mondta a Most-Híd egyik alelnöke a szlovák televízióban. A másik MKP-es röplapról való: „élhető közösségek, lelkiekben-anyagiakban gazdagodó közösségeket akarunk”.

Az emberek talán kezdenek ráérezni a különbségre – bár a novemberi választások eredményeiből sem szabad túlonúl messzemenő következtetéseket levonni.

De ha csak részben is megfordult a széljárás, akkor ez jó alapot kínálhat a nemzeti politika folytatásához Szlovákiában.

CSÁKY PÁL, az MKP volt elnöke

KÖZÖTTÜNK ÉLNEK

Józsa László

Pécs, ez a Mecsek lábánál fekvő gazdag történelmi múlttal és építészeti alkotásokkal teli város, az első magyar európai kultúrfőváros. 2010-ben Pécs „a határok nélküli város” jelszavával invitálta vendégeit. Rendezvényeivel párbeszédet kívánt folytatni Kelet és Nyugat között, hiszen ez a Balkánhoz közeli sokszínű város tele van római, török, német és magyar emlékekkel. A mai Pécs-et olyan szellemi pezsgés jellemzi, amely Magyarország egyik legérdekesebb intellektuális központjává teszi. A felkínált programlehetőségek sokasága közül csak néhány: a Zsolnay Múzeum, a Csontváry, Munkácsy, Bauhaus kiállítás, a Vasarely Múzeum, a Modern Magyar Galéria: Rippl-Rónaitól Moholy-Nagyig, klasszikus és népzenei koncertek stb.

A kultúrfővárosi beruházások egyik látványossága volt az új Könyvtár és Tudásközpont épülete, ahol szeptemberben leplezték le Páva Zsolt polgármester és Timothy Betts amerikai követanácsos jelenlétében Pécs testvérvárosának, Seattlenek az ajándékát: Józsa László kanadai erdőmérnök, tudományos kutató és falfaragó művész Lazacok című két méteres szobrát. A szobor mondanivalóját így fogalmazta meg Józsa László megható köszöntő beszédében: „Ahogy a lazacok visszatérnek az édesvízi folyókba, úgy térnek haza a kivándorolt magyarok is a hazájukba.”

Láthatóan megilletődött szobra leleplezésekor!

A magyar Himnuszon mindig meghatódom. Aztán mennyi munka, izgalom és szervezés áll mögöttem! Lelkes és segítőkész külföldön élő magyarokat is képviselek ma itt.

Amikor Seattle város megbízatását kaptam, tudtam, hogy nem ebből fogok meggazdagodni, de kicsoda megtiszteltetés és öröm, hogy Magyarországra kerülhet egy szobrom! Hónapokig dolgoztam rajta. A szállítás bonyodalmairól nem is beszélek. Amikor megérkezett Pécs városától a meghívó, mindenki azt kérdezte, hogy megyek-e a felavatásra. Erre addig nem is gondoltam és éppen most anyagilag nem is engedhettem meg magamnak. Hogy jelen lehetek a leleplezésen Grátzer Miklósnak köszönhetem, aki meglepett a repülőjeggyel és Palkovics Jánosnak, aki kifizette a szállodaköltségeimet, de hálával tartozom azoknak a kanadai barátainak is, akik a kész szobrot látván, azt az örömet közvetítették felém, hogy megérintettem a lelkeket.

Erdőmérökként végzett a Vancouver-i egyetemén, hol tanulta a falfaragást?

Mindent magamtól tanultam, valami ősi erő dolgozik bennem. Gyerekkoromtól kezdve imádok rajzolni, festeni. Fatechnológiával kapcsolatos illusztrációimat és faszervezeti modelljeimet számos egyetemen használják ma is négy kontinensen. 1981-ben jártam először Erdélyben. Ott láttam a gyönyörű kopjafákat, székelykapukat. Szóvátn megismerkedtem Márton Bélával, tőle kaptam az első útmutatásokat. Ezek az erdélyi napok kitörölhetetlenek az emlékeimből. Visszatérve Kanadába a falfaragás lett a legkedvesebb időtöltésem. Kicsi faékszerekkel kezdtem, amiket eladogattam és a kapott összegből Márton Béla családját támogattam. Aztán megpróbálkoztam a kopjafával. Sikertült. Az eredeti népi motívumok keresésénél segít a szakirodalom. Ma már több tucatnyi kopjafám áll Amerika-szerte: Seattlenben, Ottawában, Calgaryben, Vancouverben. Az egyik legkedvesebb művem a British Columbiái Egyetem parkjában 2001-ben felavatott hatalmas székelykapu „Isten hozott” felirattal. Az egykori soproni egyetemisták halálját bonyonyítja, amiért befogadtak minket 1957-ben.

Honnan származik Magyarországról?

A Sopron melletti Ágfalváról. Nagyon szegény családból származom. Életem első 18 éve szinte kitörlődött az emlékezetemből, annyi fájdalommal járt. Hatan voltunk testvérek. Nagyon szerettük egymást, de rengeteget nélkülöztünk. Katona édesapám a háború után nem találta helyét az életben. Alkalmi munkákból éltünk: gombát, ciklément, szedret gyűjtöttünk az erdőben, amit eladtunk a soproni piacon. A győri Szövő és Fonóipari Technikumban érettségiztem 1956-ban és mivel a bátyám a Soproni Erdészeti Főiskolára járt, a család úgy döntött, hogy én valami kenyérkereset után kell, hogy nézzek. A forradalom napjaira a boldog reménykedés és az aggodás vegyes érzelmekkel emlékezem. A bátyám ugyanis november elején eltűnt. A Vörös kereszt útján tudtuk meg, hogy Ausztriában letartóztatták, mert fegyveresen lépte át a határt. Az oroszok közeledtének a hírére Ágfalván át hőmpölygött a menekültek áradata nyu-

gatra. Édesanyánknak annyira elege volt az 50-es évek „földi paradicsomából”, hogy úgy döntött, új életet kezdünk. Mindenképpen menni akart ő is. November 7-én éjjel indultunk útnak. Egy dunyha, egy üveg zsírban sült disznóhús, egy fénykép, néhány okirat és a két rajzfüzetem volt a poggyászunk. Szorosan fogtam a hügom kezét, a hároméves öcsémet felváltva cipeltük, így érkeztünk Ausztriába. Emlékszem édesanyám a határon visszafordulva megszólalt: „Isten veled Magyarország! Nem tudom, látlak-e még valaha!” Soha többet nem látta!

Hogy kerültek Kanadába?

Ausztriában először egy lágerben laktunk, aztán kihelyeztek minket egy Piesting-i hotelba. Időközben megtudtuk, hogy a bátyám a soproni egyetemistákkal Kanadába készül. Ezt a célszöveget mondtuk be mi is, amikor felvettük az adatainkat a Caritasnál. A magyar menekültek között az a szöveg járta, hogy „haza úszni nem tudnánk, de haza gyalogolni igen” és sokan inkább Európában maradtak. Kanada számunkra is ijesztően messzinek tűnt, de a mi ott-honi anyarú és reménytelen életünk után nem volt más választásunk. Vonattal utaztunk Liverpoolig, onnan hajóval Halifaxba, aztán megint vonattal egy hétig Abodsfordba. A vonat tele volt menekültekkel. Egy katonai barakkban kaptunk szállást vagy háromszázan magyarok. 18 éves voltam tele optimizmussal a jövőt illetően.

A szülei megtalálták a számításukat Kanadában?

Igen. Csak az első hetekben kértek segílyt. Valami munka mindig volt. Hónapokon belül vettek egy farmot 3 hektár földdel, rajta kis ház, pajta, garázs. Eleinte alkalmi munkákat vállaltak más farmokon, aztán málnát, babot, komlót, epret termesztettek és adták el. Boldogok voltak. Magyar falatokra kiegészve a barátaimmal gyakran betoppantunk édesanyám konyhájába, ahol mindig tárt karokkal fogadtak. A testvéreim is szépen felnevelődtek, mindenki megtalálta a helyét Kanadában. Engem pedig felvettek a soproni egyetemisták közé Vancouverbe.

Mikor vették fel az egyetemre?

Szinte rögtön. Meglátogattam a bátyámat, aki bemutatott Roller Kálmán dékánnak. Ő intézett mindent. Örökre hálás vagyok neki. Az egyetemet négy év alatt végeztem el. Eleinte magyar nyelven tanultunk, aztán egyre több lett az angol nyelvű tantárgy. Hamar megtanultunk angolul, hiszen ettől függött a jövőnk. Albérletekben laktunk. Bankkölcsönökből és alkalmi munkákból fedeztük az ösztöndíjat. Én alig vettem fel kölcsönt. A legnehezebb fizikai munkát is elvállaltam. Nyáron gátépítéssel dolgoztam, de voltam felszolgáló és takarító különböző fogadásokon. Annyit kerestem, hogy még a szüleimnek is tudtam küldeni pénzt. Az egyetem angol dékánja, aki fiaként kezelt, mindig szerzett valamilyen munkát.

Megszerezte az erdőmérnöki diplomát. Hogyan lett tudományos kutató?

Olyan „későn érő” fajta vagyok. Minden munkámat a legnagyobb odaadással végeztem és a Vancouverben végzett soproni erdészeknek kiváló a hírtük. Az egyetem után Prince Rupertben – ez a világ legkietlenebb helye – kaptam egy földmérőt, majd egy segéderdőszí állást. Három év után egy ottani papírgyár laboratóriumában már faipari kutatást folytattam. A vállalatunkat pár év múlva felszámolták. Megint az egyetem dékánja, Bob Kennedy segített. Felvettek a világhírű Forintek Kutató Intézetbe, ahol a mai napig dolgozom. Eleinte laboráns voltam, aztán lassan egyre feljebb tornáztam magam. Mint tudományos kutató a másodlagos állományú fiatal erdők faminőségét tanulmányoztam összehasonlítva az őserdei termékekkel. Az általam kidolgozott Röntgen-sugaras eljárással mértük a különböző fafajok fajsúlyát és növekedési ritmusát az évgyűrűk alapján. Vágy 150 tudományos cikkem jelent meg, oktatok és előadásokat tartok ma is. Bár elvben 11 éve nyugdíjba mentem, de még van egy irodám az intézetben, ahol konzulensként dolgozom. Egyébként most, hogy Magyarországon vagyok, meghívták a Budapesti Műszaki Egyetemre, ahol három témában is előadok.

Családja van?

1966-ban nősültem. 56-os magyar lány a feleségem, akit a vancouveri magyar templomban láttam meg. Négy gyermekünk született és már unokám is van! Az életemet kitölti a család, a barátaim, a munkám, a falfaragás, a rajzolás, a kertészkedés és a sport. Igen, azt hiszem boldognak mondhatom magam.

FERENCZY KLÁRA

Bécsben ringott a magyarországi jezsuiták bölcsője

– 450 esztendeje telepedtek le a jezsuiták Magyarországon –

A jezsuiták 1561. évi nagyszombati letelepedése, a magyarországi egyházi- és művelődéstörténetben eseményekben és eredményekben gazdag folyamatot indított el. A jezsuiták Magyarországra érkezését mintegy másfél évtizedes kérelmezés és előkészítés előzte meg, amelyben a jezsuiták bécsi rendháza meghatározó szerepet játszott. A frissen alakult, teljesen új felfogású szerzetesrendet Európa-szerte hihetetlenül nagy érdeklődés övezte. A jezsuiták, elsősorban emberhiány miatt nem tudtak minden felkérésnek eleget tenni. Főként az akkori felső-német jezsuita tartományfőnöke Canisius Szent Péter (1521–1597), akinek a joghatósága alá tartoztak a Habsburg-birodalom országai, és a bécsi rendház főnöke, P. Nicolas Launoy SJ (1508–1581) minden lehetséges gyakorlati segítséget megadtak, hogy a jezsuiták letelepedjenek Közép-Európában. A bécsi rendházban és a noviciátusban, szinte minden pap, skolasztikus és novicius németül, magyarul, csehül és szlovákul tanult, hogy az elkövetkezendő időkben missziós jellegű munkát tudjon végezni. Azonban a magyarországi megtelepedést, az állandó jelenlétet, az örökké változó harki helyzetet, a terjeszkedő török hatalom fenyegette.

Az előzetes, kissé bátortalan lépések után, az első komoly remények a bécsi kollégium, 1551-ben való megalapítása után születtek. Azonban 1552-ben, a király jó szándékát kereszteztek a török háborúak. A megtelepítés ennek következtében egy időre, holt pontra jutott. A német- és magyarországi katolikus megújulás érdekében – közbenső megoldásként – megalapították a Collegium Germanicumot, amely nemcsak a németeket, hanem valamennyi, a Habsburg-birodalom jogára alá tartozó népet érintette.

A jezsuiták magyarországi megtelepedése Oláh Miklós (1493–1568) esztergomi érsek érdeme, aki az akkori ideiglenes székhelyén – mivel Esztergom török uralom alatt állt – Nagyszombatban elindította a katolikus megújulást Magyarországon. 1553-ban kapta meg az esztergomi érseki széket, olyan időben, amikor a magyar katolikus egyház nagyon válságos időket élt át. Oláh érsek, mint Magyarország kancellárja és a király titkára már korán megismerte a jezsuiták tevékenységeit. Először P. Claude Jay SJ (1500–1552), az egyik alapítóatyja beszédét hallotta a regensburgi birodalmi gyűlésen, ami annyira megtetszett neki, hogy másolatban el is kérte, majd a sűrű bécsi tartózkodásai alatt jó viszonyba került a jezsuiták bécsi kollégiumával, ahol a birodalom minden részéből tanultak diákok, köztük sok magyar is. Egyházmegyéjének a vizitációjára és az egyházmegyei zsinatokra kérte a jezsuiták segítségét.

Az első jezsuita, aki Magyarországon járt a bécsi kollégium spanyol születésű rektora P. Juan de Vittoria SJ (+1578), aki 1553 nagyhétében Magyarországon szolgáló spanyol katonákat részesítette a szentségekben, majd részt vett a nagyszombati zsinaton is, a tapasztalatairól elég sötét képet festett a római előjárójának. Hasonlóan lesújtó véleménnyel volt a másik felkért jezsuita, P. Johann Seidel (1532–?), aki a felvidéki bányavárosokban az érseki vizitátor kísérője volt. A sok sikertelen kísérlet után, P. Diego Láinez SJ (1512–1565), aki kétévi vikáriusi tisztség után követte Szent Ignácot a Jézus Társasága élén, hajlott a magyarországi megtelepedés engedélyezésére. Ugyanis, 1558. november 18-án, Oláh érsek levelet írt a római generálisnak, amelyben megírta, hogy régóta szándéka keresztény országának és egyházának a megerősítése, mivel itt igen nagy károkat okozott az eretnység és a török hódítás. Ezért elhatározta, hogy érseki székhelyén, Nagyszombatban megtelepíti a jezsuitákat, mint akik a tudományokkal, jámborságukkal, az ifjúság tanításával és a felnőttek lelki gondozásával helyre tudják hozni a keresztény országán ejtett sebeket. Kéri tehát a generálist, bocsásson rendelkezésre tíz embert, lehetőleg olyanokat, akik beszélnek magyarul, németül, szlávul (szlovákul), vagy legalábbis rövid időn belül képesek ezeket a nyelveket megtanulni. Az eltartásukra megkapják a királytól a széplaki apátság birtokát.

Turanitz Károly (1939–2011)

Éppen a mödlingi diákotthon mellett haladtunk el, amikor önkéntelenül is Rád gondoltam.

Tudtam, mennyire beteg vagy, de még legutóbb sem panaszkodtál, inkább szidtat a Magyarországot gyalázókat. Mert Te ilyen voltál: Ausztriában sem idegedtetél el. Bár a természettudományokhoz kötött szakmád, mégis élénk figyelemmel kísérted a magyar irodalmat, gyűjtötted a magyar könyvrégiségeket.

Szerencsés kettősségben éltél, amire megtanított az út Kolozsvártól Szekesfehérváron át Ausztria különböző helyein, míg végleg Bécsben ütödtél fel tanyád. Mindamellert sokat utaztál. Még legutóbb is úgy tervezted, jövőre, azaz most már 2011-ben Olaszország-

Végül 1561-ben I. Ferdinánd király segítségével sikerült letelepíteni a jezsuita rendet Magyarországon, a nagyszombati ház és a kollégium megkezdte a működését, egyelőre tíz jezsuitával. Az első rektornak, a Dillingenben frissen doktorált, és a már Magyarországon járt P. Johann Seidelt tették meg, aki rendkívül hatásos szónok és karizmatikus pap volt, de fékezhetetlen természetű, szerzeteshez nem illő tulajdonságokkal rendelkezett. Már régebben voltak kisebb, kétételes jellegű anyagi természetű ügyletei, nem ismert mértéket az evésben és az ivásban. Az emberek többségével nagyképűen és kioktatóan beszélt. Nagyon hamar sikerült magára haragítania a káptalant, a nekik szállást adó Telegdi Miklóst, aki a városi plébános tisztét töltötte be és magát Oláh érseket is. A hivatalából egy év múlva eltávolították, sőt 1570-ben a Társaságból is elbocsátották, és mint névtelen alkoholistát halt meg valamikor később. A következő rektor a spanyol P. Hurtado Perez SJ (1532–1594) lett, aki a helyi viszonyokat nem ismerve szintén elidegenítette a magyarokat a jezsuitáktól. A fő vízszálforrást a káptalan és a jezsuiták között a jezsuiták merev ragaszkodása okozta, mert a Társaság nem tartotta teljesíthetőnek a káptalan kívánságát és feltételét, hogy a gimnázium diákjai minden alkalommal részt vegyenek a káptalani istentiszteleten, valamint szerették volna, ha a jezsuiták segítik az elemi iskolában a kántortanítókat. A feszültséget még fokozta a városi tanítók féltékenysége, a rendi iskolában elért eredmények miatt. A török ellenes küzdelem, a háborús idők miatt a birtokok sem hozták meg az elvárt jövedelmet, amely a gimnázium építésére és fenntartására kellett. A tanítást egy időre akadályozta 1562-ben a pestis, amely a tanárok és a tanulók soraiban egyaránt pusztított. A római generális értesülve a nehézségekről, az első magyar származású jezsuitát P. Hernáth Pétert (1539–1567) nevezte ki rektornak, ekkor felívelt a kollégium, de rövidesen, 1567-ben váratlanul elhunyt, majd még ugyanabban az évben egy városi tűzvész elpusztította a jezsuiták házaikat, így rövid idő alatt véget ért a jezsuiták ténykedése Magyarországon.

Egyébként az első jezsuita alapítás meglehetősen kétarcú volt, mert a bécsi kollégiumból csak kevés komoly tanerőt biztosítottak, inkább kezdő tanárokat és tapasztalatlan noviciusokat érkeztek néhány segítőtestvér kíséretében. Az első jezsuiták között érkezett Nagyszombatba, a nagy reményekre jogosító S. Theodorik Kanis SJ (1542–1562), Canisius Szent Péter rokona, aki a grammatikai osztályt tanította, de a pestis elragadta. A poétikai osztályt a flamand P. Gerard Hero SJ (1541–1601), a retorikát, pedig a horvát P. Tomáš Zdelarics SJ (1531–1572) oktatta. A többiek, NS. Melchior Sandiger SJ (1544–?) novicius, később 1572-ben Dillingenben tanított, de kilépett a Társaságból, a bajor NS. Stefan Eisman SJ (1534–1562) novicius, aki pestisben meghalt. A magyarországi születésű NS. Johann Primik SJ (1543–?) novicius, 1563-ban, Bécsben kilépett, a flamand P. Anton Ghuse SJ (1540–1594) retorikát tanított, a holland P. Theodor Busaeus SJ (1543–1609) Canisius könyve alapján a katekizmust oktatta. Az egyetlen magyar NS. Pálfi Dávid SJ (1543–?) novicius 1561-1563-ban a kezdőket tanította latin nyelvre, majd a külföldi rendi képzése után 1567-ben újból visszakérült Nagyszombatba, de 1570-ben a bécsi filozófiai tanulmányok után kilépett a Társaságból.

Azonban a későbbi időben már komolyabb, és ami nem elhanyagolható körülmény magyar származású jezsuiták érkeztek Nagyszombatba, mint P. Szántó (Arator) István SJ (1540–1612), akinek a vezetésével, Oláh érsek bölcséleti- és hittudományi főiskolát akart létesíteni, de a kollégium feloszlása megakadályozta a szép terveket, amelyek csak sokkal később Pázmány Péter (1570–1637) 1635. évi egyetem alapításával teljesedtek be.

A jezsuiták a nagyszombati kollégium feloszlása után távoztak Magyarországról, és csak 1586-ban jöttek vissza, amikor II. Rudolf a tüzóci prépostságot ajánlódokta nekik.

BIKFALVI GÉZA

Németország feladja magát

A fenti címmel jelent meg Németországban az elmúlt év augusztusában Thilo Sarrazin vaskos könyve, amely nyomban éles viták tárgya lett. A cím német eredetije, *Deutschland schafft sich ab*. Attól függően, hogy az olvasó mennyire ismeri a könyvet és mondanivalójának mely részére helyezi a hangsúlyt, a cím magyarra másként is fordítható. Íme néhány más fordítási változat: *Németország önmagát építi le*, *Németország önmagát számolja fel*.

A szerző kilenc fejezetben, 461 oldalon szakavatott hozzáértéssel, és Németországban szokatlan nyíltsággal, állít tükröt a mai német társadalom elé. Németország demográfiai, szociális és műveltségi állapotát és borús jövőbeli kilátásait az eddigi szokásoktól eltérő összefüggések tükrében vizsgálja. Hozzányúl számos, az elmúlt évtizedben tabunak számító témához, amelyek szerinte alapjaiban kérdőjelezik meg az uralkodó elitet társadalom-irányítási filozófiáját. Elsősorban a szociális ellátási rendszer és a koordinálatlan bevándorlási politika hibáit teszi felelőssé a demográfiai stagnálás és a társadalmi szakmai és szellemi potenciáljának leépüléséért. Példaként említi, hogy a 20. század hatvanas éveiben 1,3 millió volt az évi születések száma, amellyel szemben 2009-ben már csak 650 ezer. Tehát negyven év alatt a felére csökkent. Elemzéseinek alaposságát mutatja, hogy a társadalom irányítók felelőssége mellett, felveti az egyén felelősségét is a kialakult helyzetért. Rámutat a családon belüli gondoskodás hiányára és gyakori helytelenségére a gyermekek testi és lelki fejlődése terén.

Kimondja, hogy nyíltan szembe kell néznünk azaz, hogy az emberek nem egyformák. Vannak akik több intellektuális adottsággal rendelkeznek, és vannak kevésbé tehetségesek, vannak szorgalmasak és ügyetlenek, vannak morálisan kiegyensúlyozottak és ingatok. Megjegyzi, hogy ezeken a különbségeken az oktatásban bevezetett esélyegyenlőség önmagában nem segít. Speciális nevelési programokra van szükség. Hiába éri el a diákok 90 százaléka a főiskolai szintet, ha ezeknek csak 10 százaléka felel meg matematikai tanulmányok folytatására. Ebből az következik hogy a népesség átlagos intelligenciája csökken. A megfelelő intelligenciával rendelkező nők egyre kevesebb, vagy egy utódot sem hoznak a világra. Magán a népességszökkenésen túl Németország jövőjét az ingatok, kevésbé intelligensek és kevésbé szorgalmasok számának folyamatos emelkedése veszélyezteti. A szerző könyvében éppen ezen problémák okait vizsgálja

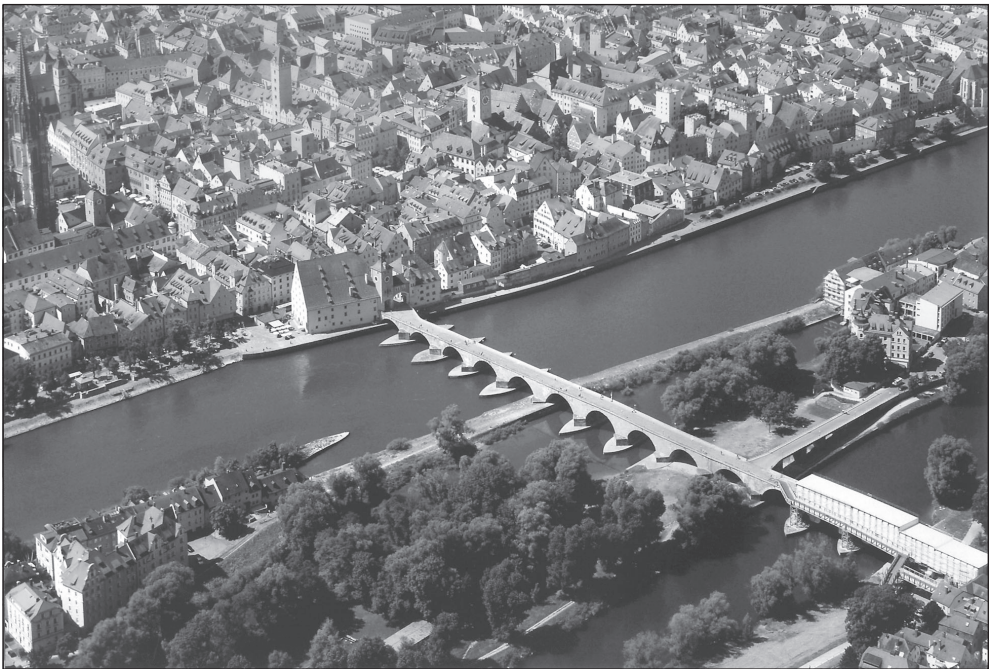
és keresi a lehetséges megoldásokat egy pozitív jövőkép irányába.

Sarrazin megállapítja, hogy Németország gazdaságilag jelenleg aranykorának késői fázisában van, amely lassan véget is ér. A munkavállalók reáljövedelmei már húsz év óta stagnálnak és tíz éven belül csökkenni fognak. Az ország jóléti fejlődésének kilátásai tevéőnek kockára azáltal, hogy 45 év óta minden új generáció egyharmaddal kisebb létszámú mint az előző, s ugyanakkor az életkori kilátások növekednek. A másik ok pedig, hogy a tanulási képességek és adottságok a felnövekvő gyermekeknél folyamatosan romlanak, és mentálisan sincsenek felkészítve egy produktív életmódra.

A könyv leginkább vitatott fejezete a bevándorlás vagy migráció problémájával foglalkozik, különös figyelemmel a török és más iszlám vallású bevándorlókra. Rámutat, hogy a bevándorlók és családjaik nagy mértékben veszik igénybe a szociális ellátás különböző formáit, ugyanakkor a termelési folyamatokban alacsony százalékban vesznek részt. Érveit statisztikákkal is alátámasztja. Nyíltan bírálja az uralkodó liberális bevándorlási politikát, amely oda vezetett, hogy a török és egyéb moszlim kisebbségek harmadik generációs tagjai sem tanulnak meg elfogadhatóan németül. Sőt egyre inkább magukba fordulva vallási közösségeiket látogatják, ahol erősödik az iszlám fundamentalizmus. Gyakoribbak az ebből fakadó bűnözések, sőt a terrorizmus támogatása is észlelhető. Ugyanakkor a népeségi szaporulat náluk jóval meghaladja a németeknél mérhető születési számot. Az ezzel a problémával foglalkozó fejezetet bírálták leginkább rögtön a könyv megjelenésének pillanatában. Előzőleg a kiadó ugyanis, ügyes marketing húzással, éppen ebből a fejezetből adott ki részleteket közlésre a saját számára. Mire a könyv megjelent, már állt a bál a német médiában és írott sajtóban. Berlinben például a megjelenés napján az oda szánt példányszám teljesen elfogyott. Két hónapon belül pedig már 650 ezer példány kelt el. Az utánnyomás folyamatos. Az éles bírálatok ellenére a német olvasók döntő többsége autentikusan tartja Sarrazin fejtegetéseit és pozitívan nyilatkozott róla. A könyv még ma, 2011 elején is a bestseller listák első három helyének valamelyikén foglal helyet.

VARGA SÁNDOR

Thilo Sarrazin: Deutschland schafft sich ab. Wie wir unser Land aufs Spiel setzen. Deutsche Verlags-Anstalt, München 2010, 461 p.

Regensburg (Németország)

Megszűnt a középhullámú Katolikus Rádió

Isten, hazánkért térdelünk elődbe! – 2011. január 15-én hangzott föl utoljára a felemelő szignál. 16-án, Nagy Gáspár temetésének negyedik évfordulóján, a Magyar Kultúra ünnepnapja előtti héten elhallgatott a Magyar Katolikus Rádió középhullámú adása.

A Rádiót a Magyar Katolikus Püspöki Konferencia azzal a céllal hozta létre 2004-ben, hogy a keresztény világszemléletet megerősítse és terjessze, hogy segítsen eligazodni és tájékozódni az élet számtalan területén és a mindennapok kérdéseiben. Tevékenységét megáldotta II. János Pál pápa, s kérte Magyarok Nagyasszonya közbenjárására a Pünkösdi Lélek kiadását, kívánta, hogy a Rádió által Isten Igéje és az Egyház tanítása eljusson minden szeretett magyar emberhez, és meghozza a béke és a lelki öröm üzenetét.

A Rádió műsoraitban keresztény magyar értékeket közvetített, megújította, ébren tartotta a hitet, hatékonyabbá tette a lelkigondozást, hirdette és ápolta a szolidáris szeretetet. Szerepet vállalt a Katolikus Egyház tanításának hirdetésében, a magyar és az egyetemes kultúra, valamint anyanyelv értékeinek megőrzésében – különös tekintettel a Magyarország határain túl élőkre.

Alig egy hónapja kapta meg a Rádió a Bethlen Gábor Alapítvány kitüntetését, a Márton Áron Emlékéremet, megalakulása óta következetesen folytatott keresztény – nemzeti szellemű áldozatos munkája, magyarságszolgálatá elismeréseként.

A Rádió az interneten keresztül továbbra is a világon bárhol hallgatható. Mostantól fogva – pályázatuk kedvező elbírálása esetén – ultrarövid-hullámon adhat majd adást, ám ez utóbbi mindössze szigetszerű lefedettséget biztosíthat majd. Ez nem pótolja a korszerűtlennek mondott középhullámú adást, mely az egész Kárpát-medencében fogható volt! (A Kossuth Rádió is fogható középhullámon!) A galuskát szaggató háziasszony, az ágyhoz kötött beteg, az autójával száguldó vagy épp araszoló életerős vezető – s nálunk, Burgenlandban nemcsak a magyar katolikus hívek, hanem az ökumené szellemével átitatott református testvéreink is, akik eddig lelkes hallgatói voltak a Magyar Katolikus Rádiónak – majd más adót választanak. Olyan adót vajon, mely a tisztességes, igaz és ember-séges tájékoztatás ügyét szolgálja, és megtalálja a módját annak is, hogy nemesen szórakoztató legyen?

„Serkenteni szeretnénk, serkenteni szóra és tetterre! Nem akarjuk megmondani, hogy a hallgató mit gondoljon, de azt szeretnénk, ha a Magyar Katolikus Rádiót hallgatva egyre több saját gondolat, s abból fakadó tett születne. Azért szólunk, hogy minket hallgassanak, de nem azért, hogy hallgassanak!” – mondta 2008-ban Szikora József szerkesztő.

Nem hallgatunk – ha már az adót nem hallgathatjuk. Elgondolkodunk: Cui prodest? Kinek az érdeke ez a barbár lépés?

RADICS ÉVA

KÓSA LÁSZLÓ

„Természete már ez magyar embereknek” ÉLETMÓD, SZOKÁSOK, ÉSZJÁRÁS, LELKÜLET*

Nemzetkarakterológia és vendégszeretet

A magyar nemesi vendéglátás

Kultuszt a vendéglátásból nemességünk alkotott az újkorban. A vendéglátáshoz ugyanis javak (többlettermés, készletek), tér (helyiség) és a háztartás fölszereltsége (bútor, asztalnemű) kellett. A nemesség presztízsként, a nemesi etosz részeként élte meg. A nemesi kúria nagykapuja sosem volt becsukva, hogy a legváratlanabb időben érkező kocsi vagy hintó se ütközzön akadályba. A konyha tűzhelyében mindig égett a tűz, mindig állt csapra verve boroshordó a pincében. Nem is volt váratlan idő, mert a legnagyobb sértésnek számított, ha a községen áthaladó nemesember nem köszönt be, akkor is, ha korábban nagyon távoli ismerősök vagy rokonok voltak. A vendégjárás kapcsolattartásul szolgált, akár volt közvetlen oka, akár nem, akár számon tartottak valahányadizigleni atyafiságot, akár csak uram-bátyám alapon számítottak egymásra. Ha valaki hivatalt viselt, különösen állandóan elkészülhetett a látogatókra. A vendéglátás tempója lassú volt. Míg a friss étel el nem készült, addig is akadt valami harapni-való és innivaló. A hosszan beszélgetők adomázó poharazása, a kvaterkázás, amely túlélte a nemesi világot, innen indult. A 18. sz. második felétől, amikor már nőttek a termésátlagok, de a fölösleget nem akarták vagy nem tudták mindig piacon értékesíteni, a vendéglátás ezek fölélését is jelentette. A pazarlásért a nemesség jobbjai sokat ostorozták parlagi társaikat. A vidéki élet egyhangúságát és unalmát is oldotta a vendéglátás, amely, ha kisebb társaság sereglett össze, muzsikával, táncsal, énekkel, köszöntő versekkel, mulatozással járt együtt. Különösen a mezőgazdasági munkák holt idejében, késő ősztől kora tavaszig. Sátoros ünnepek másnap-

jai a rokonlátogatások kiemelt alkalmai voltak. Aratóünnep, szüret, főleg a disznótör, kiváltképpen a névnap, ahová nem hívogattak, mindenki tudta, akit illetett, hogy várják személyes megjelenését és jókívánságait. Egyébként ilyenkor az ajándékozás nem volt szokásban. Eötvös Károly egyik elbeszélésében a kurtanemes apa és fia Tolnából Komárom megyébe igyekeznek peres ügyben, Mindenszentekkor indulnak és Miklós napkor (dec. 6.) érnek célba. Még a sáros őszi utakon sem tellett volna egy héthe sem a szekerezés, de ők útközben senkit sem akartak megsérteni, azzal, hogy elkerülik, különösen az ekkor bőven sorjázó névnapokra és disznótörökre tekintettel, és meg is érkeztek pontosan, amikorra gondolták. Végül utalok szélsőséges megnyilvánulásokra. Ilyen volt a vendégmarasztás, akár durva eszközökkel is, a vendégfogás, mint Csollány Bertti tette a kicsapott debreceni diákokkal a Jókai regényben (És mégis mozog a föld) és a lengyelkedés.

A névnappal és az eddig nem említett születénnappal kapcsolatban rövid kitérőt teszünk. Mindkettőnek az antikvitásba nyúlnak a gyökei, mindkettő jellegzetes tartozéka az európai kultúrának. Az újkorban a katolikus szentek kultusza révén a névnap elsősorban a katolikus országokhoz, népekhez, a születésnap a protestánsokhoz (így az Észak-Amerikai Egyesült Államokhoz is) kötődött. Névnapi jókívánságokat köszönteni azért illik hívás nélkül, akár munkatársaknak és ismerősöknek is, mert a névnap sokaké és közismert az időpontja. A születésnap viszont egy adott körben egyetlen személy ünnepe, nem köztudott, erre ezért hívják a rokonokat és a barátokat. Ismereteim szerint ahogyan az individuum a nyugati társadalmakban egyre nagyobb szerepet kapott, úgy a születésnap ünneplése is nagyobb súlyú lett.

A magyar nemesség körében a fent vázolt okokból legkedveltebb társas alkalma egyikévé lett a névnapozás. A korabeli magyarországi közvélemény az európai divattól eltérően elsősorban protestáns szokásnak tartotta, aminek valószínűleg az lehetett az oka, hogy a köznemességnek nagyobb hányada volt protestáns, mint a teljes népességé. Különbön a katolikus nemesség sem hanyagolta el. Krúdy Gyula írja anekdotikus elbeszélésében, hogyan telt az idő, ha beállt a kemény tél egy nyírségi, kálvinista, hétszilvafás faluban: „Oda bejutni ilyenkor nem lehet. De ki se. A tardiak ezt nem igen bánják. Mert beszorulástól tisztulásig névnapokat tartanak. A tiszteletes, Homolay János csak téli neveket ismer újszülöttek számára, és vigyáznak rá, hogy egy nap se maradjon a kalendárium legelején és leghátulján, amikor valakinek a névnapja ne volna. Így gondoskodik Homolay uram a jövő generációról, mert nyilván így tettek elődei is. A tardiak között aztán így szétosztódik a téli kalendárium. A dinomomom tart kora tavaszig. Muzsikálnak a faluban, és a nemzetes urak megesznek és megisznak mindent (Hétszilvafás uraimék).” Hozzá kell fűznünk, hogy a legfrekvenciát névnapok valóban a mezőgazdasági munkák befejezése és elkezdése közé estek, amikor az emberek inkább ráérték. A tradicionális magyar névadásban a nyugat-európaihoz hasonlóan a 20. század első feléig érvényesült a bibliai névadás szokása, a katolikusok zömmel az Újszövetségből és a későbbi szenthagyományból választottak, a protestánsok ugyanígy az Ószövetségből. Néhány névnek megvolt az inkább katolikusok és inkább protestánsok által kedvelt napja.

A névnap tradíciója Magyarországon olyan erősnek bizonyult, hogy nemcsak átszűrődött a

szocializmusba, hanem új formát is találtak neki, a munkahelyi, sőt a munkaidőben tartott mulatságot, amit aztán - mert annyira eluralkodott - az állítólag puhuló diktatúra központilag szabályozott, hogy legalább ne munkaidőben kerüljön rá sor.

A születésnap ünneplése nálunk a modern polgárosodással terjedt el széles körben, de már felekezeti különbség nélkül. Ma úgy tűnik föl, nálunk is a születésnap a hangsúlyosabb.

Még nem szoltunk az emberi élet nagy alkalmairól, a keresztelőről, a lakodalomról és a temetésről, melyek mind nagyobb vendéglátás alkalmai lehettek. Ez külön figyelmet érdemlő része a szokásvilágnak, de ha most belemerül-nénk taglalásukba, az messze vezetne.

A nemesi minta sokszor vonzóan tűnt föl és hatott a paraszti életre. Nemcsak az eddigi utalások igazolják ezt, hanem sok más, például az evés-ivás mint reprezentáció, a nagy parasztlakodalmak (ti. itt is szükség volt bizonyos módosságra, tartalékra és helyre) és ezek részeként akár a vendégmarasztás szokása is.

Most forduljunk a 18. sz. második felétől lassan kialakuló, modern értelemben vehető városi polgársághoz. A magyar történetírásnak hálás témája a polgárságra gyakorolt nemesi befolyás, de én most nem erre térek rá, hanem az elkülönböztésre. Csak közbevetőleg Arany kedvéért jegyzem meg, hogy a neoabszolutizmus idején a nagykőrösi református gimnázium híres tanári kara gyakran mulatta az időt névnapozással és disznótorozással. Aranynak több, ezekre az alkalmakra írt alkalmi köszöntője maradt ránk.

*) Dr. Kósa László egyetemi tanár, az MTA rendes tagja a 2010. szeptember 4–5-én megrendezett Felsőpulyai „Kufstein” Tanácskozáson megtartott előadásának szerkesztett változata.

Dr. Csernohorszky Vilmos

(Budapest, 1929. augusztus 27. – Neuburg an der Donau, 2011. január 3.)

A valamikori nyugati magyar emigráció egyre több, egykoron meghatározó alakját veszítette el az elmúlt húsz esztendőben. „Emigráns utánpótlás” nincs – akik ma „nyugatra” mennek, azok munkavállalók és nem politikai menekültek – az idők többsége pedig már valahol a túlvilágon vívja politikai csatáját. Társaságukhoz a közelmúltban csatlakozott a németországi magyar politikai emigráció egyik meghatározó személyisége, dr. Csernohorszky Vilmos.

Január 10-én kaptam Münchenből a szomorú hírt: 2011. január 3-án Németországban elhunyt dr. Csernohorszky Vilmos, orvos, a müncheni Nemzetőr – és számos más nyugati magyar lap, folyóirat – évtizedeken keresztül meghatározó publicistája.

1988-ban ismertem meg személyesen. A már szintén elhunyt Katkó Sándor, a „müncheni könyves” hívtott meg előadással egybekötött könyvbemutatóra. Néhány hónappal korábban megjelent könyvem – A magyar katonai elit 1938-1945 – adta az apropót.

Megkaptam az engedélyt, hogy utazhassak. (1988-at írtunk, már lehetett, de még nem úgy.)

Vili – a legtöbben csak így szólítottuk – volt az est moderátora. Barátságunk attól az időponttól datálódik, azaz már csak datálódott. Imádtá a történelmet, az irodalmat és a zenét, s közben elismert aneszteziológus volt. Magyarországon az egyike volt azoknak, akik a meghonosítói voltak ennek a műtétek során elengedhetetlen tudománynak: az „altatóorvoslásnak”. Ő lett az alapító főtitkára a Magyar Aneszteziológia Társaságnak.

1968-ban – érzékelve a körülötte kialakult „viszonyokat” – úgy döntött, nem tér vissza nyugati útjáról. Feleségével – a gyermekorvos Katival – és két fiával, Lacikával és Vilikével (így emlegették őket mindig) – a „szabad világot” választotta; nem egzisztenciális okok miatt.

Saarbrücken, majd évtizedekig Neuburg an der Donau. Az utóbbi városban két kórházban vezette azonos időben is az aneszteziológiai osztályt s közben olvasott, olvasott, olvasott... előadásokat tartott és írt, írt és írt...

Minden érdekelt, ami történelem volt. Mohács, a második világháború, Károlyi Mihály és Rákóczi Ferenc, a kossuthi emigráció, 1956...

Utóbbi örök, feledhetetlen emlék maradt számára

csakúgy, mint Esztergom, amely díszpolgári címmel tüntette ki, a rendszerváltoztatás után. Talán erre volt a legbüszkébb, no meg az írásaira.

Vagy három évtizeden keresztül alig akadt a müncheni Nemzetőrnek olyan évfolyama, amelynek lap-számaiban ne lett volna Csernohorszky írás. Általában elemző és legalább egy kolumnás. Rövidebben nem szeretett írni, jöllehet tudott volna: de minek csak egy-két sort írni, amiből csak sejteni lehet, amit elmondani akarok, említette többször is.

Ha tehettem, felkerestem. A tavaszra is terveztünk találkozást, hogy otthonában egész napos beszélgetésekkel váltsuk meg a világot és merengjünk a XXI. századi magyarság lehetőségein és tévútjain.

Amíg szeretett felesége élt – s nem volt otthon – csipetkés bablevesen éltünk. (Akár mindennap és minden mennyiségben jöhetett. Szerettük mind a ketten.)

A nála, a vele töltött napok 14–16 órás beszélgetéseket jelentettek. Határozott véleménye volt mindenről és nem rejtette azt véka alá. A kommunistákat és a nemzetiszocialistákat nagyon nem szerette,ők sem őt.

Ha valaki egyszer utána nézne, biztosan azon személyek között találná meg a nevét, akit előszeretettel figyeltettek, itthonról 1990 előtt. Az sem érdekelte. Úgy vélte, a véleményt vállalni kell.

Vili mindig is azt tette és erre biztatott másokat, így engem is.

Erről sem beszélgethetünk már, ahogy nem eleve-nítheti fel a magyar királyi honvédség „fegyverletétele” Tannban, melynek fiatal tizenévesen szemtanúja volt, a Márai Sándorral történt utolsó találkozását, a Fiala Ferencsel folytatott beszélgetéseit, a Luganói Tanulmányi Napok történéseit és sok minden mást...

Számomra és sokak számára marad az emlékezés, az emlékezés dr. Csernohorszky Vilmosra, az orvosra, a publicistára, a barátára, a vitapartnerre. Ha pedig azt szeretném, hogy újra közelebb legyen hozzám, leve-szem a könyvespolcra! nekem dedikált könyveit és írásait, ezeket olvasva úgy érzem, velem van.

Ha utam Neuburg an der Donau felé visz – s kell, hogy legyen utam arrafelé! – a település kicsiny, csendes temetőjében megállók és gyertyát gyújtok a sírnál, melyben Kati mellett már Te is örök álmodat alszod. Béke Veled!

SZAKÁLY SÁNYI

KOVÁCSZNYAI ENIKŐ

Máli és a sztálinkáknak fityiszt mutató plakát

Olyan undorral kerülgeti a széttagposztot rágógumikat s a Svédországra oly jellemző köpeteket, hogy zúgolódni is elfelejt. A helyszíni Göteborg központi buszmegállója, az időpont 2010 nyara. Mindkét adatnak szerepet szánunk a továbbiakban, csak egyszer evez-zünk egy talpalatnyi tisztább aszfaltra.

– Azt a hétfánfűtyülő dohánytát ennek a világnak! Rág és köp itt mindenki. Nő és férfi, idős és fiatal. Volt egyszer, hogy pont a cipőm orrát találta el egy elegáns, szépen kimázolt hölgyemény – ömlik Máliból a panasz, mihelyt megállapodunk. Vége a lábunk alá nézésnek. A srégen lefele célzott köpetekkel ellentétben, a *zsört* vízszintesen s rám irányított sugárban érkezik a cérnavékony ajkak közül. Belőlem a bele-törődés bukkan ki sóháj formájában, s várom a folytatást. Elég hosszan várom a folytatást. Mi lesz már? Máli elnéz a vállam fölött s az a valami, amit lát, belé fojtja a szót.

– Nesze neked Sztálin! – mondja végül egy, az utaskuckó falán díszelgő plakátnak. A plakáton határozott tekintetű fiatal hölgy, egy név, *Irene Huss*, egy cím, *Tetovált torzó*, s tájékoztatás arról, hogy az 5-ös tévécsatorna az egész Huss-sorozatot műsorra tűzte a nyáron. Ismert s nagyon népszerű krimi, egyik darabját magam is láttam.

– A Jóisten útjai kifürkészhetetlenek, áldott legyen az ő neve, s ha nem lenne a hely olyan, amilyen, illenék térdre borulni az ő nagyobb dicsőségére – ezt ismét Máli mondja, s az én pár pillanatra rágógumiba ragadt elmém keservesen küzd, hogy lépést tartson Sztálinnal, Irene Huss-szel s a hozsán-nával. Közben elmegy a 42-es járat, Máli még mindig könnyes szemmel nézi a plakátot, én pedig – busz helyett – a magyarázatot várom. Öreg barát-nóm úgy fog kézen, s úgy ülünk le az útszéli padra, hogy közben tekintete egy másodpercre sem enged-i el az utaskuckó oldalát.

– Van Uppsalában egy idős magyar, *Kovács Francesco* a neve. Azért Francesco, mert Abbáziában született, s ott Francesco Vittorionak anyakönyvez-ték. Magyar szüleinek Fiumében volt szabósága. Édes-ajja korán meghalt, édesanyja ezért a Győrben élő rokonokra bízta fiait, úgyhogy a kis Kovács gyerek ott nevelkedett testvérével együtt. Ott szervezett gyerekekfejjel partizán csapatot az oroszok ellen, s 16 évesen onnan vitték Gulág-fogságba. Kilenc évet húzott le a legkegyetlenebb koncentrációs táborokban, s 53-ban, Sztálin halála után szabadult. Fiume miatt az olasz csoporttal kicsit hamarabb elhagyhatta a tábort,

s ennek emlékére őrzi a Francesco nevet. A kommunizmus bukása óta járja a svéd iskolákat, mesél a Gulág-évekről, emlékezik és emlékezett az áldozatok-ra, figyelmeztet a kommunizmus bűneire.

– Ez eddig rendben van, csak még mindig nem értem, mi köze ennek a Francesconak a filmreklámhoz. – Mindjárt, mindjárt. Ne légy már olyan türelmet-len!

Vérfagyasztó mosollyal szól rá egy kamaszra, aki a plakát és közénk merészt állni, hogy hordja odébb magát, aztán folytatja:

– Nos, ez az ember sok megpróbáltatáson ment keresztül Szibériában, de a legkegyetlenebbek egyike akkor érte, amikor szükségét kellett volna végeznie favágás közben a 35 fokos hidegben. Örétől, egy sárlelkű kiskatonától, nem kapott rá engedélyt. Tudod, fiam, könnyen rákenünk minden felelősséget a Sztálinokra. Pedig hát mit tehetne egy Sztálin az ilyen kiskatonák nélkül?!... Nos, a kekeckedő, puskáját fitog-tató hatalompecér nem mondott a kérésre, s ez abban a szörnyű hidegben – ha az ember magára vizes – akár halálos ítélet is lehetett volna. A mi Francesconk fölmérte helyzetét és kilátásait, s úgy döntött, nem akar még elpusztulni. A paranccsal dacolva előkapta a gatyából a szerszámot, s nekifogott az életmentő akciónak. Ruházata szárazon maradt ugyan, de a kiskatona megtépázott méltósága bosszút követelt. Ráfogta fegyverét a fiatalemberre, s hosszú ideig nem engedte, hogy az visszahúzza a nadrágját. Végül, kaján mosollyal odavetette: „– No, most már elteheded. Konyec a gyermekcsinálásnak. Gyevocska, málcsik káput.”

Két mélységes mély ránc jelzi Máli szemei között, hogy bizonyos dolgokat még a kiköpdösött dohány-nál is jobban gyűlöl. Hirtelen földerül az arca, s a plakátra mutat:

– No de mit tud egy kiskatona Isten terveiről?! Az a színészno ott, aki Huss felügyelőt játssza, Angela Kovács, Francesco lánya! Szép és tehetséges, maga Ing-mar Bergman is kedvelte. Filmsorozat főszerelője, s olyannyira létezik, hogy 2010 nyarán vele van kiplakátolva Göteborg központja s valószínűleg még fél Svédországot!

Hosszú percekig nézzük Irene Huss felügyelő el-szánt arcát. Ritkán támad olyan érzésem, mint most: földi világunkban minden a helyén van. Egy plakát a megállóban, Máli arcán a mosoly, az időben érkező busz s a le nem kopott ékezet a Kovács néven: á. Mint ámen.

MI - HOL - MIKOR?

Kulturális kaleidoszkóp

Alsó-Ausztria
Royal Ballet of Flanders, William Forsythe: Impressing the Czar, balett – St.Pölten, Festspielhaus; márc. 19., 20.
Tango X, tánc – St.Pölten, Festspielhaus, Box; márc. 12.
C. Orff, Carmina Burana, hangverseny – St.Pölten, Festspielhaus; ápr. 15.
Szereti Brahms-ot?, hangverseny – St.Pölten, Festspielhaus; jan. 31.
Az új világba, hangverseny – St.Pölten, Festspielhaus; márc. 28.
Th. Bernhard, Verstörung, ősbemutató, színmű – St. Pölten, Landestheater, Grosses Haus; febr. 4., 19.
„Én az egy másik” – az önábrázolás művészete, kiállítás – St. Pölten, Landesmuseum; ápr. 26-ig
Nouveau Réalisme, kiállítás – Krems, Kunsthalle; febr. 20-ig
Nem hiszek a szemeimnek, kiállítás – Krems, Karikaturmuseum; márc. 20. – szept. 18.

Bálok:
Technikerball – Wiener Neustadt, Arena Nova Classic; febr. 4.
Pfadfinderball – Ebreichsdorf, Magna Racino; febr. 19
Musikerball – Tulln, Stadtsaal; márc. 5.
Feuerwehrball – Waidhofen a. d. Thaya, Stadtsaal; márc. 5.
Frühlingsball – Maria Taferl, Hotel Schachner Krone und Kaiserhof; márc. 26.
Frühlingsball im Wasserschloss – Kottlingbrunn, Kulturwerkstatt; ápr. 30.
NÖ Ärzteball – Wiener Neustadt; jún. 18.

Bécs
Ch. Gounod, Roméo et Juliette, opera – Staatsoper; febr. 4., 8., 11., 14.
B. Britten, The Rape of Lucretia, opera – Theater an der Wien; febr. 17., 19., 22., 25., 27., márc. 1.
J. Strauß, A denevér, operett – Volksoper; febr. 15., 18., 24.
J. Strauß, Roland Petit, A denevér, balett – Staatsoper; febr. 1., 10., 20.
Marie Antoinette, korabeli zene, balett – Volksoper; márc. 22., 24., 29.
Love Songs, Anne Sofie von Otter és Brad Mehldau – Konzerthaus; márc. 31.
Accademia Bizantina, hangverseny – Musikverein; 2011. febr. 14.
Clemencic Consort, hangverseny – Musikverein; 2011. febr. 21.
Expedició Biblia. Felfedező út mind az öt érzékkel, kiállítás – Domuseum; máj. 28-ig
Power Up. Female Pop Art, kiállítás – Kunsthalle Wien; febr. 20-ig
Roy Lichtenstein. The Black- and White Drawings, 1961–1968, kiállítás – Albertina; máj. 15-ig
Egon Schiele: Önábrázolások és portrék, kiállítás – Unteres Belvedere, Orangerie; febr. 17. – jún. 13.
Der Blaue Reiter: Kandinsky, Klee, Kubin, kiállítás – Albertina; febr. 4. – máj. 15.

Bálok:
Pannonenball – Palais Ferstl; jan. 29.
Wiener Ärzteball – Hofburg; jan. 29.
Moskauer Wohltätigkeitsball – Rathaus; febr. 10.
Johann Strauß Ball – Kursalon; febr. 12.
Regenbogenball – Hofburg; febr. 12.
Russischer Ball – Hofburg; febr. 18.
Lions Charity Ball – Palais Ferstl; febr. 25.
Wiener Kaffeesieder Ball – Hofburg; febr. 25.
Steirerball – Hofburg; febr. 26.
Wiener Opernball – Staatsoper; márc. 3.
Rosen Ball – Palais Auersperg; márc. 3.
Bobon Ball – Konzerthaus; márc. 4.
Juristenball – Hofburg; márc. 5.
Elmayer Kränzchen – Hofburg; márc. 8.
U-Bahn Ball – Rathaus; márc. 12.
Ball des österreichischen Weines – Arcotel Wimberger; ápr. 30.
Wiener Schuhmacherball – Colosseum; máj. 14.
Life Ball – Rathaus; máj. 21.
Concordia Ball – Rathaus; jún. 17.

Burgenland
Liszt-Fesztivál, márciusi hangverseny ciklus: Ivo Pogorelich, zongora hangverseny, Ruth Ziesak, dalest, Alice Sara Ott, zongora hangverseny, Wiener Akademie, zenekari koncert – Reiding; márc. 17–20.
Erika Illés, “Lichter – Fények”, kiállítás – Oberschützen; márc. 1–25.

Bálok:
Ball der Wirtschaft – Eisenstadt, Wirtschaftskammer; jan. 29.
Faschingsball – Wulkaprodersdorf, Mehrzweckhalle; febr. 5.

Felső-Ausztria
G. Rossini, La Cenerentola, dramma giocoso – Linz, Landestheater; febr. 5., 9., 17., 23., márc. 4., 6., 9., 15., 19., 28., ápr.4., 6., 7., 29.
H. Winbeck, Franz Schubert: Winterreise, balett – Linz, Landestheater; febr. 26., márc. 2., 10., 29., ápr.6.
F. Schiller, Die Räuber, színmű – Linz, Landestheater; febr. 4., 25., márc. 1., 27., 28.
Siegfried Anzinger, kiállítás – Linz, Lentos Kunst-museum; 2011. márc. 13-ig
Eva Grubinger, kiállítás – Linz, Landesgalerie, Wappensaal; márc. 3. – ápr. 17.

Bálok:
Museumsball – Linz, Landesgalerie; febr.4.
Techniker Redoute – Linz, Palais kaufmännischer Verein; febr.4.
Linzer Polizeiball – Linz, Brucknerhaus; márc.7.

Karintia
N. Coward, Geistreiche Komödie, komédia – Klagenfurt, Stadttheater; márc. 3.,5.,10.,12.,16.,18.,30.
C. M. Schönberg, Miss Saigon, musical – Klagenfurt, Stadttheater; febr. 5., 8.,10.,12.,16.,18.,19.,23– 25., 27.,márc. 4., 9., 11., 13., 17., 20., 25.
Ferdinand Penker, kiállítás – Klagenfurt, Museum Moderner Kunst; febr. 27-ig

Bál:
Lavantaler Bauernball – Wolfsberg, Kuss; febr.5.

Salzburg
W.A.Mozart, Don Giovanni, opera – Salzburg, Landestheater; febr. 11., 22., 26., márc. 5., 22.
C.Porter, Kiss me, Kate, musical – Salzburg, Landestheater; ápr. 4., 5., 9.
F. Grillparzer, Weh dem, der lügt, színmű – Salzburg, Schauspielhaus; febr. 25., 27., márc. 4., 6., 8., 9., 10., 11., 13., 15., 18., 23., 24., 27., 30.

Bálok:
Polizeiball – Salzburg, Congress; febr.5.
Salzburger Brautkleiderball – Salzburg, Kavalierhaus Klessheim; ápr. 9.

Stájerorszá
H. Ibsen, Peer Gynt, színmű – Graz, Schauspielhaus; febr. 11., 16., 17., 19., 27., márc. 1., 2., 11.
Kammerkonzert moderiert, G. Mahler, E. Von Dohnányi, Johann Strauß (Sohn) műveiből, Graz, Opernhaus; márc. 21.
D. Toulon, Messiah, modern tánc – Graz, Opernhaus; márc. 5., 12., 13., 18., 30.
Alte Galerie Graz, állandó kiállítás – Graz, Alte Galerie; keddtől vasárnapig

Bál:
Schlossball – Pöllau, Schloss, Freskensaal; márc.7.

Tirol
J. Strauß, Egy éjszaka Velencében, operett – Innsbruck, Großes Haus; febr. 12., 14., 17., 20., márc. 4., 13., 30.
Johann Evangelist Holzer – a fény festője, kiállítás – Innsbruck, Landesmuseum; márc. 13-ig

Bálok:
Ball der Universitäten – Innsbruck, Congress; jan. 29.
Musikball – Innsbruck, Novum; febr.4.

Vorarlberg
W.A. Mozart, A varázsfuvola, opera – Dornbirn, Großes Haus; febr. 11., 13., 16., 18., 20., 22., 24., 26., márc. 1., 3., 15.
G. Kreisler, Lola blau, musical – Dornbirn, Kleines Haus; febr., 12., 25., 27., márc. 9., 14., 30.

Bálok:
Narraseckl Maskenball – Bregenz, Shed8 (Schöller2Welten); febr. 26.
Musikball – Klaus, Winzersaal; febr.26.

Európa ajánlat
Hommage an Caravaggio 1610/2010 és Zeichner aus dem Umkreis Caravaggios, két Caravaggio (Michelangelo Merisi 1571–1610) kiállítás egy helyen – Berlin, Gemäldegalerie, Matthäikirchplatz 4, Németország; 2011. márc. 6-ig és 2011. febr. 13-ig
Válogatta HOMONNAY LEA

Ein deutscher Konzern sucht für einen Standort in Westungarn (Pápa) zwei Mitarbeiter (nach Möglichkeit unter 45 Jahren), einen mit kaufmännischer Ausbildung und einen Verfahrenstechniker, die neben ungarisch sehr gut deutsch sprechen. Erdeklódni lehet Christoph Hartig-nál: christoph@hartig.at + +

HUMOR A MAGYAR VERSEKBEN

Benedek Marcell a humor lényegét így fogalmazza meg: „Az emberi gyöngeségeket magasabbról szemlélő, de a gyöngeségeit is fájdalmasan érző költő mosolygása. Mosoly és könny keveréke.”

A magyar történelem és a magyar irodalom alapvetően tragikus Moháctól Trianonig, Katona József Bánk bánjától Illyés Gyula Egy mondat a zsarnokságról című verséig. De nem szabad csak a komor, tragikus történelmi eseményekre és irodalmi művekre gondolnunk! Hiszen számos derűs, vidám alkotás van a költészetünkben, pl. Csokonai, Petőfi, Arany János, Weöres Sándor és mások is számos felejthetetlen derűs verset írtak.

Budapesten a gyakorló gimnáziumban az ötvenes években magam is meggyőződhettem erről: ifj. Muraközy Gyula tanár, műfordító idősebb korában úgy adta elő Petőfi A tintásüveg című versét, hogy nevetett az egész osztály. A tanár úr így nevelt olvasásra, vidámságot keltve a vers drámai-színészi előadásával.

Csokonai „szerelemdalt” írt a csikóbőrös kulacs-hoz: „Drága kincsem, galambocskám, / Csikóbőrös kulacsocskám! / Érted halok, érted élek, / Száz leányért nem cseréllek!” A későbbiekben majd Petőfi teszi derűsen halhatatlanná Csokonait Csokonai című versével, „egy kálomista pap és a költő anekdotikus történetével: „És a zenének hangjainál / Csapot, papot mindent felejtett / Csokonai Vitéz Mihály”. Vörösmarty Mihály Petike, Gyulai Pál A táblabíró, Tompa Mihály Parsangban, Arany János A hegedű című „vig legendája” is vidám vers. De ne felejtjük el Arany szellemes, önironikus rövid verseit sem, melyeket a karlsbadi fürdőhelyen írt. Az öreg Arany panaszkodik egészségére, kicsit szellemeskedve a karlsbadi gyógyításra: „Isten veled Karlsbad szép tája! - / Örökké az ember nem állja, / Rothad neki tüdeje-mája; - / Így végződik a földi pálya. / Alás' szolgálja!” (Búcsú a fürdőtől). Amikor Szent István-rendet kap, szégyelli azt, elhallgat, ún. „mondacsokat” ír. Fájdalmas-könnyes önkínzással, látszólag játékos költői eszközökkel így vall: „Azt beszélik, rendjelt kaptam / Nem vetettem, mért arattam? „ (A csillaghulláskor) S öngúnnyal folytatja: „Fényes” e kitüntetés?! Inkább: „kényes”. „Elkoptott a lába térdig”. Miért? A kitüntetésért? Arany Don Quijoténak, bús kinézésű lovagnak, Senki Pálnak nevezi önmagát. A humorban nemcsak a nevetés vidámsága van, hanem a keserűség is.

A XX. század modern magyar lírájában Ady szimbolizmusa, Kosztolányi, Babits, Tóth Árpád impresszionizmusa, formai csiszoltsága a Nyugatban a nyugati európai lírával rimel. A humor felcsillan Ady szellemes, Szabolcska Mihálynak szánt verses tordőfésében „Költőcske Mihálynak” címmel. Kosztolányi csipős karikatúrákat ír a „közéleti kitűnőség-ről” a „forradalmárról”, az „úriasszonyról”. Ezek tökéletes torzképek, verses-vidám támadások. Sokszor a vidámság rejtetten él a csupa zene nyelvi eszközökben pl. Tóth Árpád Áprilisi capriccio-jában, Áprily Lajos Márciusában, Weöres Sándor Valse triste-jében. Heltai Jenő a francia szanzonoktól tanult, Szép Ernő a gyermekjáték vidámságát idézi,

Bóka László a latin grammatikával szórakoztat és gondolkodtat el: „Ante, apud, ad, adversus, circum, circa, citra, cis, / az is bolond ki az ilyen csalfa szavcskákna hiszl!” (Latin grammatika). Karinthy Frigyes csaknem új korszakot teremtett a magyar lírában az Így írtok ti-vel, a tökéletes benső önazonosulással, a költőre jellemző stíluselemek kiemelésével, annak eltűlésével, humorról, gúnnnyal. Verseinek hatása óriási volt. A Futurum Exactum-ban pl. Babits Mihály formakultúráját így gúnyolja: „Plutó e torzót márványból szoborta / Ó torzók torza, körző Dunakorzó”.

Változik a világ, s az irodalom helyzete, „szabadsága” is. A személyi kultusz idején egyes költők ma már neveléses „ál-versekkel” üdvözlik Sztálint vagy Rákosit. 1952-ben Benjámin László „Tűzzel, késsel” című verskötetében Rákosiról ír és a Vörös Hadsereg-ről. „Terjed a fény” – írta Devecseri Gábor Sztálin születésnapján. 1953 márciusában az Új hang különszámot jelentetett meg a „halhatatlan Sztálin zászlaja alatt”, búcsúzva tőle halálakor. Tamási Lajos versének az a címe: „Esküszünk neked Sztálin elvtárs”. Simon István Elégját ír: „Örökké közöttünk marad” – búcsúzott tőle Nagy Sándor. Az Irodalmi Újság 1953. január 15-i számában Kuczka Péter verse „Az új párttagsági könyvre” címmel jelent meg.

A cenzúra éveiben a legtöbb magyar író hallgatásra kényszerült. De főként előszóban terjednek szellemes ál-sírversaik pl. Rákosiról. Irodalmi alkotások, csipős, bíráló, szellemes igazi versek ezek, amelyek megmaradtak, értéket őriznek.Pl.: „Itt nyugszik Horváth Márton, / ezzel is szolgálom a pártom.” Később kitágult a világ. A szabadon szólás lehetővé tette, hogy 1989-ben újra megjelenhetett „Disznólkodni szabad” címmel Réthy László professzor, azaz Löwy Árpád obszcén verskötete, melynek jelentőségét az is jelzi, hogy a kötetről 1914-ben Schöppin Aladár is írt a Nyugatban.

„Aki utoljára nevet” címmel Bojtár Endre irodalomtörténész professzor 2000-ben kelet-európai humorantológiát tett közzé Askenazytól Brodskijig és Havelig. Magyar költők is szerepelnek benne, így pl. Petri György közismert verse: „Leonyid Brezsnyev emlékének” címmel:

„Felfordult a ferdeajkú vén trotty: Nem veszi elő többé / a hügyfoltos sliccből a Nagy Októberit.” Ide kapcsolhatnánk Örkény István végtelenül szellemes egyperceseit, vagy Faludy György halál-közelségben írt verseit. Ő már 1949-ben is a hatalommal dacolva írta meg Óda Sztálin hetvenedik születésnapjára című versét: „Halálotat olyan vadul kívánom / s hívom, hogy szinte beleszakadok.” Illyés Gyula komoly versei közben is tudott mosolyogni, bírálni, vagy ki-gúnyolni önmagát. Például az „Egy táborot váltó íté-snek” című kétsorosában így ír: „Egy kikötés. Töröld meg a nyelvedet / mielőtt nyalsz alfelet.” Vagy a „Bevezetés egy Így írtok ti át versenybe” ezt írta: „Míg ti alusztok, / míg Homer durmol: / dolgozom Darmol / sikere örvén / Illyés Gyula össz-övré-n.”

Így él egymás mellett a valóság, az önbírálat és a szellemesség.

SEKÉR ENDRE

A kakukkos óra...

Keszthely, 1956 október vége: A városban sorra ver-ték le a vörös csillagokat. A főutcán magasodó egyko-ri zárda, későbbi leányiskola falán olyan magasán vö-röslőtt a csillag, hogy az emberek botokkal sem érték el. A túlsó oldalon gyanútlanul közeledett egy férfi, aki éppen az állomásra igyekezett. „Ott jön egy colos” ki-bálták az emberek, „az biztosan eléri”. A férfi késze-gesen átbundukolt az úttesten, leverte a csillagot és ment tovább a dolgára. 1957-ben, a megtorlások ide-jén a „colosra” mindenki emlékezett. Valaki besúgta a nevét: három hónap börtönt kapott, ahol úgy meg-verték, hogy leszakadt az egyik veséje.

Sopron, 1956 november 4: Általános pánik, a mik-rofon szüntelenül kiabálja: Jönnek az oroszok! Jönnek az oroszok! Már Nagycenkél vannak! Ezrével mene-külnek Nyugatra a magyarok. Történetem hősei érte-

sítést kapnak, hogy a férj már Ausztriában van, a fele-ség azonnal induljon a gyerekekkel a burgenlandi ro-konokhoz. Pár nappal nem csak szó, ha megnyugszik a helyzet, visszajönnek. Az asszony sebtében pelenká-kat tesz a babakocsiba és már rohanna is a határ felé a két kisgyerekekkel, de a pár éves kisfia megmakacsolja magát és toporékolva kijelenti, hogy ő pedig a kakuk-kos óra nélkül nem megy! Mit lehet tenni, bármelyik percben lezárhatják a határt! Az asszony leakasztja a kakukkos órát a konyha faláról, beteszi a babakocsiba és rohanás...

Mit tesz a sors? Soha többé nem térhetnek vissza Magyarországra. Életet, hazát, nyelvet cserélnek. Semmijük sincs, de van egy kakukkos órájuk! Az óra, mint a régi életük szimbóluma, azóta is ott függ kis-martoni lakásuk falán.

FERENCY

Magvas meglátások

„Születni és meghalni lehet egy nap alatt - de élni nem.” (Karinthy Frigyes)

„A démonokat dobollással elűzni igyekvő beenszü-löttetek lenéznek a civilizált amerikaiak, akik dudá-lással akarják feloszlatni a közlekedési dugókat.” (Mary Allen Kelly)

„Az elitélt arra a fickóra emlékeztet, aki megölte a szüleit, titélelhrdetés előtt pedig kegyelemért folyamo-dott arra hivatkozva, hogy árva.” (Abraham Lincoln)

„Utasítást adtam, hogy vészhelyzet esetén eb-resszenek föl, még akkor is, ha épp kormányúlésem vagyok.” (Ronald Reagan)

„Középkori akkor lesz az ember, amikor két kí-sértés közül annak enged, ami után este kilencre

már otthon lehet.” (Ronald Reagan)

„Egy autós belém jött hátulról, mire közöltem vele, hogy szaporodjon és sokasodjon, bár nem ezekkel a szavakkal.” (Woody Allen)

„Gyermekeink életének első két évét azzal töltjük, hogy jární és beszélni tanítjuk őket, a következő ti-zenkettőt pedig azzal, hogy üljenek már le végre, és fogják be a szájukat.” (Phyllis Diller)

„A bank olyan hely, ahol pénzt adnak neked köl-csön, amennyiben bebizonyítod, hogy nincs rá szük-séged.” (Bob Hope)

„A pesszimista olyan valaki, aki ha csak két rossz közül kell választania, mindkettőt választja. “ (Oscar Wilde)

Az Esztergomot Párkánnyal (Šturovo) összekötő a Mária Valéria-híd

Böröndi Lajos

Január dideregtet

Kis keresztest farigcsál a gyermek, azzal játszik. Keresztek sűrű erdején át jut hazáig.

Apák, nagyapák sírja fölött ha semmi nem világít, e játékkereszt legyen rájuk emlékezés, vezesse őket hazáig.

Keresztek belül és kívül, minden csupa kereszt. Ha ez sincs, akkor végleg elejti őket az emlékezet.

Haza keresztekéből, Dontól Isonzóig. Beomlott sírok, múlt, emlékezet, hallgatástól a kimondott szóig.

Január dideregtet, keresztest farigcsál a gyermek. Fölszögelve ott van mindegyiken a megfeszített nemzet.

Bence Lajos

Bor és vers

Sanyinak

Deszkarepedésekbe bújnék én is, mint neszeid alkonyatkor a hegyen.

De te már odabenn vagy, kicsi a hely kettőnknek nem lehet. Megállok hát itt, és sokáig nézem az ajtófélfát, hívó jelre várva, de a marasztalás erősebb még. Mert ma ismét rizlinget iszunk, úgy mondják, marasztal, beszél hozzád, míg megtelik a szívünk vigasszal.

Nemrég még ketten ültünk itt, ma már csak az alkonyfény idézi közös búbanatos dallamaink. De a köszöntő és a dal ma is ugyanaz, mint egykor volt: Dicsérni Istent, ki a bor maga. Jóság, íz, oltalom és haza.

„Az emberek egy dologban azonosak. Mindenki más.” (Charles Shultz)

„A világ eredendő bűne, hogy az emberiség túlsá-gosan komolyan veszi magát. Másként alakult vol-na a történelem, ha a barlanglakó tudott volna ne-vetni.” (Oscar Wilde)

Agócs Sándor

Mintha hó hullna

Egy idő óta álmatlan éjszakáidat tolja élem a reggel s megriadok magam is újra akár a halálból naponta visszatérők vagy mint a fálnak szédüllő a hirtelen fölismeréstől Hideg sajdul a sebekbe azóta egyre többször s mintha hó hullna itt érzem illatát a tenyeremen és belül a szívem körül...

Mégis ugyanúgy lépdelek a fák közt most is mint annak idején bennem a lassan olvadozó kín ám kívül a folyton kíváncsiskodók siserehada maradt-e benne élet vagy ez már mindent kibír

A világot hová

A háborúban volt talán ekkora hó mint ami mostanra lepelt el minket de elképzelni se tudjuk mekkora lehetett ott a hideg és a jég s hogy mekkora is lett a nagyapák hiánya minden Trianon-verte üres ház és árván maradt szőlőlugas előtt

a némaság itt szívet-lelket benőtt és hatalmas lyukká terebélyesült melybe egy váratlan pillanatban ez a szétrugdalt világ is könnyen beledülhet és hát csak a háborúban lehetett talán ekkora hó és hideg de élni és temetni mégiscsak kell de a világot ugyan hová

Agócs János, a József Attila Irodalmi Díjas, Kölcsey és Pilinszky-díjas költő 1957-ben született Jánosalmán; kecskeméti lakos, a lakiteleki Antológia Kiadó és Nyom-da Kft. igazgatója. Közzölt versei Ördöglakat a számon, (Lakitelek 2010) c. kötetéből valók.

JELEN SZÁMUNK KÉPEI

Feltehetőleg Magyarország EU-elnöksége kí-nálkozott okul arra, hogy az ezzel párhuzamo-san futó Duna-stratégia tervnek mintegy kidom-borításául szép kiállítású képeskönyv készült a mindnyájunkat összekötő folyamról A Duna hídjai a Fekete-erdőtől a Fekete-tengerig címmel (Yuki Studio, Budapest 2010, 327 old.). A mű-höz Dr. Herbert Träger, Dr. Tóth Ernő, Dr. Kor-dos László és Reich Gyula írta a felvilágosító szöveget, az előszó és a négyszáznál jóval több fénykép Gyukics Péter fotóművész felvételei. Dicséretes, hogy a magyar mellett más nyelvű megjelentetésre is gondolt a kiadó.

A könyv elkísér a Duna forrásvidékétől a Fe-kete-tengerig, fő súlyt helyezve a Duna-hidakra. Szándéka nyilvánvaló: a Duna földrajzilag ugyan elválaszthat, de lényegében mégis össze-köt tájakat, országokat és népeket. Ez a tény különösen kidomborodik a 296 híd által, ezek-hez jön még további 47, amiket a Duna mellék-ágaira emeltek. A rengeteg tudnivaló közül ki-emelhetők az egyes hidakra vonatkozó adatok (építési ideje, kivitelezője, hossza, helye stb.)

Így is lehet adózni az európai egyesülés esz-méjének.

A múlt és jelen problémáiról

Csaba László – Jeszenszky Géza – Martonyi János: *Helyünk a világban – A magyar külpolitika útja a 21. században*, Manréza-Füzetek 8. Éghajlat Könyvkiadó, Budapest, 2009.

Európai integráció, magyar – európai identitás, mozgástér és kényszerpálya, globális átrendeződés, közép-európai együttműködés. Visegrádi Négyek, nemzetstratégia, nemzetpolitikai prioritások, a hazafiság aspektusai, nemzeti összetartás – megosztottság, passzivitás, közöny versus társadalmi felelősségvállalás, konfrontáció a múltunkkal. Történelmünk optimista és pesszimista megközelítésmódja, trianoni trauma, balsors, balítélet nemzete (?), megalapozatlan illúziók, nemzeti ábrándozás kontra realitás, elmaradás-provincializmus, nyugathoz kötődés szimbolikája. Magyarország nemzetközi imázsa, szellemi hidegháború, tudatunk alapozása, mint stratégiai kérdés. Történelmi tudat – nemzeti kötődés, hamis nemzettudat, (téves) önismeret – általános kishitűség, subjektív bizonytalanság, hatalmas veszteségek – hatalmas teljesítmények, értékrendi válság, határon túli magyar közösségek (!) – e fogalmi sor lehetne akár egy szellemi játék is.

Rendhagyó módszerre ösztönzőm ugyanis az olvasókat: mielőtt elmélyülnének a közgazdász, a történész-diplomata-politikus, a jogász-diplomata-politikus (mindhármán egyetemi professzorok, a nemzetközi milió kiváló ismerői) fenti témák köré épülő gondolataiban, érdemes talán megfogalmazni saját impresszióinkat a hazáról, identitásunkról, „küldetésünkéről”. Annál inspirálóbba lehet az összevetés...

A kötet alcíme: *A magyar külpolitika útja a 21. században* jóval kevesebbet sejtet annál, mint amit Csaba László, Jeszenszky Géza és Martonyi János diskurzusa valójában kínál: elmélkedést a múlt és jelen problémáiról, a 20. század örökségéről, reményekről, alternatívákról, jövőről.

Mindehhez Dobogókő csendje, nyugalma adott hátteret, ahol a Manréza Hotelben – ma

már Hotel Walden – kutatták a szerzők – a kiadó, Kovács Lajos Péter kérdéseire reagálva – a meghatározást hazánk helyéről és szerepéről a világban. Az utolsó három fejezet személyes hangvételű vallomás, szembesülés a múlttal és személyes szereppel, felelősséggel.

Trianon árnyéka – Vágyképek és tévutak – Lehetséges modellek: autonómia vagy regionalizmus? – Mégis élünk – Remény és realitás a rendszerváltozás után – Változó erőviszonyok? – Veszélyes világ – Közép-Európa jövője fejezetcímek jelölik egyúttal a beszélgetés sodrásirányát, melyből nem hiányoznak a szerzői életutak „titkai”, tanulságai sem.

Különösen aktuális felvetés – többek között a Média törvény körüli viták miatt is – Magyarország külföldi megítéléséről folytatott párbeszéd. Annak a ténynek ismételt megfogalmazása, hogy mennyire befolyásolja egy nemzet sorsát az, hogy a külvilág mit tud róla, illetve mit tud róla rosszul – és ebben mi a saját szerepünk. Ausztria vonatkozásában is – sőt ott kiemelten – nagy súlya van ennek.

A Bécsi Napló olvasóinak különösen elgondolkodtató lehet a nyugati magyarság sorsáról, szerepéről – különböző kontextusokban – folytatott eszmecsere.

Csaba László az anyaország és a szórvány kapcsolatának egyik fontos mozzanatát emeli ki: „Magyar siker nélkül és önbizalom nélkül, az anyaország sikere nélkül elvesznek a diaszpórák.”

Véleményem szerint az sem véletlen, hogy a „*Mégis élünk...*” fejezetben „válnak főszereplővé” a határon túli magyar közösségek, akkor, amikor az újjá születés és feltámadás reménye fogalmazódik meg.

A nyugati magyarokról szólva Jeszenszky Géza észreveteli, hogy „őket sajnos a mai magyar társadalom még mindig nem tudja igazán helyükre tenni,” ugyanakkor felhívja a figyelmet arra, hogy „a nyugati magyarokkal kapcsolatban azt is illene széles körben ismerni,

hogy nagy részük mindig kereste az alkalmat, hogy segítsen az itthon maradottakon.”

Véleményében hangot kap a kritika is: „Mi sajnos nem tudtunk kellőképpen élni a hazatértek potenciális segítségével. Utólag úgy látom, hogy talán meg kellett volna hirdetni egy hazatérési programot”.

Martonyi János érvelésének középpontjában a magyarság európai- és egyetemes történelemre gyakorolt befolyása áll. Meglátása szerint „alapvető hatásunk volt mindarra, ami a 20. században történt. Az biztos, hogy az egyik oldalon van egy hatalmas veszteségünk, a másikon hatalmas teljesítményünk. A kettőt kelle-ne összhangba hozni, mert a kettő között van egy rés, ami feszültséget kelt bennünk. Nem találjuk meg a magyarázatot arra, hogyan lehet az, hogy tehetségesek vagyunk, hogy hősök is tudunk lenni, ugyanakkor tele vagyunk kudarcokkal.”

Jelenlegi (és korábbi) külügyminiszterünk nemzetstratégiánk prioritásairól szólva a nemzettudat erősítését említi első helyen, központi szerepet szánva a határon túli magyaroknak is: „Ha a nemzettudat erősödik, kiterjed, és összefogja a határon túli magyar közösségeket is, rendkívüli erővé válhat. Gazdasági és kulturális szempontból egyaránt. Ebben az országban még mindig nagyon sok erőforrás van: tehetség, kreativitás, szorgalom.”

Rezüméje derülátó és útmutató: „A 20. század minden nehézsége ellenére gyümölcsöző időszak volt a magyar sikerek szempontjából. Ha tehát legalább a saját múltunkhoz fel akarunk zárkózni, ahhoz is rengeteg a tennivalónk.”

Ehhez talán megzívelendő Luciano De Crescenzo tanácsa, mely akár e könyv mottója is lehetne:

„Mindannyian egyszárnyú angyalok vagyunk. Csak akkor szállhatunk, ha összekapaszkodunk.”

PALLAGI Mária

ÚJ KÖNYVEK

BALLA Tibor: A Nagy Háború osztrák-magyar tábornokai. Tábornagyok, vezérezredek, gyalogsági és lovassági tábornokok, tábornagyseregek. Hadtörténelmi Intézet és Múzeum Könyvtára. Argumentum Kiadó, [Budapest] 2010, 348 old.;

KÖRNER-LAKATOS Erich: Ada Kelh, Tannu-Tuwa, Acre. Fünffzig historische Nischen. Edition Octopus, Münster 2010, 365 old.

MOLNÁR Anna – SZABÓ Ferenc SJ: Bangha Béla emlékezete. A Távatok 2010/3-4. száma Budapest 2010, 400 old.;

SZEKÉR Endre: Márai Sándor és világa. Tanulmányok, cikkek. Argumentum Kiadó [Budapest] 2010, 281 old.;

TOGGENBURG Gabriel N. – RAUTZ Günther: ABC des Minderheitenschutzes in Europa. Böhlau Verlag Wien, Köln, Weimar 2010, 341 old.;

ÚJVÁRY Gábor: A harmincharmadik nemzedék. Politikai, kultúra és történettudomány a „neobarokk társadalomban”. Kodolányi János Főiskola Történelmi Műhelyének kiadványai 1. Ráció Kiadó, Budapest 2010, 543 old.

BÉCSI NAPLÓ

AZ AUSZTRIAI MAGYAROK LAPJA

Kiadja az Ausztriai Magyar Egyesületek és Szervezetek Központi Szövetsége

Levelezési cím: A-1011 Wien, Postfach 358.

Web: www.becsinaplo.eoldal.hu

www.fkkk.tvn.hu

Tel./Fax: 00 43 1 532 60 49

E-mail: becsi-naplo@aon.at

Zweimonatsblatt der Ungarn in Österreich.

Eigentümer, Herausgeber, Hersteller und Verleger: Zentralverband Ungariseher Vereine u. Organisationen in Österreich. A-1010 Wien, Schwedenplatz 2/I/8.

SZERKESZTŐ BIZOTTSÁG:

Borbándi Gyula (München), Gömöri György (London), Kovács István (Budapest), K. Lengyel Zsolt (München), Monoszló Dezső (Bécs), Papp László (New York), Pomogáts Béla (Budapest), Sárközi Mátyás (London), Sulyok Vince † (Oslo), Szabó A. Ferenc (Budapest), Szakály Sándor (Budapest).

SZERKESZTŐSÉG:

Benyák Mária, Böröndi Lajos, S. Csoma János, Deák Ernő (főszerkesztő), Ferenczy Klára, Fetes Kata, Fundarek Anna, Kántás János, Radics Éva, Rimpler Diána, Varga Sándor.

GRAFIKAI SZERKESZTŐ: Uzsák Zoltán
GAZDASÁGI INTÉZŐ: Deák Sonja

BANKKONTO: 004-46793, BLZ: 20111, Erste Bank der oesterreichischen Sparkassen AG., Hauptanstalt A-1010 Wien, Graben 21.
IBAN: AT572011100000446793 • BIC: GIBAATWW

ELŐFIZETÉS egy évre: Ausztriában 12,- Euro, Magyarországon 2250,- Ft, Nyugat-Európában 18,- Euro, vagy annak megfelelő összeg, tengerentúl 25,- Euronak megfelelő összeg, Szlovákiában egyes számok eladási ára: 1,- Euro.

TERJESZTŐINK:

Amerikában: Andrew Rekay, 3996 Oakmore Rd. Oakland, CA 94602-1856
E-mail, az újság számára: BecsiNaplo@yahoo.com
Bankátutalás: Hungarian Freedom Fighters Inc. San Francisco Area Chapter, 3996 Oakmore Rd. Oakland, CA 94602-1856

Angliában: Hungarian Book Agency, P.O.B 1956, Durham DH1 2GA.

Hollandiában: Dr. Piri Zoltán. Croeselaan 254. NL-3521 CL Utrecht. E-mail: pirizoltan@hotmail.com
Kanadában: Pannonia Books Ltd., 472 Bloor St. W. 2nd floor, Toronto, Ontario M5S 1X8.

Magyarországon: Librotrade Kft., H-1656, P. O. B. 126, H-1173, Budapest, Pesti út 237. Bank folyószámla: KHB Rt. 10402166-21638181-00000000.

Németországban: Dr. Klement Kornél, BUOD, Ringstrasse 16, D-63128 Dietzenbach
Svájcban: Judit Czellar 13, Croix-du-Levant, CH-1220 Genève, e-mail: czellarjud@hotmail.com, 0227970854 – Postfinance, Julianna Judit Czellar, Compte: 12-165459-6, IBAN: CH13 0900 0000 1216 5459 6

Svédországban: Szöllősi Antal, S-127 24 Skärholmen, Box 176. Plusgirot Nr.: 756987-4.
Szlovákiában: Benyák Mária, SK-821 01 Bratislava, Datelínova ul. 9, e-mail: marcsa@live.com
Bankszámla: SLSP 0170127485/0900.

Névvel vagy betűjellel megjelent cikkekért szerzőik felelnek és nem feltétlenül fejezik ki a szerkesztőség véleményét. Kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza.

Gefördert aus Mitteln der Volksgruppenförderung
Druck: ALWA & DEIL Druckerei Ges. m. h. H. A-1140 Wien, Sturzgasse 1a

„Túró mindig volt...”

Moszkvai fagylalt – a posztkommunista átalakulás legjobb regénye

Annja Kobe 26 éves lány, Magdeburgban, az egykori Kelet-Németországban élt, majd az NDK utolsó éveiben Berlinbe költözött, mert első szerelme és kritikus politikai magatartása miatt évfolyamából egyedül neki nem engedélyezték a továbbtanulást. 1989 után az immár össznémetté váló Berlinben értesítést kap arról, hogy nagymamája haldoklik, ezért visszamegy Magdeburgba. Előtte rejtélyes üzenet kíséretében apja elküldi neki lakásuk kulcsait.

Az apa, Klaus Kobe, nemcsak a regény, de a regény remeklésének is kulcsfigurája. Miután titokzatos üzenet kíséretében elküldte lányának a lakáskulcsokat, eltűnik. Mesterien jelzi a regény, hogy ez a fizikai eltűnés nem lehet szokvány bűncselekménnyel kapcsolatos. Amikor Annja hozzákezd egyre magatehetetlenebbé váló nagymamája ápolásához, a pincében egy nagyobb méretű jégsekrényben apja mélyhűtött testére bukkan. Nem a holttestére, mert, mint ezt részleteiben is megismerhetjük, az apa *hibernálta magát*, hogy így álljon ellen a biológiai és politikai időnek.

A regény él azzal az Uwe Johnson-i módszerrel is, hogy keveri a dokumentumokat és a fikciót, és hősei életét az aktuális tömegkommunikáció szóáradatával keresztezi. Annett Gröschner abban is követte a II. világháború utáni korszak talán legjelentősebb német íróját, Uwe Johnsont, hogy ő is le tudott ásni az emberi életnek abba a mélységébe, amely már érintetlen maradt a kettéosztottság és a valódi totalitarizmus mértékeit megközelítő ideológiai determináltság torzításaitól. Johnsonnak még a létező szocializmus (és ezzel együtt a létező kettéosztottság) ideológiai mögé (vagy alá) kellett pillantania, a német múlt feldolgozásának önmagukban is kivételes összefüggései között. Gröschner archeológijá már olyan korszakban dolgozik, amikor az ideológiai befolyásolás mértéke jóval alacsonyabb és az egységes Németország rajnai neoliberalizmusa és a volt NDK létező szocializmusának kettősségében a *kettéosztás logikájának szimmetriáját a jelen aszimmetriája váltja fel*. Az apa, Klaus Kobe, nemcsak potenciális világirodalmi figura szemünkben, de az NDK életvilágának egyik legerőteljesebb fókusza. Képes fedésbe hozni a *regény történetét, az NDK életvilágát és az átalakulás igazi problémáit*.

Kobe hisz abban, hogy a technika minden új lépése örömet szerez és segít az emberek életének értelmes átalakításában. Lojális az NDK-val szemben, de nem része a hatalomnak. Kritikus a másik oldallal szemben is, és felháborítja, ha nem ismerik el „keleti” létét. Alkotó munkája a jóakarató különöcknek és a szelíd monomániásoknak kijáró szerepet juttatja neki. Minden pillanatban az emberiségért dolgozik, nagy eredményeket is ér el, ameleket azonban a nemcsak gazdasági eszközök híjában lévő, de az igazi teljesítményt zsigerien elutasító hatalom fel sem ismer. Az NDK összes régiójában eleve is erős lokálpatriotizmus terjesztje a szocialista állam néhely vonására is, lelkesedik a „saját” sportolók sikereiről. Hűtőmérnök mivoltában a *Paraszt*-Pártba lép be, egy kis úgynevezett „blokk-párt”-ba, amely a vezető párthoz lojálisan működhetett az NDK-ban. Kis pártjának aktivitásain kívül is szakadatlanul tenni akar a közösségi társadalom felépüléséért. Ha kell, túróból is csinál tartósított készítményeket („túró mindig volt”). Felsőbb határozatra (tervezgazdaság!) nyomban átalakítja a készítmendő konzerveket tejzsíros összetételűről növényi zsíradékokra, szorgos tanulással azt is elsajátítja, hogyan kell igazán finom fagylaltot csinálni (hűtésttechnikai gesztusból azután a legfinomabb termék neve „Moszkvai fagylalt” lesz).

Klaus Kobe munkája izgalmas, erőfeszítései embertelenek, felesleges a megszállott munka egyik fázisában már feleslegesnek, sőt, idegennek érzi magát, és el is hagyja a kutatót („vidám és temperamentumos emberekkel” akar élni, „nem gátlásos jégutaskokkal”). A „SED-del szemben érzett ellenérzését rögtön átvitte a CDU-ra”, amikor az új berendezkedés egy tollvonással úgy szüntette meg kis pártját, hogy még csak egy szót sem szóltak, arról nem is beszélve, hogy nem is kérdezték meg őt, hogyan tovább az új politikában.

Klaus Kobe második Achim. A kerékpáros Achim Uwe Johnson kiváló könyvének, az *A harmadik könyv Achimről* című, szerkezetében a *Moszkvai fagylalt*-ra erősen emlékeztető regényének főszereplője, akit Taeve Schur-ról, az ötvenes évek szocialista *Tour de France*-a, a *Város-Berlin-Prága* kerékpáros békeverseny örökös bajnokáról mintázott, s akinek színesre stilizált alakja fel is került a Frankfurter Allee-n található NDK-örökmozaikra.

A
Központi Szövetség Könyvtára
keddenként 17–19 óra között
várja kedves látogatóit!
Bécsi Magyar Otthon,
Bécs I., Schwedenplatz 2/9

KISS ENDRE